

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΔΙΚΙΑ

ΜΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ
ΜΕ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΔΙΚΙΑ
ΜΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ

Συγγραφείς

Δημήτρης Γκότζος, Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Κρήτης, Εκπαιδευτικός
Παναγιώτα-Μαρία Γρίλλια, Υποψήφια Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Αθηνών, Εκπαιδευτικός
Αναστάσιος Παπανικολάου, Διδάκτωρ Αριστοτελείου Παν. Θεσσαλονίκης, Δασολόγος-Περιβαλλοντολόγος
Κώστας Γαβριλάκης, Επίκουρος Καθηγητής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
Γεωργία Λιαράκου, Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Αιγαίου

Συντονισμός του έργου S.A.M.E. WORLD για την Ελλάδα

Δρ Ελίνα Μεγάλου, Γενικός συντονισμός, Διευθύντρια Δ/σης Στρατηγικής
& Ψηφιακού Εκπαιδευτικού Υλικού ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»
Όλυ Παρταλά, Οργανωτική και διοικητική υποστήριξη

ISBN 978-960-06-5655-8

© Copyright 2017

Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων (ITYE) - «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Διεύθυνση Στρατηγικής και Ψηφιακού Εκπαιδευτικού Υλικού

Μητροπόλεως 26-28, 105 63, Αθήνα

<http://www.cti.gr>

Η παρούσα δημοσίευση αποτελεί προϊόν του έργου «S.A.M.E. WORLD – Αειφορία Ευαισθητοποίηση Κινητοποίηση Περιβάλλον στην Παγκόσμια Εκπαίδευση». Το έργο S.A.M.E. WORLD συγχρηματοδοτήθηκε με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το έργο και οι εκδόσεις αυτού αντικατοπτρίζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συγγραφέων και η Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για τυχόν χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτό. DCI-NSA-ED 2014/338-120

Η παρούσα έκδοση αποτελεί μια ολοκληρωμένη πρόταση ανάπτυξης ενός προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για την Αειφορία με κεντρικό θέμα την Περιβαλλοντική Αδικία. Η σύνθετη αυτή έννοια εξειδικεύεται μέσα από δυο ζητήματα, την Κλιματική Αλλαγή και την Περιβαλλοντική Μετανάστευση, τα οποία προσεγγίζονται ως εκφάνσεις της περιβαλλοντικής αδικίας.

Η έκδοση αυτή αποτελεί μια προέκταση του εκπαιδευτικού υλικού **Edu-kit** που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού έργου **«S.A.M.E. WORLD – Αειφορία | Ευαισθητοποίηση | Κινητοποίηση | Περιβάλλον»** στην Παγκόσμια Εκπαίδευση. Το έργο S.A.M.E. WORLD συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση στο πλαίσιο του Προγράμματος EuropeAid και συντονίζεται από τον φορέα CIES Onlus (IT). Εθνικός συντονιστής του έργου για την Ελλάδα είναι το ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ», με την υποστήριξη του Υπουργείου Παιδείας.

Το προτεινόμενο πρόγραμμα αντλεί από τη θεματολογία του Edu-kit αλλά προτείνει νέες εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Οι δραστηριότητες αυτές αποτέλεσαν τη βάση για τα Εκπαιδευτικά Εργαστήρια για μαθητές Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Έργου S.A.M.E. WORLD, τα οποία υλοποιήθηκαν σε ελληνικά σχολεία από τον Οκτώβριο του 2015 έως τον Μάιο του 2016. Η θετική ανταπόκριση των μαθητών/τριών και των εκπαιδευτικών στα εργαστήρια καθώς και τα εντυπωσιακά αποτελέσματα των ψηφιακών αφηγήσεων που ανέπτυξαν τα παιδιά (δείτε στο **Αποθετήριο «Φωτόδεντρο/e-yliko χρηστών»**) μας παρακίνησαν να επεξεργαστούμε περαιτέρω τις αρχικές δραστηριότητες, εισάγοντας τα σχόλια και τις παρατηρήσεις που προέκυψαν κατά την πρώτη υλοποίησή τους. Έτσι προχωρήσαμε στην ανάπτυξη της παρούσας έκδοσης.

Ο σχεδιασμός του προτεινόμενου προγράμματος διέπεται από τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

- Τη συστημική προσέγγιση, καθώς αναδεικνύονται αφενός οι ποικίλες συνδέσεις της περιβαλλοντικής αδικίας με την κλιματική αλλαγή και τη μετανάστευση και αφετέρου οι αλληλοεξαρτώμενες περιβαλλοντικές, κοινωνικοπολιτικές και οικονομικές διαστάσεις των τριών αυτών ζητημάτων, σε τοπική και διεθνή κλίμακα.
- Την κριτική προσέγγιση, καθώς αναλύονται τα βαθύτερα αίτια των ζητημάτων αυτών και οι βασικές κοινωνικές επιλογές που τα δημιουργήσαν και τα συντηρούν, μέσα από την αξιοποίηση ποικίλων πηγών και παραδειγμάτων.
- Την έμφαση στις αξίες, καθώς προωθείται η ανάλυση και αποσαφήνιση των συλλογικών και ατομικών αξιών που συνδέονται με τα τρία αυτά ζητήματα.
- Την ανάπτυξη της δημιουργικότητας μέσα από τη δημιουργία ψηφιακών αφηγήσεων από τους μαθητές.
- Την αξιοποίηση καινοτόμων παιδαγωγικών και τεχνολογικών προσεγγίσεων.

Σκοπός του παρόντος υλικού είναι να εμπνεύσει τους/τις εκπαιδευτικούς να υλοποιήσουν ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα που θα καλλιεργήσει την κριτική κατανόηση και θα κινητοποιήσει τους/τις μαθητές/τριες σε θέματα που σχετίζονται με την περιβαλλοντική αδικία, την κλιματική αλλαγή και την περιβαλλοντική μετανάστευση. Συγκεκριμένα, στόχοι του προγράμματος είναι οι μαθητές/τριες:

- να κατανοήσουν την έννοια της περιβαλλοντικής αδικίας,
- να αναγνωρίζουν την κλιματική αλλαγή και την περιβαλλοντική μετανάστευση ως εκφάνσεις της περιβαλλοντικής αδικίας,
- να αναπτύξουν την αξία της περιβαλλοντικής δικαιοσύνης και της αλληλεγγύης απέναντι στα άτομα και τις κοινωνικές ομάδες που υφίστανται την περιβαλλοντική αδικία,
- να υιοθετήσουν θετικές στάσεις ως προς τις προσπάθειες αντιμετώπισης των ζητημάτων που συνδέονται την

- περιβαλλοντική αδικία, την κλιματική αλλαγή και την περιβαλλοντική μετανάστευση,
- να αναπτύξουν ικανότητες όπως η κριτική, η συστηματική και η δημιουργική σκέψη στο πλαίσιο αντιμετώπισης των παραπάνω ζητημάτων,
- να αναπτύξουν δεξιότητες που συνδέονται με τη χρήση των νέων τεχνολογιών,
- να σχεδιάζουν και να προωθούν δράσεις κοινωνικής αλλαγής για την υπέρβαση της περιβαλλοντικής αδικίας.

Η παρούσα έκδοση είναι διαρθρωμένη σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος περιλαμβάνονται εκπαιδευτικές δραστηριότητες που εισάγουν τους/τις μαθητές/τριες στις έννοιες αρχικά της περιβαλλοντικής αδικίας και στη συνέχεια της κλιματικής αλλαγής και της περιβαλλοντικής μετανάστευσης. Το δεύτερο μέρος εστιάζει στην ανάδειξη από τα παιδιά μιας περιβαλλοντικής αδικίας μέσα από την αξιοποίηση της τεχνικής της ψηφιακής αφήγησης και παρουσιάζει βήμα-βήμα την πορεία υλοποίησής της.

Η συγγραφική ομάδα θα ήθελε να ευχαριστήσει θερμά τους/τις εκπαιδευτικούς και τους/τις μαθητές/τριες των σχολείων που συμμετείχαν στα εργαστήρια του Έργου S.A.M.E. WORLD και συνέβαλαν με αυτό τον τρόπο στην αξιολόγηση των αρχικών εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων.

Συγκεκριμένα ευχαριστούμε:

- Από την Αθήνα, το 1^ο Δημοτικό Σχολείο Ηρακλείου, το 6^ο Δημοτικό Σχολείο Κηφισιάς - Πηνελόπη Δέλτα και το Δημοτικό Σχολείο Ισραηλιτικής Κοινότητας Αθηνών.
- Από τη Θεσσαλονίκη, το 12^ο Γυμνάσιο, το 2^ο Γυμνάσιο Τούμπας και το Γυμνάσιο του Ελληνικού Κολλεγίου.
- Από τα Ιωάννινα, το 1^ο και το 2^ο Πειραματικό Δημοτικό Σχολείο και το 8^ο Γυμνάσιο.
- Από το Ναύπλιο, το 2^ο και το 5^ο Δημοτικό Σχολείο.

Θα θέλαμε επίσης να εκφράσουμε τις ευχαριστίες μας στο Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων (ΙΤΥΕ) «Διόφαντος» για τη δυνατότητα που μας έδωσε να συμμετάσχουμε σε αυτό το έργο. Ιδιαίτερες ευχαριστίες απευθύνουμε στη Δρ Ελίνα Μεγάλου, Διευθύντρια Δ/σης Στρατηγικής & Ψηφιακού Εκπαιδευτικού Υλικού ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ» και Υπεύθυνη συντονισμού του έργου για την Ελλάδα, και στην κα Όλυ Παρταλά, συνεργάτιδα οργανωτικής και διοικητικής υποστήριξης του έργου, για τη συνεπή στήριξή τους σε όλη τη διάρκεια υλοποίησης των εργαστηρίων και ανάπτυξης της παρούσας έκδοσης. Τέλος, ευχαριστούμε την κα Κατερίνα Παπαδοπούλου, μέλος της τεχνικής ομάδας του ΙΤΥΕ, για την εξαιρετική δουλειά που έκανε στην ανάπτυξη του βίντεο – παρουσίασης των εργαστηρίων.

Σε αυτό το **βίντεο** μπορείτε να δείτε αποσπάσματα από την αρχική υλοποίηση των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στα σχολεία.

Η συγγραφική ομάδα:

Δημήτρης Γκότζος
Παναγιώτα-Μαρία Γρίλλια
Αναστάσιος Παπανικολάου
Κώστας Γαβριλάκης
Γεωργία Λιαράκου

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1

Εισαγωγή στην περιβαλλοντική αδικία

Ηλικίες : 10-15 χρονών

Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης: 1 διδακτική ώρα

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΑ ΜΕΣΑ & ΥΛΙΚΑ

- Τα Παραρτήματα 1.1, 1.2 και 1.3
- Η/Υ με ηχεία και πρόσβαση στο διαδίκτυο
- Βιντεοπροβολέας

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ & ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ/ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ

Η δραστηριότητα αυτή έχει εισαγωγικό χαρακτήρα και επιδιώκει να εξοικειώσει τους/τις μαθητές/τριες στην έννοια της περιβαλλοντικής αδικίας με την κριτική ανάλυση σχετικών με το θέμα βίντεο.

Βήμα 1°: Ο/Η εκπαιδευτικός προβάλλει το παρακάτω επιλεγμένο απόσπασμα βίντεο. Ακολουθεί συζήτηση, είτε στην ολομέλεια είτε πρώτα σε ομάδες των 4-5 ατόμων (εφόσον υπάρχει επαρκής χρόνος) και στη συνέχεια στην ολομέλεια. Η συζήτηση επικεντρώνεται στα ερωτήματα του Παραρτήματος 1.1:

- Πλούσιες χώρες- φτωχοί λαοί (<https://www.youtube.com/watch?v=qLyCKOCW5E0>)

Βήμα 2°: Επαναλαμβάνεται η διαδικασία του 1ου Βήματος και για τα υπόλοιπα αποσπάσματα βίντεο που ακολουθούν:

- Όταν ο κόσμος βυθίζεται (https://www.youtube.com/watch?v=nGp_JbJA9yg)
- Πεταμένο φαγητό (<https://www.youtube.com/watch?v=vXgi--4NfDE>)
- Ψηφιακά νεκροταφεία (https://www.youtube.com/watch?v=U_KbKwLBg0c)

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Η παρακάτω πρόταση μπορεί να λειτουργήσει είτε ως επέκταση της δραστηριότητας είτε να αποτελέσει εναλλακτική επιλογή του/της εκπαιδευτικού ειδικά όσον αφορά ομάδες μαθητών/τριών μεγαλύτερης ηλικίας.

Βήμα 1°: Ο/Η εκπαιδευτικός ξεκινά απευθύνοντας στην ολομέλεια των μαθητών/τριών το ερώτημα: «Γνωρίζετε πού βρίσκεται ο ποταμός Νίγηρας;». Αφού ακουστούν οι ιδέες των μαθητών/τριών, προβάλλει τον χάρτη του Παραρτήματος 1.2, καλεί τα παιδιά να εντοπίσουν τον ποταμό Νίγηρα και να αποκτήσουν μια καλύτερη αντίληψη της ευρύτερης περιοχής. Στη συνέχεια επισκέπτονται τον ιστότοπο Google Maps (<https://www.google.gr/maps/@6.270281,6.4395394,7.5z>) όπου οι μαθητές/τριες μπορούν να πλοηγηθούν για έναν ακριβέστερο εντοπισμό.

Βήμα 2°: Ο/Η εκπαιδευτικός προβάλλει απόσπασμα (έως το 22') από το ντοκιμαντέρ «Δέλτα: Οι βρώμικες δουλειές του πετρελαίου» (<https://www.youtube.com/watch?v=qPFc1JiMQIE>).

Βήμα 3°: Οι μαθητές/τριες εργαζόμενοι σε ομάδες των 4-5 ατόμων ανταλλάσσουν απόψεις και προσπαθούν να απαντήσουν στις ερωτήσεις του Παραρτήματος 1.3. Οι ερωτήσεις συζητούνται στην ολομέλεια της τάξης και η κάθε ομάδα παρουσιάζει τις απόψεις της στο πλαίσιο μιας ανοιχτής συζήτησης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ & ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Βίντεο «Πλούσιες χώρες- φτωχοί λαοί» - <https://www.youtube.com/watch?v=qLyCKOCW5E0>
- Βίντεο «Όταν ο κόσμος βυθίζεται» - Γ. Αυγερόπουλος (ΕΞΑΝΤΑΣ)
https://www.youtube.com/watch?v=nGp_JbJA9yg
- Βίντεο «Πεταμένο φαγητό» - nms-tv.com
<https://www.youtube.com/watch?v=vXgi--4NfDE>
- Βίντεο «Ψηφιακά νεροταφεία» - Γ. Αυγερόπουλος (ΕΞΑΝΤΑΣ)
https://www.youtube.com/watch?v=U_KbKwLBg0c
- Βίντεο «Δέλτα: Οι βρώμικες δουλειές του πετρελαίου» - Γ. Αυγερόπουλος (ΕΞΑΝΤΑΣ)
<https://www.youtube.com/watch?v=qPFc1JiMQIE>

Πηγές εικόνων

- Wikimedia Commons:
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/79/Map_of_River_Niger.svg

Παράρτημα 1.1

Ερωτήσεις ροής βίντεο

ΒΙΝΤΕΟ	ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ
ΠΛΟΥΣΙΕΣ ΧΩΡΕΣ- ΦΤΩΧΟΙ ΛΑΟΙ	✓ Πώς ζουν οι άνθρωποι σε μια πλούσια χώρα και πώς σε μια φτωχή; Εντοπίστε ομοιότητες και διαφορές. ✓ Εμείς θεωρείτε ότι ζούμε σε μια πλούσια ή σε μια φτωχή χώρα; Εξηγήστε. ✓ Γιατί κάποια παιδιά στην Αφρική απεχθάνονται τη σοκολάτα; ✓ Διακρίνετε στο βίντεο αυτό κάποια μορφή αδικίας; Εξηγήστε.
ΟΤΑΝ Ο ΚΟΣΜΟΣ ΒΥΘΙΖΕΤΑΙ	✓ Γιατί θα αναγκαστούν να μετακινηθούν πληθυσμοί στο Μπαγκλαντές και προς τα πού θα κατευθυνθούν; ✓ Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι που αναγκάζονται να μετακινηθούν επειδή καταστράφηκε ο τόπος που ζουν; ✓ Διακρίνετε στο βίντεο αυτό κάποια μορφή αδικίας; Εξηγήστε.
ΠΕΤΑΜΕΝΟ ΦΑΓΗΤΟ	✓ Γιατί τα εστιατόρια γρήγορου φαγητού (fast food) πετάνε φαγητό; ✓ Τι σχέση μπορεί να έχει αυτό με το παγκόσμιο κλίμα; ✓ Εσείς έχετε πετάξει ποτέ φαγητό; ✓ Διακρίνετε στο βίντεο αυτό κάποια μορφή αδικίας; Εξηγήστε.
ΨΗΦΙΑΚΑ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΑ	✓ Πού καταλήγουν τα ηλεκτρονικά σκουπίδια του αναπτυγμένου κόσμου; ✓ Τι συνέπειες μπορεί να έχει αυτός ο τρόπος ανακύκλωσης που παρουσιάζεται στο βίντεο για τον άνθρωπο και το περιβάλλον; ✓ Διακρίνετε στο βίντεο αυτό κάποια μορφή αδικίας; Εξηγήστε.

Παράρτημα 1.2

Χάρτης περιοχής ποταμού Νίγηρα

Πηγή: Wikimedia Commons -
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Map_of_River_Niger.svg

Παράρτημα 1.3

Ερωτήσεις ροής βίντεο

ΒΙΝΤΕΟ	ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ
ΔΕΛΤΑ: ΟΙ ΒΡΩΜΙΚΕΣ ΔΟΥΛΕΙΕΣ ΤΟΥ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ	✓ Ποιο είναι το πρόβλημα που πραγματεύεται το ντοκιμαντέρ; ✓ Ποια είναι τα βαθύτερα αίτια του προβλήματος; Ποιοι θεωρείτε ότι είναι υπεύθυνοι γι' αυτό; ✓ Υπάρχει αδικία και με ποια μορφή εμφανίζεται; ✓ Μπορεί να αλλάξει η κατάσταση προς το καλύτερο; Προτείνετε πιθανές προοπτικές. ✓ Θα μπορούσε κάποιος έλληνας μαθητής/ πολίτης να συμβάλει στη βελτίωση της κατάστασης; Με ποιον τρόπο; ✓ Έχετε υπόψη σας άλλες παρόμοιες περιπτώσεις στην Ελλάδα ή διεθνώς;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2

Ο Μύθος του Ερυσίχθονα

Ηλικίες : 10-15 χρονών

Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης: 1 διδακτική ώρα

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΑ ΜΕΣΑ & ΥΛΙΚΑ

- Το Φύλλο Εργασίας 2.1
- Τα Παραρτήματα 2.1 και 2.2
- Η/Υ με ηχεία και πρόσβαση στο διαδίκτυο
- Βιντεοπροβολέας

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ & ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ

Η δραστηριότητα αυτή αξιοποιεί έναν μύθο από την αρχαία ελληνική μυθολογία ως μέσο για να προσεγγίσουν οι μαθητές/τριες την έννοια της 'αδικίας' με έμφαση σε ένα περιβαλλοντικό-κοινωνικό ζήτημα και να βρουν αναλογίες ανάμεσα στον μύθο και τη σύγχρονη πραγματικότητα. Πριν ξεκινήσει η δραστηριότητα, προτείνεται ο/η εκπαιδευτικός να ενσωματώσει τις εικόνες του Παραρτήματος 2.1 σε διαφάνειες του PowerPoint και να φτιάξει έτσι μια παρουσίαση η οποία θα προβληθεί στην τάξη.

Βήμα 1: Ο/Η εκπαιδευτικός προβάλλει την 1η διαφάνεια της παρουσίασης (Παράρτημα 2.1) και εμφανίζεται η λέξη ΕΡΥΣΙΧΘΩΝ. Έπειτα απευθύνει στην ολομέλεια των μαθητών/τριών το ερώτημα: «Έχετε ακούσει ξανά τη λέξη αυτή; Τι νομίζετε ότι αφορά;»

Είναι πιθανό να μην γνωρίζουν οι μαθητές/τριες το μυθικό αυτό πρόσωπο καθώς πρόκειται για έναν μύθο που δεν είναι ιδιαίτερα διαδεδομένος. Ο/η εκπαιδευτικός ενημερώνει τα παιδιά ότι πρόκειται για έναν μυθικό βασιλιά που συνδέεται με έναν αρχαιοελληνικό μύθο και στη συνέχεια παρουσιάζει τον μύθο συνεχίζοντας την προβολή των επόμενων διαφανιών της παρουσίασης (Παράρτημα 2.1). Ο/Η εκπαιδευτικός κάνει παράλληλα ανάγνωση του μύθου (Παράρτημα 2.2). Προτείνεται ως μουσικό χαλί για την ανάγνωση του μύθου να ακούγεται «Η Σονάτα του Σελινόφωτος» του Μπετόβεν (https://www.youtube.com/watch?v=nT7_IzPHHb0).

Βήμα 2°: Αφού οι μαθητές/τριες χωριστούν σε ομάδες των 4-5 ατόμων, ο/η εκπαιδευτικός μοιράζει

σε κάθε ομάδα τον μύθο του Ερυσίχθονα (Παράρτημα 2.2) και το Φύλλο Εργασίας 2.1. Έπειτα ζητά από τις ομάδες, αφού μελετήσουν προσεκτικά τον μύθο, να συσκεφθούν και να κρατήσουν σημειώσεις για να απαντήσουν στα ερωτήματα της σελ. 1 του Φύλλου Εργασίας. Ακολουθεί παρουσίαση των απαντήσεων των ομάδων, σχολιασμός και συζήτηση στην ολομέλεια.

Βήμα 3ο: Ο/Η εκπαιδευτικός θέτει στην ολομέλεια το ερώτημα: «Μπορούμε να βρούμε ανάλογα προβλήματα στη σύγχρονή μας πραγματικότητα;». Εδώ οι μαθητές/τριες, εφόσον έχει προηγηθεί η Δραστηριότητα 1 είναι πιθανό να αναφερθούν σε διάφορα περιβαλλοντικά ζητήματα. Στη συνέχεια ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τις ομάδες να σκεφτούν και να επιλέξουν ένα σύγχρονο ζήτημα αδικίας η κάθε μία και, αφού το περιγράψουν με λίγα λόγια, να συσκεφθούν και να κρατήσουν σημειώσεις για να απαντήσουν στα ερωτήματα της σελ. 2 του Φύλλου Εργασίας 2.1.

Ακολουθεί παρουσίαση των απαντήσεων των ομάδων, σχολιασμός και συζήτηση στην ολομέλεια.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ & ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Patsi-Garin E (1969). Επίτομο λεξικό Ελληνικής Μυθολογίας. Αθήνα: Χάρη Πάτση.

Πηγές εικόνων

- Amphilopolis.gr - <http://amphilopolis.gr/%CE%B1mphilopolis-gr>
- anapolisi.blogspot.gr - http://anapolisi.blogspot.gr/2016/04/blog-post_17.html
- art-hellas.blogspot.gr - http://art-hellas.blogspot.gr/2013/02/blog-post_327.html
- documentarygr.blogspot.gr
<https://documentarygr.blogspot.gr/2015/09/knossos-3d-video.html>
- freepik - https://www.freepik.com/free-photo/tall-aspen-tree_530825.htm
- Kozani Media - <https://kozanimedia.gr/2016/10/21>
- Perierga.gr - <http://perierga.gr/2012/03/aokigahara->
- Pinterest - <https://www.pinterest.com/pin/349662358545809560/>
- Szabadság - <http://szabadsag.ro/-/vergodjunk-zold-agra-a-rugyterapiaval>
- The Hiking Experience - <http://hikingexperience.gr/%CE%B4>
- theaterinfo.gr
<http://www.theaterinfo.gr/abouttheatre/ancientgreektheatre/introduction/index.html>
- Η Τέχνη στην Ελλάδα - http://art-hellas.blogspot.gr/2013/02/blog-post_327.html
- ΛΟΓΙΟΣ ΕΡΜΗΣ - http://www.logiosermis.net/2015/04/blog-post_68.html#.We5egvmCzIU
- ΤΟ ΒΗΜΑ - <http://www.tovima.gr/relatedarticles/article/?aid=354088>
- Χανιώτικα Νέα - <http://www.haniotika-nea.gr/piso-apo-ti-latria-tis-theas-dimitras/>

Φύλλο εργασίας 2.1

Ο μύθος του Ερυσίχθονα

Όνομα ομάδας: _____

σελ. 1

Ποιο είναι το πρόβλημα που περιγράφει ο μύθος αυτός; Ποιος το προκάλεσε; Ποιοι επηρεάζονται από αυτό;

Πώς θα χαρακτηρίζατε τον Ερυσίχθονα; Τι είναι αυτό που τον οδηγεί στη συγκεκριμένη πράξη;

Ποια ήταν η σχέση των κατοίκων της πεδιάδας με το δάσος; Πώς χρησιμοποιούσαν τα αγαθά που τους πρόσφερε και τι δείχνει αυτό για τις αξίες τους;

Συνδέεται ο μύθος αυτός με την έννοια της 'αδικίας'; Κι αν ναι, με ποιον τρόπο;

σελ.2

ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΖΗΤΗΜΑ

(σύντομη περιγραφή)

Μπορούμε στο σύγχρονο ζήτημα που επιλέξατε να βρούμε αναλογίες με τα παρακάτω πρόσωπα / στοιχεία του μύθου;

ΕΡΥΣΙΧΘΟΝΑΣ

ΔΑΣΟΣ

ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΠΕΔΙΑΔΑΣ

ΔΗΜΗΤΡΑ

Οι κάτοικοι της πεδιάδας στο μύθο απευθύνθηκαν στη Δήμητρα για να τιμωρήσει τον Ερυσίχθονα για την αδικία του. Η κοινωνική ομάδα που αδικείται στο ζήτημα που έχετε επιλέξει με ποιον ή ποιους τρόπους θα μπορούσε να αντιδράσει στη σημερινή εποχή για να διεκδικήσει τα δικαιώματά της;

Παράρτημα 2.1

Παρουσίαση διαφανειών

http://art-hellas.blogspot.gr/2013/02/blog-post_327.html

<https://documentarygr.blogspot.gr/2015/09/knossos-3d-video.html>

<http://hikingexperience.gr/%CE%B4>

<http://perierga.gr/2012/03/aokigahara->

<http://szabadsag.ro/-/vergodjunk-zold-agra-a-rugyterapiaval>

<http://www.haniotika-nea.gr/piso-apo-ti-latria-tis-theas-dimitras/>

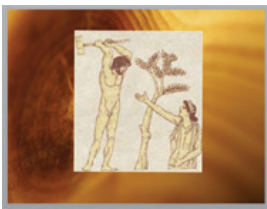
<http://www.tovima.gr/relatedarticles/article/?aid=354088>

https://www.freepik.com/free-photo/tall-aspen-tree_530825.htm

http://anapolisi.blogspot.gr/2016/04/blog-post_17.html

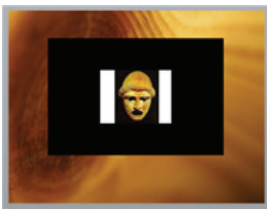
http://www.logiosermis.net/2015/04/blog-post_68.html#.We5egvmCzIU

<https://www.pinterest.com/pin/349662358545809560/>

<http://amphipolis.gr/%CE%B1mphilis-gr>

<http://www.theaterinfo.gr/abouttheatre/ancientgreektheatre/introduction/index.html>

http://art-hellas.blogspot.gr/2013/02/blog-post_327.html

<https://kozanimedia.gr/2016/10/21>

Παράρτημα 2.2

Ο μύθος του Ερυσίχθονα

Ο μύθος του Ερυσίχθονα

Ο Ερυσίχθονας ήταν βασιλιάς της Θεσσαλίας κι είχε αποκτήσει μεγάλη φήμη την εποχή της βασιλείας του. Η φήμη όμως που τον ακολουθούσε είχε να κάνει με την σκληρότητα του, τον οξύθυμο χαρακτήρα του και την πλεονεξία του.

Θέλοντας να χτίσει ένα μεγαλόπρεπο παλάτι για να αποκτήσει μεγαλύτερη δόξα αποφάσισε να βρει τα ξύλα κόβοντας τα δέντρα από το δάσος της περιοχής. Το δάσος αυτό όμως ήταν πολύτιμο για τους ανθρώπους που ζούσαν στην πεδιάδα της Θεσσαλίας γιατί τους πρόσφερε την ξυλεία που τους ήταν απαραίτητη, τροφή και άλλα σημαντικά γι' αυτούς δασικά προϊόντα. Ήταν ακόμη ο τόπος συγκέντρωσης και ψυχαγωγίας τους. Το δάσος αυτό το προστάτευε η θεά Δήμητρα, η θεά της γεωργίας, κι όλοι οι κάτοικοι της πεδιάδας από σεβασμό για τη θεά εκμεταλλεύονταν τα αγαθά που τους πρόσφερε το δάσος μόνο όταν τους ήταν απαραίτητα.

Ο Ερυσίχθονας, αν και γνώριζε τη σημασία του δάσους για τους κατοίκους της πεδιάδας, δε δίστασε να το καταστρέψει για να χτίσει το παλάτι του κι άρχισε να κόβει αλόγιστα τα δέντρα.. Κάποια στιγμή βρέθηκε μπροστά στο μεγαλύτερο και γηραιότερο δέντρο του δάσους, μια λεύκα αφιερωμένη στη θεά Δήμητρα, και σήκωσε το τσεκούρι του για να το πελεκήσει και να το ρίξει κάτω. Οι άνδρες του που τον συνόδευαν, έχοντας δει την κατάχρηση που έκανε εξαιτίας της πλεονεξίας του και βλέποντας απελπισμένους τους κατοίκους της πεδιάδας να παρακολουθούν την καταστροφή του πολύτιμου γι' αυτούς δάσους, προσπάθησαν να τον μεταπείσουν με λόγια και του είπαν πως φοβόντουσαν μήπως ξεσπούσε πάνω του η οργή της Δήμητρας. Μα ο Ερυσίχθονας όχι μόνο δεν υπολόγισε τις παραινέσεις των ανδρών του αλλά και καταφέρθηκε με σκληρά λόγια τόσο για το δάσος, τους κατοίκους της πεδιάδας όσο και για τη θεά Δήμητρα.

Σαν έπεσε κάτω και το τελευταίο δέντρο, οι κάτοικοι της πεδιάδας πήγαν στη θεά και της είπαν για την εγκληματική συμπεριφορά του Ερυσίχθονα και για την καταστροφή του πολύτιμου γι' αυτούς δάσους. Η Δήμητρα εξοργίστηκε τόσο πολύ με την αδικία του Ερυσίχθονα απέναντι στους κατοίκους της πεδιάδας που αποφάσισε να του επιβάλλει ένα ατελείωτο μαρτύριο.

Πήγε και βρήκε τη θεά Πείνα και την πρόσταξε να υποβάλλει τον άτυχο βασιλιά στο μαρτύριο της. Η Πείνα ήταν μια θεά άσχημη, γερασμένη, κίτρινη στην όψη και πολύ αδύνατη η οποία ζούσε απομονωμένη από όλους τους ανθρώπους ακόμα και τους Θεούς. Η Πείνα υπάκουσε αμέσως στην προσταγή της Δήμητρας και γρήγορα βρήκε τον Ερυσίχθονα την ώρα που κοιμόταν. Αφού έσκυψε επάνω του, φύσηξε μέσα στο στόμα του την αθάνατη πνοή της κι έτσι έκανε τον βασιλιά της Θεσσαλίας να πεινάει συνεχώς. Ο Ερυσίχθονας άρχισε να υποφέρει καθώς έβλεπε ότι η πείνα του δε μπορούσε να σταματήσει όσο κι αν έτρωγε. Τελικά νιώθοντας το μαρτύριο της ατελείωτης πείνας να τον βασανίζει βρήκε φρικτό θάνατο τρώγοντας τις ίδιες του τις σάρκες...

Προσαρμογή από:
Emmy Patsi-Garin: «Επίτομο λεξικό Ελληνικής Μυθολογίας», εκδ.
οίκος Χάρη Πάτση, Αθήνα 1969

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3

Κι αν σου τύχει;

Ηλικίες : 10-15 χρονών

Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης: 2 διδακτικές ώρες.

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΑ ΜΕΣΑ & ΥΛΙΚΑ

- Το Φύλλο Εργασίας 3.1
- Τα Παραρτήματα 3.1, 3.2, 3.3, 3.4 και 3.5 – Αντί για τα αστεράκια μπορούν να χρησιμοποιηθούν μικρά αυτοκόλλητα
- Ψαλιδάκια
- Μικρά αυτοκόλλητα ή κόλλες stick

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ & ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ

Πρόκειται για μια δραστηριότητα με καρτέλες μέσα από την οποία οι μαθητές/τριες προβληματίζονται σχετικά με το τι συνιστά την ποιότητα ζωής και συνειδητοποιούν ότι οι άνθρωποι δεν έχουν όλοι τις ίδιες δυνατότητες και ευκαιρίες να βιώσουν μια καλή ποιότητα ζωής. Σε αυτό το πλαίσιο πολλοί αναγκάζονται να κάνουν εκπτώσεις και επιλογές ανάμεσα σε βασικά κριτήρια που συνιστούν την ποιότητα ζωής.

Βήμα 1^ο: Ο/Η εκπαιδευτικός ξεκινά με την ερώτηση: «Τι σημαίνει για 'σας καλή ζωή;» και συμπληρώνει: «Ποια στοιχεία διαθέτει κάποιος όταν λέμε ότι η ζωή του είναι καλή;». Μέσω της συζήτησης που ακολουθεί αναδεικνύεται ότι μας χρειάζονται κάποια κριτήρια ώστε να αξιολογήσουμε την ποιότητα ζωής. Οι μαθητές/τριες καλούνται να αναφέρουν τέτοιου είδους κριτήρια. Είναι πιθανό, μέσα από αυτή τη φάση, να προκύψουν αρκετά διαφορετικής φύσης κριτήρια. Εδώ υπάρχει η ευκαιρία ο/η εκπαιδευτικός να διευκρινίσει στα παιδιά ότι ορισμένα από αυτά μπορεί να είναι κατά κάποιον τρόπο μετρήσιμα (ποσοτικοποιήσιμα) (π.χ. εργασία, εκπαίδευση) ενώ για άλλα δεν υπάρχει αυτή η δυνατότητα, δηλ. δεν είναι μετρήσιμα (π.χ. αγάπη, φιλία). Τα τελευταία αφορούν ουσιαστικά τον συναισθηματικό τομέα. Διευκρινίζεται ότι στην δραστηριότητα αυτή παρουσιάζονται μόνο μετρήσιμα κριτήρια για λόγους συγκρισιμότητας. Αν στην αρχή της διατύπωσης των κριτηρίων υπάρχει δυσκολία, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να βοηθήσει θέτοντας διευκρινιστικά ερωτήματα και παραδείγματα. Π.χ. «Τι μας χρειάζεται για να ζούμε καλά;», «Χρειαζόμαστε, για παράδειγμα, να έχουμε υγεία, να έχουμε το πιο όμορφο και

σύγχρονο κινητό τηλέφωνο, να πίνουμε καθαρό νερό;».

Βήμα 2°: Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε 4-5 ομάδες. Κάθε ομάδα παίρνει από μια καρτέλα με τον πίνακα των κριτηρίων (Φύλλο Εργασίας 3.1) και οι μαθητές καλούνται να εξηγήσουν πώς αντιλαμβάνονται τι σημαίνει να βρίσκεται κάποιος «ψηλά» ή «χαμηλά» σε κάθε κριτήριο. Μέσα από τη συζήτηση που ακολουθεί, τα παιδιά θα πρέπει να αντιληφθούν ότι, για παράδειγμα, όταν κάποιος βρίσκεται ψηλά σε όρους υγείας, αυτό σημαίνει ότι η υγεία του δεν απειλείται από περιβαλλοντικούς παράγοντες, έχει καλύτερη πρόσβαση σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη κ.λπ. Όταν κάποιος βρίσκεται χαμηλά στο κριτήριο του 'σπιτιού' (στέγη) σημαίνει, για παράδειγμα, ότι ζει σε ένα σπίτι το οποίο δεν παρέχει ικανοποιητικές συνθήκες διαβίωσης, δεν καλύπτει τις υλικές ανάγκες του κλπ. Αντίστοιχα, το κριτήριο της εκπαίδευσης αντιπροσωπεύει τη δυνατότητα ή ευκολία πρόσβασης που έχει κάποιος στην εκπαίδευση αλλά και την ποιότητά της κ.ο.κ.

Βήμα 3°: Ο/Η εκπαιδευτικός καλεί τους εκπροσώπους των ομάδων να διαλέξουν από μια καρτέλα με αστεράκια (Παραρτήματα 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5). Επειδή είναι σημαντικό η επιλογή να γίνει τυχαία, καλό είναι οι καρτέλες να βρίσκονται μέσα σε όμοιους κλειστούς φακέλους. Σε μία ομάδα θα τύχουν 56 αστεράκια, σε μία άλλη 42 αστεράκια, σε μία άλλη 21 αστεράκια κ.ό.κ. Ο/Η εκπαιδευτικός εξηγεί στα παιδιά όταν ανοίξουν τους φακέλους τους ότι θα πρέπει να καταναέμουν τα αστεράκια τους στις αντίστοιχες στήλες (μπάρες) της καρτέλας των κριτηρίων, ανάλογα με το πώς θα ήθελαν να διαμορφώσουν τα κριτήρια της ποιότητας ζωής τους. Διευκρινίζεται επίσης ότι δεν μπορούν να γεμίσουν με αστεράκια οι μπάρες όλων των κριτηρίων, άρα θα πρέπει να σκεφτούν και να αποφασίσουν τι βαρύτητα (αριθμό αστεριών) θα ήθελαν να δώσουν σε κάθε κριτήριο.

Είναι πιθανό οι ομάδες να αντιληφθούν, μόλις ανοίξουν τους φακέλους, ότι έχουν διαφορετικό αριθμό αστεριών και εκείνες που έχουν λιγότερα να αναρωτηθούν γιατί. Σε αυτή τη φάση ο/η εκπαιδευτικός αρκεί να πει στα παιδιά ότι «έτσι απλά, αυτό τους έτυχε...» και να τα ενθαρρύνει να προβληματιστούν γι' αυτό που έτυχε. Ο αναστοχασμός της δραστηριότητας, μέσα από τον οποίο τα παιδιά συνειδητοποιούν ότι η τύχη μπορεί να ευνοήσει κάποιους ανθρώπους ήδη από τη γέννηση τους (πού γεννήθηκαν, με ποιες κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες και δυνατότητες) και να αδικήσει κάποιους άλλους, γίνεται στο 6ο και τελευταίο βήμα.

Σημείωση: Αν και οι μαθητές είναι εξοικειωμένοι από τον κόσμο των παιχνιδιών και της τηλεόρασης (π.χ. The Sims) με την έννοια της μπάρας, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να εξηγήσει ότι όσο ψηλότερα ανέβει μια μπάρα με αστεράκια τόσο σε καλύτερη κατάσταση βρίσκεται το συγκεκριμένο κριτήριο ποιότητας ζωής. Αν το κρίνει απαραίτητο, μπορεί να σχεδιάσει ένα παράδειγμα στον πίνακα.

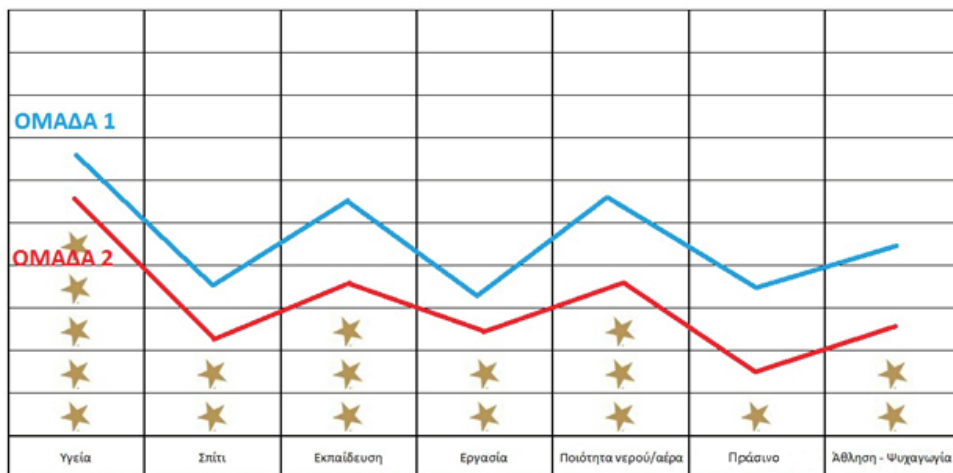
Βήμα 4°: Αφού οι ομάδες έχουν συμπληρώσει τις καρτέλες τους, τις παρουσιάζουν στην ολομέλεια και εξηγούν τους λόγους για τους οποίους έκαναν τη συγκεκριμένη κατανομή αστεριών στα κριτήρια (σε άλλο λίγα και σε άλλο πολλά).

Παράδειγμα: Μια καρτέλα που μπορεί να προκύψει είναι η παρακάτω.

★						
★						
★		★		★		
★	★	★	★	★		★
★	★	★	★	★	★	★
Υγεία	Σπίτι	Εκπαίδευση	Εργασία	Ποιότητα νερού/αέρα	Πράσινο	Άθληση - Ψυχαγωγία

Καθώς η κάθε ομάδα παρουσιάζει την καρτέλα της στον πίνακα, ο/η εκπαιδευτικός σχεδιάζει ένα γράφημα με διαφορετικές κιμωλίες για να έχουν καλύτερη εικόνα οι μαθητές των επιλογών τους και της 'αδικίας' που θα αποκαλυφθεί.

Παράδειγμα: Η οπτικοποίηση των διαφορών κάθε μπάρας ανά ομάδες: Φαίνεται ότι η Ομάδα 1 διάλεξε (ή είχε την δυνατότητα να διαλέξει λόγω του μεγαλύτερου αριθμού αστεριών που της έτυχαν) να έχει καλύτερη ποιότητα εκπαίδευσης από την Ομάδα 2.

Βήμα 5°: Αφού προκύψουν 5 ή 4 διαφορετικές γραμμές (ανάλογα με τον αριθμό των ομάδων), ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να συζητήσουν και να θέσουν το 'ανεκτό όριο' για κάθε κριτήριο. Αν και είναι στο χέρι της τάξης πού θα τοποθετήσει το ανεκτό όριο για κάθε κριτήριο, επειδή τα κουτάκια κάθε κριτηρίου είναι 10, θέτουμε το ανεκτό όριο στο 5. Έτσι, τραβάμε μια ευθεία γραμμή περίπου στο μέσο του πίνακα και φαίνεται ποιες ομάδες είχαν τη δυνατότητα να κάνουν επιλογές που καλύπτουν το ανεκτό όριο, το οποίο τελικά συνιστά μια αξιοπρεπή ποιότητα ζωής.

Βήμα 6°: Σε αυτό το σημείο υπάρχει η δυνατότητα να αναπτυχθεί συζήτηση για το πώς τα κριτήρια σχετίζονται μεταξύ τους. Ερωτήματα που μπορεί να βοηθήσουν τη συζήτηση είναι, για παράδειγμα: Ένα «πλούσιο» σε υποδομές διαμέρισμα που βρίσκεται σε μια περιοχή με ρυπασμένο αέρα προσφέρει καλής ποιότητας ζωή; Είναι επιθυμητό η ποιότητα της υγείας να είναι σε χαμηλότερο επίπεδο από την ποιότητα του σπιτιού; Το επίπεδο ποιότητας της υγείας σχετίζεται με το επίπεδο ποιότητας του αέρα και του νερού; Ένα υψηλό επίπεδο ποιότητας εκπαίδευσης θα επηρεάσει τα άλλα κριτήρια;

Ο/Η εκπαιδευτικός συζητά με τους/τις μαθητές/τριες για το πώς ένιωσαν που κάποιες ομάδες είχαν περισσότερα ή λιγότερα αστέρια. Δεν εκφράζονται μόνο οι «αδικημένοι» αλλά και οι «ευνοημένοι». Δίνεται έμφαση στο πώς ένιωσε η μία ομάδα για την άλλη. Πώς αυτή η κατάσταση επηρεάζει την κοινωνική συνοχή, ειρήνη και συνεργασία;

Συζητούμε γιατί κάποιες ομάδες είχαν περισσότερα αστέρια και κάποιες λιγότερα. Οι ομάδες που είχαν λιγότερα αστέρια έκαναν τις πιο δύσκολες επιλογές. Η αδικία σου τυχαίνει; Είναι αποτέλεσμα επιλογών; Προκαλείται από άλλους παράγοντες; Μπορεί να αμβλυνθεί; Χρειάζεται να αναπτύξουμε νέες αξίες (π.χ. ενσυναίσθηση, αλληλεγγύη) για να αντιμετωπίσουμε το πρόβλημα; Τι χρειάζεται να αλλάξει σε κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο;

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

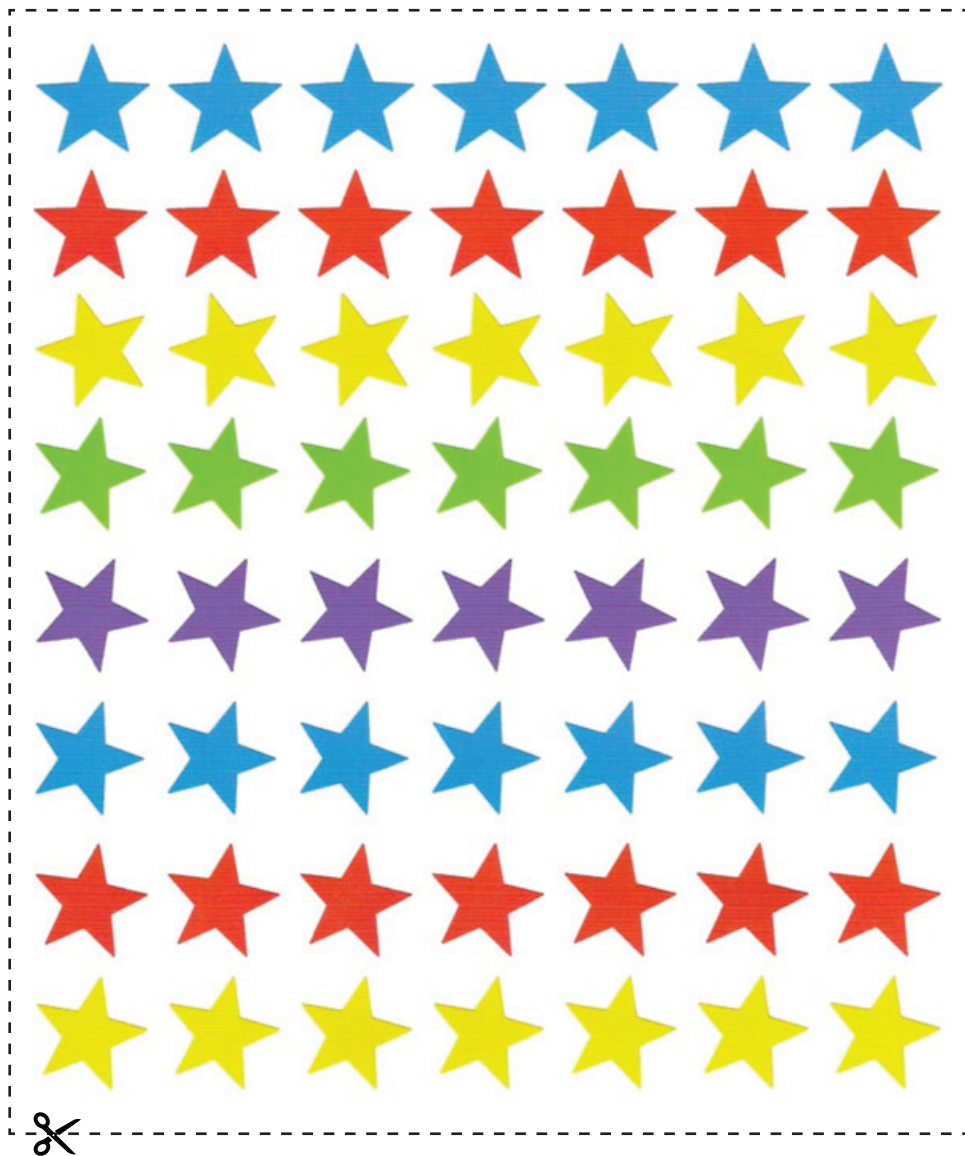
Στο **Βήμα 2**, καθώς αναλύεται το κριτήριο του σπιτιού, μπορεί να γίνει συζήτηση με τους/τις μαθητές/τριες σχετικά με το ποιες είναι βασικές υλικές ανάγκες και ποιες οι πολυτέλειες για τον καθένα σε διαφορετικά περιβάλλοντα και κοινωνίες. Φωτογραφίες από σπίτια και αντικείμενα από διαφορετικές σύγχρονες κοινωνίες ή και ιστορικές περιόδους μπορούν να εμπλουτίσουν τη συζήτηση που στοχεύει στην ανάδειξη του τι είναι σημαντικό, τι συνιστά ανάγκη και τι επιθυμία.

Στο **Βήμα 6** οι μαθητές/τριες μπορούν να διερευνήσουν αν υπάρχουν περιοχές με 'λίγα αστέρια' (δηλ. κάτω από το ανεκτό όριο) στο τόπο που ζουν, στη χώρα μας ή στον κόσμο. Πώς είναι η ζωή των ανθρώπων εκεί; Πώς έχει προκληθεί αυτή η κατάσταση; Πώς μπορεί να βελτιωθεί; Υπάρχουν περιβαλλοντικοί παράγοντες (π.χ. ατμοσφαιρική ρύπανση, συσσώρευση αποβλήτων) που προκαλούν αδικία σε περιοχές του αναπτυσσόμενου κόσμου, για τη δημιουργία των οποίων δεν ευθύνονται αυτές; Πώς θα ένιωθαν οι μαθητές/τριες, τι θα έλεγαν αν ήταν μέλος μιας οικογένειας σε αυτή τη περιοχή του κόσμου; Θα μπορούσαν να καταγράψουν τα αισθήματα και τις σκέψεις τους στο χαρτί με τη μορφή ενός γράμματος;

Καρτέλα βασικών κριτηρίων ποιότητας ζωής

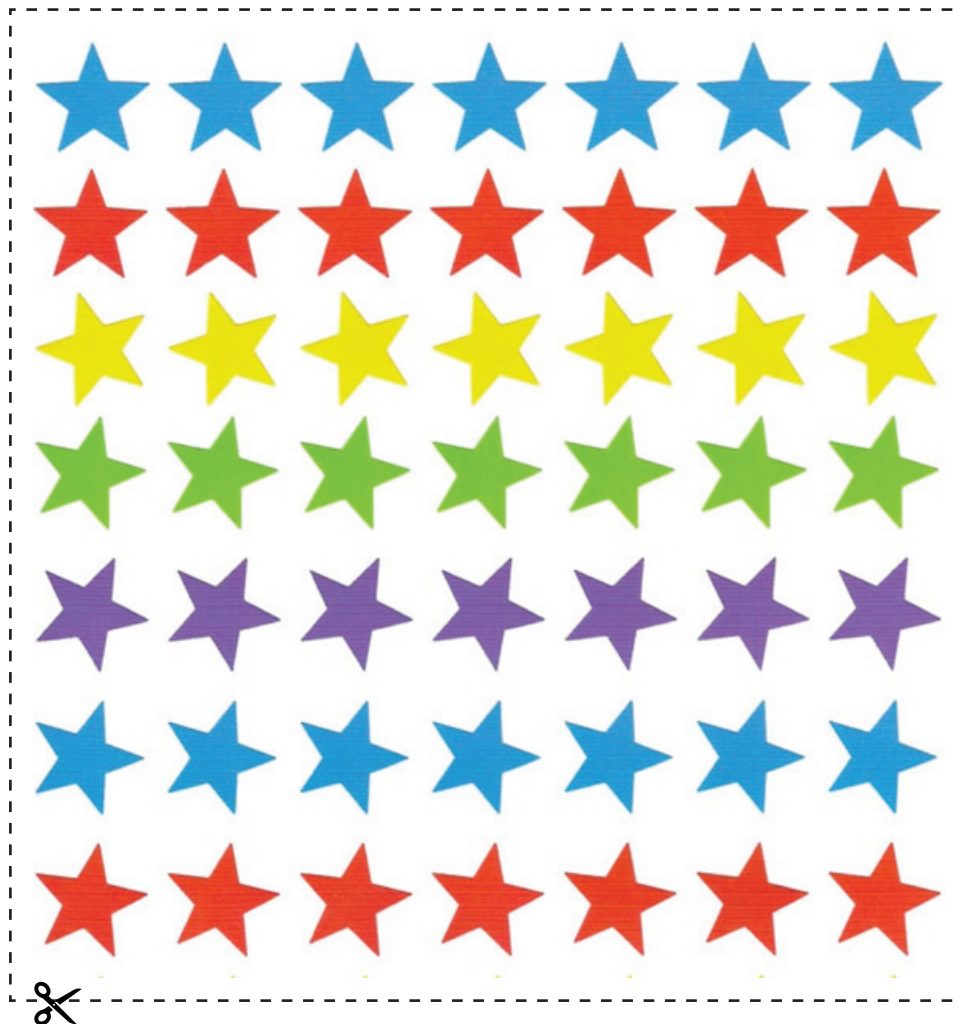
[illegible]

Παράρτημα 3.1

Καρτέλα 1^η: 56 αστέρια

Παράρτημα 3.2

Καρτέλα 2^η: 49 αστέρια

Παράρτημα 3.3

Καρτέλα 3^η: 42 αστέρια

Παράρτημα 3.4

Καρτέλα 4^η: 35 αστέρια

Παράρτημα 3.5

Καρτέλα 5^η: 21 αστέρια

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 4

Εισαγωγή στην κλιματική αλλαγή

Ηλικίες : 10-15 χρονών

Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης: 1 διδακτική ώρα

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΑ ΜΕΣΑ & ΥΛΙΚΑ

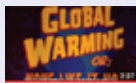
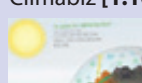
- Το Παράρτημα 4.1
- Η/Υ με ηχεία και πρόσβαση στο διαδίκτυο
- Βιντεοπροβολέας

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ & ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ

Μέσα από αυτήν τη δραστηριότητα οι μαθητές/τριες εισάγονται στο φαινόμενο του θερμοκηπίου και την κλιματική αλλαγή μέσα από την προβολή και συζήτηση σύντομων βίντεο. Τα βίντεο πραγματεύονται τις βασικές έννοιες, τα αίτια, τις συνέπειες και τους τρόπους αντιμετώπισης του φαινομένου. Μετά από κάθε προβολή πραγματοποιείται συζήτηση και κριτική ανάλυση στην ολομέλεια.

Σε κάθε βήμα της δραστηριότητας προτείνονται τρεις κατηγορίες βίντεο που πραγματεύονται το ίδιο θέμα. Ο/Η εκπαιδευτικός έχει την ευχέρεια να επιλέξει αυτό που θεωρεί πιο κατάλληλο. Η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει βίντεο που αξιοποιούν την τεχνική του animation, η δεύτερη ακολουθεί την κλασσική παρουσίαση και η τρίτη προέρχεται από τη σειρά Climabiz (https://www.youtube.com/results?search_query=Climabiz).

Βήμα 1^ο: Ο/Η εκπαιδευτικός προβάλλει ένα από τα παρακάτω τρία βίντεο*:

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Α	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Β	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Γ
Βίντεο Α1 - Φαινόμενο του Θερμοκηπίου [2:36] https://www.youtube.com/watch?v=WEG8-H2aiy8	Βίντεο Β1 - Φαινόμενο του Θερμοκηπίου [0:01-2:13] https://www.youtube.com/watch?v=tPMad2A7zAA&t=60s	Βίντεο Γ1 - Το Κλίμα της Γης και το Φαινόμενο του Θερμοκηπίου – Climabiz [1:10] https://www.youtube.com/watch?v=pyMdFUHWyG8

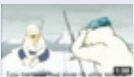
* Δίπλα σε κάθε βίντεο υπάρχουν αγκύλες οι οποίες δείχνουν είτε τη διάρκεια του βίντεο (Κατηγορίες Α και Γ) είτε το απόσπασμα το οποίο προτείνεται να προβληθεί (Κατηγορία Β).

Ακολουθεί συζήτηση και κριτική ανάλυση των βίντεο στην ολομέλεια με τη βοήθεια των παρακάτω ερωτήσεων:

1. Τι είναι κλίμα και ποια η διαφορά του με τον καιρό;
2. Τι είναι το (φυσικό) φαινόμενο του θερμοκηπίου;
3. Ποια είναι η σημασία του (φυσικού) φαινομένου του θερμοκηπίου για τη ζωή στη γη;

Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να βρει ενδεικτικές απαντήσεις για τα ερωτήματα αυτά στο Παράρτημα 4.1.

Βήμα 2°: Ο/Η εκπαιδευτικός προβάλλει δύο βίντεο από την κατηγορία της επιλογής του/της:

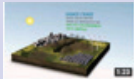
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Α	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Β	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Γ
Βίντεο Α2 - Οι πολικές αρκούδες συζητούν για την κλιματική αλλαγή [1:37] https://www.youtube.com/watch?v=al78Pp-vcDs	Βίντεο Β2 - Αιτίες [2:14-3:29] https://www.youtube.com/watch?v=tPMad2A7zAA&t=60s	Βίντεο Γ2 - Το Κλίμα της Γης και η Ανθρώπινη Δραστηριότητα – Climabiz [1:14] https://www.youtube.com/watch?v=3x8zniVICd0
Βίντεο Α3 - Public awareness_ Global warming [1:02] https://www.youtube.com/watch?v=zK5v8AtMVho	Βίντεο Β3 – Συνέπειες [3:30-5:19] https://www.youtube.com/watch?v=tPMad2A7zAA&t=60s	Βίντεο Γ3 - Η Κλιματική Αλλαγή οι Συνέπειές της - Climabiz [1:12] https://www.youtube.com/watch?v=y-VNfbKEjRU

Ακολουθεί συζήτηση και κριτική ανάλυση των βίντεο στην ολομέλεια με τη βοήθεια των παρακάτω ερωτήσεων:

1. Από ποιους παράγοντες επηρεάζεται το κλίμα;
2. Τι είναι η ανθρωπογενής κλιματική αλλαγή;
3. Ποιες είναι οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής;
4. Πώς αισθάνεστε γι αυτές τις επιπτώσεις;

Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να βρει ενδεικτικές απαντήσεις για τα ερωτήματα αυτά στο Παράρτημα 4.1.

Βήμα 3°: Ο/Η εκπαιδευτικός προβάλλει ένα από τρία παρακάτω βίντεο (στην περίπτωση που επιλέξει το Α4 προβάλλει μαζί και το Α5):

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Α	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Β	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Γ
Βίντεο Α4 - The Animals Save the Planet - Polar Bears Overheating [0:48] https://www.youtube.com/watch?v=rmNqpKbH0co Βίντεο Α5 - It's not enough to simply talk [0:40] https://www.youtube.com/watch?v=sNP8uslxHKk	Βίντεο Β4 – Τρόποι αντιμετώπισης [5:20-7:29] https://www.youtube.com/watch?v=tPMad2A7zAA&t=60s	Βίντεο Γ4 - Η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής – Climabiz [1:23] https://www.youtube.com/watch?v=0tQqJT6nXLw

Ακολουθεί συζήτηση και κριτική ανάλυση των βίντεο στην ολομέλεια με τη βοήθεια της παρακάτω ερώτησης:

1. Τι μπορούμε/πρέπει να κάνουμε; (ως πλανήτης/ χώρα/ πολίτες)

Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να βρει μια ενδεικτική απάντηση για το ερώτημα αυτό στο Παράρτημα 4.1.

Παράρτημα 4.1

Ενδεικτικές απαντήσεις ερωτήσεων αναστοχασμού

Για το 1^ο Βήμα:

1. Τι είναι κλίμα και ποια η διαφορά του με τον καιρό;

Κλίμα, είναι ο μέσος όρος των καιρικών συνθηκών με τη μεγαλύτερη χρονική διάρκεια σε μια περιοχή. Το κλίμα περιλαμβάνει το σύνολο των ατμοσφαιρικών συνθηκών (π.χ. θερμότητα, υγρασία, κίνηση του αέρα) σε μεγάλες χρονικές περιόδους. Το κλίμα περιγράφεται με τις κλιματικές παραμέτρους: υγρασία του αέρα, θερμοκρασία του αέρα, νεφοκάλυψη, κατακρημνίσματα, ηλιακή ακτινοβολία, άνεμοι. Με την λέξη «καιρός», εννοούμε τις καιρικές συνθήκες, δηλαδή τη θερμοκρασία και τα φυσικά φαινόμενα που δημιουργούνται στην ατμόσφαιρα (βροχή, χιόνι, υγρασία κλπ) που επικρατούν σε μια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή για ένα μικρό χρονικό διάστημα. Από την άλλη, το κλίμα είναι το γενικό πρότυπο των ατμοσφαιρικών και καιρικών συνθηκών μιας περιοχής, διάρκειας τουλάχιστον 30 ετών και η αλλαγή του δεν παρατηρείται από μέρα σε μέρα, αλλά μόνο με την μέτρηση και επεξεργασία αριθμητικών δεδομένων.

2. Τι είναι το (φυσικό) φαινόμενο του θερμοκηπίου;

Το φαινόμενο του θερμοκηπίου είναι η διαδικασία κατά την οποία η ατμόσφαιρα ενός πλανήτη συγκρατεί θερμότητα και συμβάλλει στην αύξηση της θερμοκρασίας της επιφάνειάς του. Τα αέρια του θερμοκηπίου, που ευθύνονται για τη συγκράτηση αυτή, είναι: Υδρατμοί, Διοξείδιο του Άνθρακα, Μεθάνιο, Μονοξείδιο του Αζώτου κ.ά.

3. Ποια είναι η σημασία του (φυσικού) φαινομένου του θερμοκηπίου για τη ζωή στη γη;

Χωρίς το φυσικό φαινόμενο του θερμοκηπίου η ζωή στον πλανήτη μας θα ήταν πολύ διαφορετική (στην πραγματικότητα δεν γνωρίζουμε καν αν θα υπήρχε) καθώς η μέση θερμοκρασία δεν θα ήταν περίπου 14,5 βαθμοί Κελσίου όπως είναι σήμερα αλλά περίπου -18 βαθμοί Κελσίου.

Για το 2^ο Βήμα:

1. Από ποιους παράγοντες επηρεάζεται το κλίμα;

Το κλίμα επηρεάζεται από φυσικούς (ήλιος, ωκεανοί, ηφαίστεια, γεωλογικές μεταβολές, φυσικές αλλαγές στη σύσταση της ατμόσφαιρας) και ανθρωπογενείς παράγοντες.

2. Τι είναι η ανθρωπογενής κλιματική αλλαγή;

Οι άνθρωποι επιδρούν στο παγκόσμιο κλίμα, εντείνοντας το φυσικό φαινόμενο του θερμοκηπίου. Αυτό το κάνουν κυρίως αλλάζοντας τη χημική σύσταση της ατμόσφαιρας. Η καύση ορυκτών καυσίμων (στη βιομηχανία, στις μεταφορές και στη θέρμανση) που εκπέμπει ολοένα και περισσότερα αέρια του θερμοκηπίου, γενικότερα ο ενεργοβόρος/ρυπογόνος τρόπος ζωής μας, η αποδάσωση και ο εντατικός τρόπος γεωργίας και κτηνοτροφίας, αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα που συμβάλλουν σε αυτές τις αλλαγές.

3. Ποιες είναι οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής;

Κυριότερες επιπτώσεις: Αύξηση της μέσης θερμοκρασίας του πλανήτη, άνοδος της στάθμης της θάλασσας που προκαλείται από το λιώσιμο χερσαίων πάγων (σε Γροιλανδία, Ανταρκτική, παγετώνες βουνών και Αρκτική) και τη θερμική διαστολή του νερού των ωκεανών, αλλαγή της ροής των θερμών και ψυχρών ρευμάτων των ωκεανών, μετατόπιση των ζωνών βλάστησης, μαζικές μεταναστεύσεις ή/και αφανισμοί ζώων και φυτών (μείωση της βιοποικιλότητας), αλλαγές στην σύνθεση και κατανομή ειδών των οικοσυστημάτων (π.χ. εισβολή ξενικών ειδών, απορρύθμιση οικολογικών σχέσεων και λειτουργιών), εντατικοποίηση και αύξηση της συχνότητας ακραίων καιρικών φαινομένων (π.χ. καύσωνες, τυφώνες, καταιγίδες), ανακατανομή του νερού (ξηρασίες, πλημμύρες), συνέπειες στην γεωργία όπως καταστροφή καλλιεργειών, μεγάλης κλίμακας μεταναστεύσεις ανθρώπων, τεράστιοι κλυδωνισμοί στην παγκόσμια κοινωνία και οικονομία.

4. Πώς αισθάνεστε γι' αυτές τις επιπτώσεις;

Είναι σημαντικό τα παιδιά, πέρα από την ανησυχία που μπορεί να εκφράζουν, να κινηθούν και προς τη λογική της αφύπνισης, της εγρήγορσης, της ανάληψης ευθύνης, της αλληλεγγύης απέναντι στους ανθρώπους που πλήττονται από τις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής, της διάθεσης για συμμετοχή με ατομικές και συλλογικές δράσεις για την αντιμετώπιση των συνεπειών και, κυρίως, των αιτιών της κλιματικής αλλαγής. Είναι, δηλαδή, σημαντικό να μη μείνουμε στην αγανάκτηση και την απάθεια αλλά να προχωρήσουμε στη δράση.

Για το 3^ο Βήμα:

1. Τι μπορούμε/πρέπει να κάνουμε; (ως πλανήτης/ χώρα/ πολίτες)

Ως πλανήτη: διεθνής συνεργασία, υιοθέτηση τώρα μιας βιώσιμης ανάπτυξης με έμφαση στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, δραστική μείωση των εκπομπών θερμοκηπιακών αερίων, αποκατάσταση των δασών του πλανήτη κ.λπ.

Ως χώρα: οχύρωση - προσαρμογή - προστασία για την ξηρασία, τη λειψυδρία, τα ακραία καιρικά φαινόμενα, τη μείωση, υποβάθμιση και καταστροφή από τις δασικές πυρκαγιές, εξοικονόμηση ενέργειας και, κυρίως, στροφή προς τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Ως πολίτες: αλλαγή τρόπου ζωής (π.χ. μείωση κατανάλωσης υλικών και ενέργειας), ενεργή συμμετοχή σε δράσεις και στήριξη των μέτρων αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ & ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Youtube - <https://www.youtube.com/watch?v=WEG8-H2aiy8>
- Youtube - <https://www.youtube.com/watch?v=al78Pp-vcDs>
- Youtube - <https://www.youtube.com/watch?v=zK5v8AtMVho>
- Youtube - <https://www.youtube.com/watch?v=rmNqpKbH0co>
- Youtube - <https://www.youtube.com/watch?v=tPMad2A7zAA&t=60s>
- Youtube - <https://www.youtube.com/watch?v=pyMdFUHWyG8>
- Youtube - <https://www.youtube.com/watch?v=3x8zniVICd0>
- Youtube - <https://www.youtube.com/watch?v=y-VNfbKEjRU>
- Youtube - <https://www.youtube.com/watch?v=0tQqJT6nXLw>

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 5

Τα μαύρα σύννεφα

Ηλικίες : 10-15 χρονών

Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης: 2 διδακτικές ώρες

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΑ ΜΕΣΑ & ΥΛΙΚΑ

- Τα Παραρτήματα 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 5.7, 5.8, 5.9 και 5.10
- 6 ψαλιδάκια
- 6 κόλλες stick

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ & ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ

Μέσα από ένα παιχνίδι με καρτέλες και εργαζόμενοι/ες σε ομάδες, οι μαθητές/τριες αναγνωρίζουν πολλές καθημερινές συνήθειες και επιλογές, οι οποίες συμβάλλουν στην εντατικοποίηση του φαινομένου του θερμοκηπίου και της κλιματικής αλλαγής. Παράλληλα εφευρίσκουν τρόπους, ατομικούς και συλλογικούς, για τον περιορισμό των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Η κλιματική αλλαγή αποτελεί σημαντικό παράγοντα περιβαλλοντικής αδικίας σε παγκόσμιο επίπεδο (βλ. προηγούμενες δραστηριότητες) και συχνά ευθύνεται για την πρόκληση περιβαλλοντικής/κλιματικής μετανάστευσης, όπως θα φανεί σε επόμενες δραστηριότητες.

Βήμα 1°: Οι μαθητές χωρίζονται σε 4-6 ομάδες, καθεμιά από τις οποίες αντιπροσωπεύει μια οικογένεια. Κάθε ομάδα παίρνει τυχαία από ένα Σενάριο (Παραρτήματα 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5 και 5.6) και μια συγκεκριμένη Καρτέλα (Παραρτήματα 5.7, 5.8 και 5.9) η οποία αντιστοιχεί στο Σενάριό της. Για παράδειγμα, η ομάδα που παίρνει το Σενάριο Α και η ομάδα που παίρνει το Σενάριο Β, θα πάρουν και από μια Καρτέλα ΑΒ (Παράρτημα 5.7), το οποίο σημαίνει ότι οι οικογένειες Α και Β ζουν στην ίδια περιοχή ΑΒ (Πέρα Παναγιά). Αντίστοιχα για τα Σενάρια Γ και Δ και την Καρτέλα ΓΔ (Παράρτημα 5.8 - Δώθε Παναγιά), όπως και για τα Σενάρια Ε και ΣΤ και την Καρτέλα ΕΣΤ (Παράρτημα 5.9 - Κείθε Παναγιά).

Βήμα 2°: Οι ομάδες διαβάζουν το Σενάριό τους και στη συνέχεια κόβουν και κολλάνε τα αντικείμενα που βρίσκονται κάτω από κάθε Σενάριο στο «πράσινο πεδίο» της Καρτέλας τους (δηλ. στην περιοχή τους). Κάθε αντικείμενο συνοδεύεται από μερικά μαύρα συννεφάκια. Τα συννεφάκια αντιπροσωπεύουν αέρια του θερμοκηπίου (π.χ. διοξείδιο του άνθρακα και μεθάνιο)

για την εκπομπή των οποίων ευθύνεται κάθε αντικείμενο (εγκατάσταση ή συνήθεια) άμεσα ή έμμεσα. Μπορεί, για παράδειγμα, τα αέρια του θερμοκηπίου να εκπέμπονται κατά τη χρήση ή την παραγωγή ενός αντικειμένου, από τη λειτουργία μιας εγκατάστασης κ.ό.κ. Τα συννεφάκια κόβονται και κολλούνται (ή εναλλακτικά ζωγραφίζονται) μέσα στο πλέγμα της Καρτέλας, δηλ. στον ουρανό της περιοχής τους. Θα πρέπει εδώ να διευκρινιστεί ότι στο πλαίσιο ενός τέτοιου παιχνιδιού η εκτίμηση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου είναι απλουστευμένη. Στην πραγματικότητα, τα πράγματα είναι πιο σύνθετα και ο ακριβής υπολογισμός των εκπομπών προϋποθέτει τον συνυπολογισμό αρκετών παραμέτρων για κάθε αντικείμενο, συνήθεια κ.λπ.

Κάθε ομάδα παρουσιάζει το Σενάριο και την Καρτέλα της στην ολομέλεια. Οι ομάδες (οικογένειες) που ζουν στην ίδια περιοχή παρουσιάζουν μαζί τις Καρτέλες τους καθώς επιβαρύνουν από κοινού την ατμόσφαιρά τους. Γίνεται συζήτηση με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού για να αναδειχθεί η ατομική/συλλογική ευθύνη που μπορεί να έχουμε στην ένταση του φαινομένου του θερμοκηπίου.

Βήμα 3°: Ζητείται από τις ομάδες να σκεφτούν τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν να μειώσουν τον αριθμό από τα μαύρα συννεφάκια στην Καρτέλα (τον ουρανό) της ομάδας τους. Κάθε ομάδα παίρνει από ένα Ευρετήριο (Παράρτημα 5.10) και οι μαθητές/τριες ενθαρρύνονται να αντικαταστήσουν όσες εγκαταστάσεις, αντικείμενα ή συμπεριφορές μπορούν και θέλουν για να μειώσουν τα μαύρα συννεφάκια από τον ουρανό τους. Η πράξη της αντικατάστασης (είτε αφαιρώντας και προσθέτοντας είτε επικολλώντας) είναι υψηλής συμβολικής σημασίας.

Βήμα 4°: Η κάθε ομάδα παρουσιάζει στην ολομέλεια τις επιλογές και τα αποτελέσματα της εργασίας της, η οποία οδήγησε σε λιγότερα συννεφάκια στον ουρανό της! Αναπτύσσεται συζήτηση στην ολομέλεια σχετικά με το τι μπορούμε να κάνουμε, σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο, για τον περιορισμό του φαινομένου του θερμοκηπίου και τη συγκράτηση της κλιματικής αλλαγής.

Προτεινόμενη επέκταση δραστηριότητας

Στο **Βήμα 6** μπορεί να ζητηθεί από τους μαθητές να προτείνουν και να συζητήσουν άλλους τρόπους μείωσης των θερμοκηπιακών αερίων, τόσο σε ατομικό, τοπικό όσο και εθνικό επίπεδο. Υπάρχουν κενά κουτάκια στο Ευρετήριο στα οποία μπορούν οι μαθητές να ζωγραφίσουν.

Μπορούμε να συζητήσουμε για τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και πώς αυτές μπορούν να προκαλέσουν περιβαλλοντική αδικία ή και μετανάστευση. Είναι η πρόκληση της κλιματικής αλλαγής μια πρόκληση περιβαλλοντικής αδικίας;

Παράρτημα 5.1

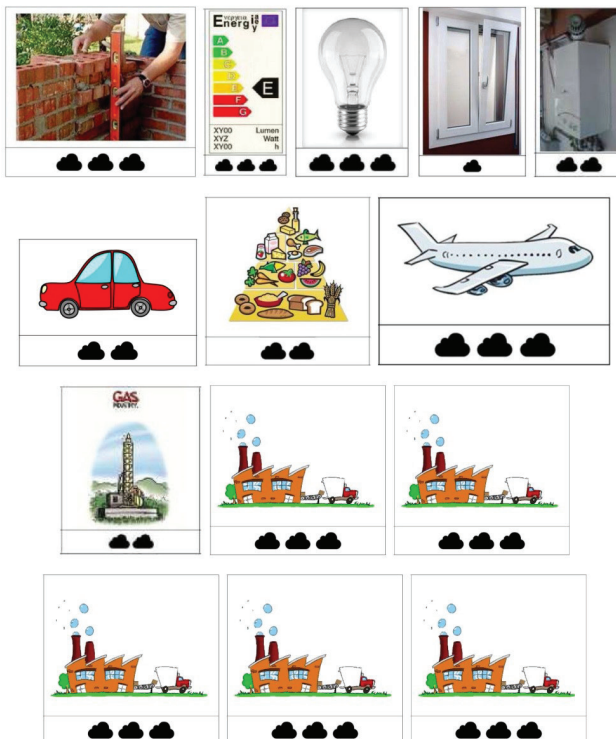
Καρτέλα 1^η: ΣΕΝΑΡΙΟ Α

Σενάριο #Α

Βρίσκεστε στην περιοχή Πέρα Παναγιά. Η Πέρα Παναγιά φημίζεται για το φυσικό αέριο που παράγει και για τα πέντε εργοστάσια της.

Είστε μια πενταμελής οικογένεια με ένα σκύλο. Το σπίτι σας δεν έχει επαρκή θερμομόνωση παρά μόνο παράθυρα με διπλά τζάμια. Χρησιμοποιείτε ηλεκτρικές συσκευές ενεργειακής κλάσης E. Για φωτισμό χρησιμοποιείτε λάμπες πυράκτωσης. Έχετε ζεστό νερό από αέριο. Έχετε ένα αμάξι μεσαίου κυβισμού. Δεν ανακυκλώνετε, ούτε προσέχετε και πολύ την κατανάλωση ενέργειας στο σπίτι, ενώ οικογενειακά ψηφίζετε το κόμμα στο οποίο ανήκει ο παλιός εργοδότης της μαμάς. Τρέφεστε με διατροφή ισορροπημένη και πηγαίνετε συχνά ταξίδια με το αεροπλάνο.

Θα βρείτε χρήσιμα:

Παράρτημα 5.2

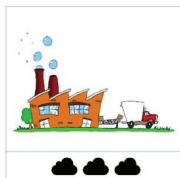
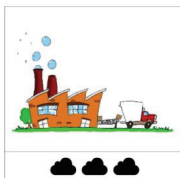
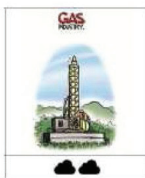
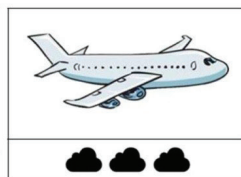
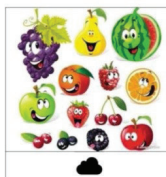
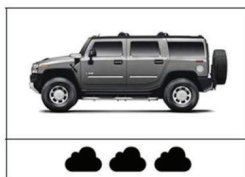
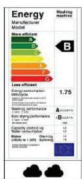
Καρτέλα 2^η: ΣΕΝΑΡΙΟ Β

Σενάριο #B

Βρίσκεστε στην περιοχή Πέρα Παναγιά. Η Πέρα Παναγιά φημίζεται για το φυσικό αέριο που παράγει και για τα πέντε εργοστάσια της.

Είστε μια τριμελής οικογένεια με δύο γάτες. Το σπίτι σας δεν έχει επαρκή θερμομόνωση παρά μόνο παράθυρα με διπλά τζάμια. Χρησιμοποιείτε ηλεκτρικές συσκευές ενεργειακής κλάσης Β. Για φωτισμό χρησιμοποιείτε λάμπες πυράκτωσης. Έχετε ζεστό νερό από αέριο. Έχετε ένα μεγάλο τζιπ. Ανακυκλώνετε, αλλά δεν προσέχετε και πολύ την κατανάλωση ενέργειας στο σπίτι, ενώ οικογενειακά ψηφίζετε τον μακρινό ξάδερφο του μπαμπά σε όποιο κόμμα και αν πηγαίνει. Τρέφεστε με διατροφή κυρίως χορτοφαγική και πηγαίνετε συχνά ταξίδια με το αεροπλάνο.

Θα βρείτε χρήσιμα:

Παράρτημα 5.3

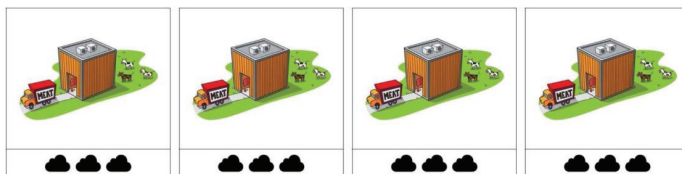
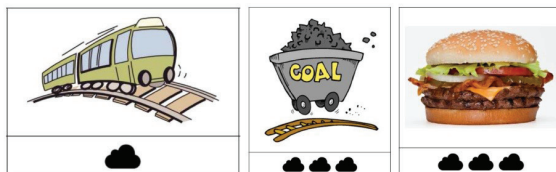
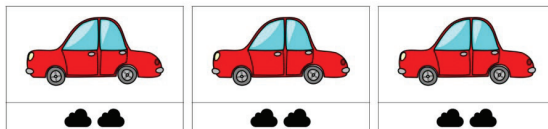
Καρτέλα 3^η: ΣΕΝΑΡΙΟ Γ

Σενάριο #Γ

Βρίσκεστε στην περιοχή Δώθε Παναγιά. Η Δώθε Παναγιά έχει ένα εργοστάσιο παραγωγής ενέργειας από άνθρακα και έχει τέσσερις κτηνοτροφικές μονάδες.

Είστε μια τετραμελής οικογένεια με ένα παπαγάλο. Το σπίτι σας έχει θερμομόνωση στους τοίχους αλλά έχετε πολύ παλιά παράθυρα. Χρησιμοποιείτε ηλεκτρικές συσκευές ενεργειακής κλάσης Β. Για φωτισμό χρησιμοποιείτε λάμπες πυράκτωσης. Έχετε ζεστό νερό από ηλεκτρικό θερμοσίφωνα. Έχετε τρία αμάξια. Ανακυκλώνετε, αλλά δεν προσέχετε και πολύ την κατανάλωση ενέργειας στο σπίτι, ενώ οικογενειακά δεν ψηφίζετε. Τρέφεστε πολύ συχνά με χάμπουργκερ και πηγαίνετε συχνά ταξίδια με το τρένο.

Θα βρείτε χρήσιμα:

Παράρτημα 5.4

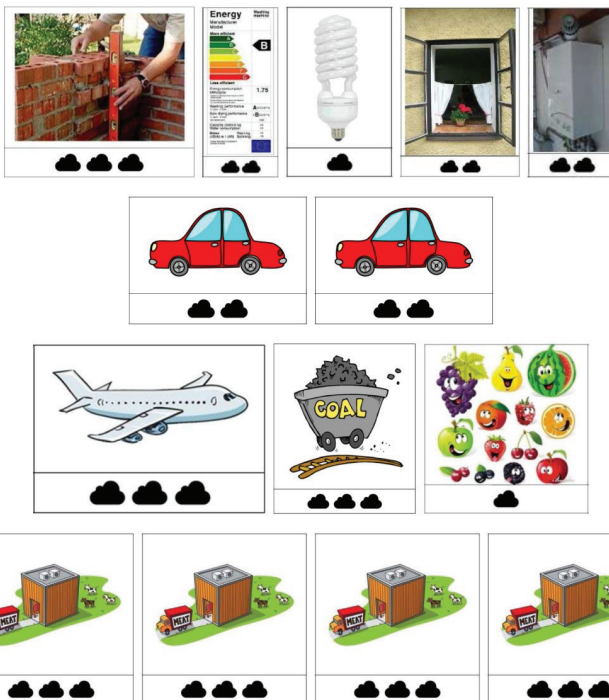
Καρτέλα 4^η: ΣΕΝΑΡΙΟ Δ

Σενάριο #Δ

Βρίσκεστε στην περιοχή Δώθε Παναγιά. Η Δώθε Παναγιά έχει ένα εργοστάσιο παραγωγής ενέργειας από άνθρακα και έχει τέσσερις κτηνοτροφικές μονάδες.

Είστε μια εξαμελής οικογένεια, χωρίς κατοικίδιο, είχατε δηλαδή μια χελώνα αλλά το 'σκασε. Το σπίτι σας δεν έχει θερμομόνωση και έχετε πολύ παλιά παράθυρα. Χρησιμοποιείτε ηλεκτρικές συσκευές ενεργειακής κλάσης Ε. Για φωτισμό χρησιμοποιείτε τις λάμπες εξοικονόμησης ενέργειας. Έχετε ζεστό νερό από αέριο. Έχετε δύο αμάξια μεσαίου κυβισμού. Δεν ανακυκλώνετε, αλλά εξοικονομείτε ενέργεια στο σπίτι, ενώ οικογενειακά ψηφίζετε τον μακρινό ξάδερφο της μαμάς που έχει το δικό του μικρό κόμμα. Τρέφεστε με διατροφή κυρίως χορτοφαγική και πηγαίνετε συχνά ταξίδια με το αεροπλάνο.

Θα βρείτε χρήσιμα:

Παράρτημα 5.5

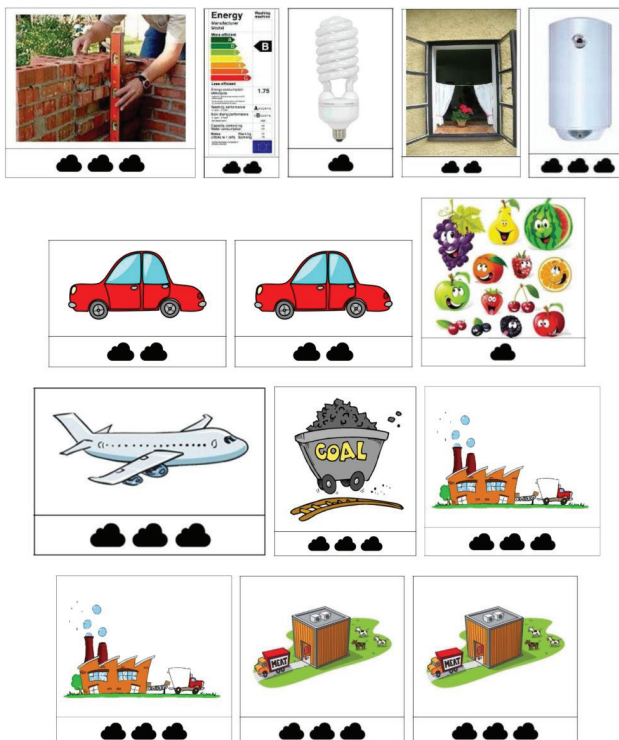
Καρτέλα 5^η: ΣΕΝΑΡΙΟ Ε

Σενάριο #Ε

Βρίσκεστε στην περιοχή Κείθε Παναγιά. Η Κείθε Παναγιά έχει ένα εργοστάσιο παραγωγής ενέργειας από άνθρακα, δύο κτηνοτροφικές μονάδες και δύο εργοστάσια.

Είστε μια τετραμελής οικογένεια με ένα σκύλο και μία γάτα. Το σπίτι σας δεν έχει θερμομόνωση. Χρησιμοποιείτε ηλεκτρικές συσκευές ενεργειακής κλάσης Β. Για φωτισμό χρησιμοποιείτε τις λάμπες εξοικονόμησης ενέργειας. Έχετε πολύ παλιά παράθυρα και ζεστό νερό από ηλεκτρικό θερμοσίφωνα. Έχετε δύο αμάξια μεσαίου κυβισμού. Δεν ανακυκλώνετε, αλλά εξοικονομείτε ενέργεια στο σπίτι, ενώ οικογενειακά δεν ψηφίζετε. Τρέφεστε με διατροφή κυρίως χορτοφαγική και πηγαίνετε συχνά ταξίδια με το αεροπλάνο.

Θα βρείτε χρήσιμα:

Παράρτημα 5.6

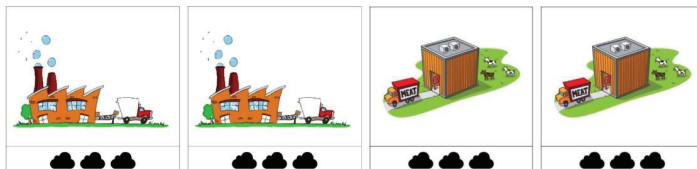
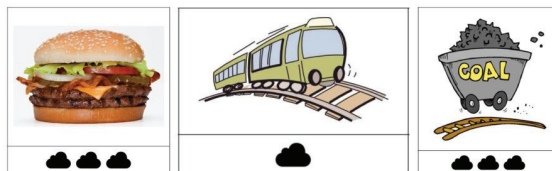
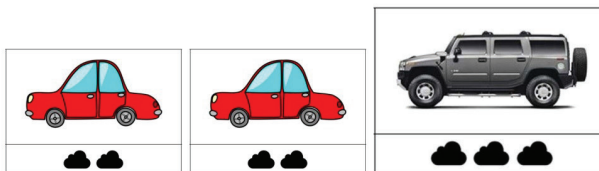
Καρτέλα 6^η: ΣΕΝΑΡΙΟ ΣΤ

Σενάριο #ΣΤ

Βρίσκεστε στην περιοχή Κείθε Παναγιά. Η Κείθε Παναγιά έχει ένα εργοστάσιο παραγωγής ενέργειας από άνθρακα, δύο κτηνοτροφικές μονάδες και δύο εργοστάσια.

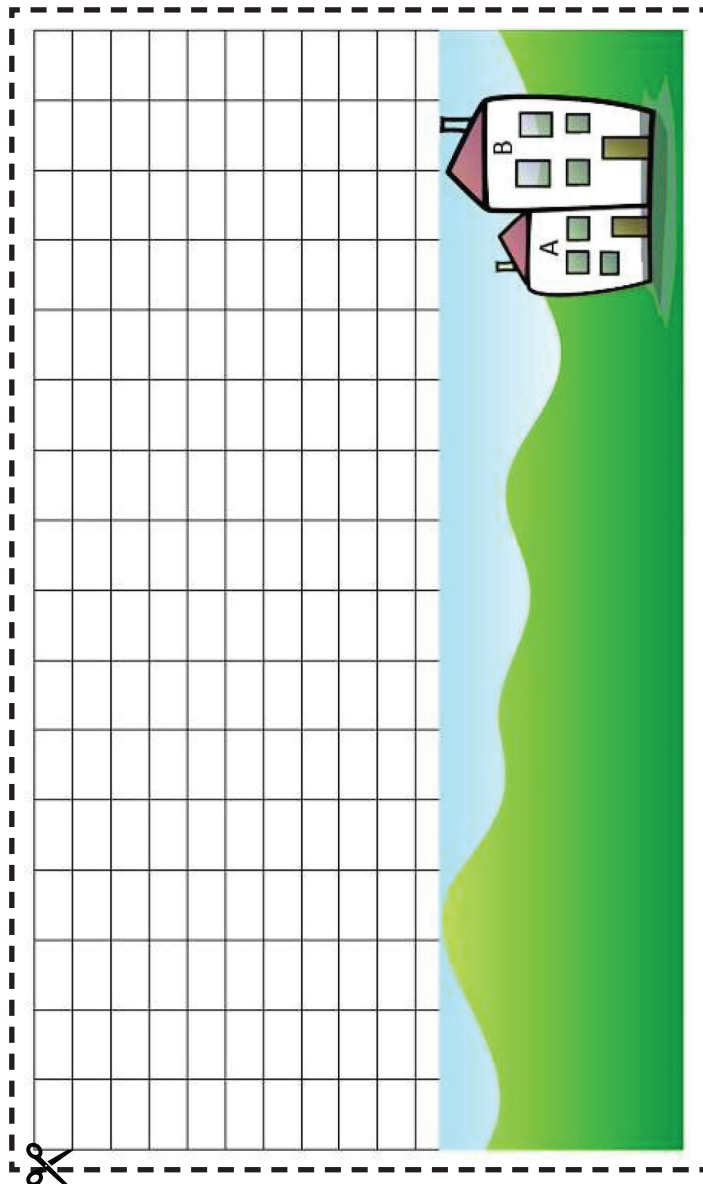
Είστε μια τετραμελής οικογένεια με ένα καναρίνι. Το σπίτι σας έχει θερμομόνωση στους τοίχους αλλά έχετε πολύ παλιά παράθυρα. Χρησιμοποιείτε ηλεκτρικές συσκευές ενεργειακής κλάσης Β. Για φωτισμό χρησιμοποιείτε λάμπες πυράκτωσης. Έχετε ζεστό νερό από ηλεκτρικό θερμοσίφωνα. Έχετε δύο αμάξια μεσαίου κυβισμού και ένα μεγάλο τζιπ. Ανακυκλώνετε, αλλά δεν προσέχετε και πολύ την κατανάλωση ενέργειας στο σπίτι, ενώ οικογενειακώς δεν ψηφίζετε. Τρέφεστε πολύ συχνά με χάμπουργκερ και πηγαίνετε συχνά ταξίδια με το τρένο.

Θα βρείτε χρήσιμα:

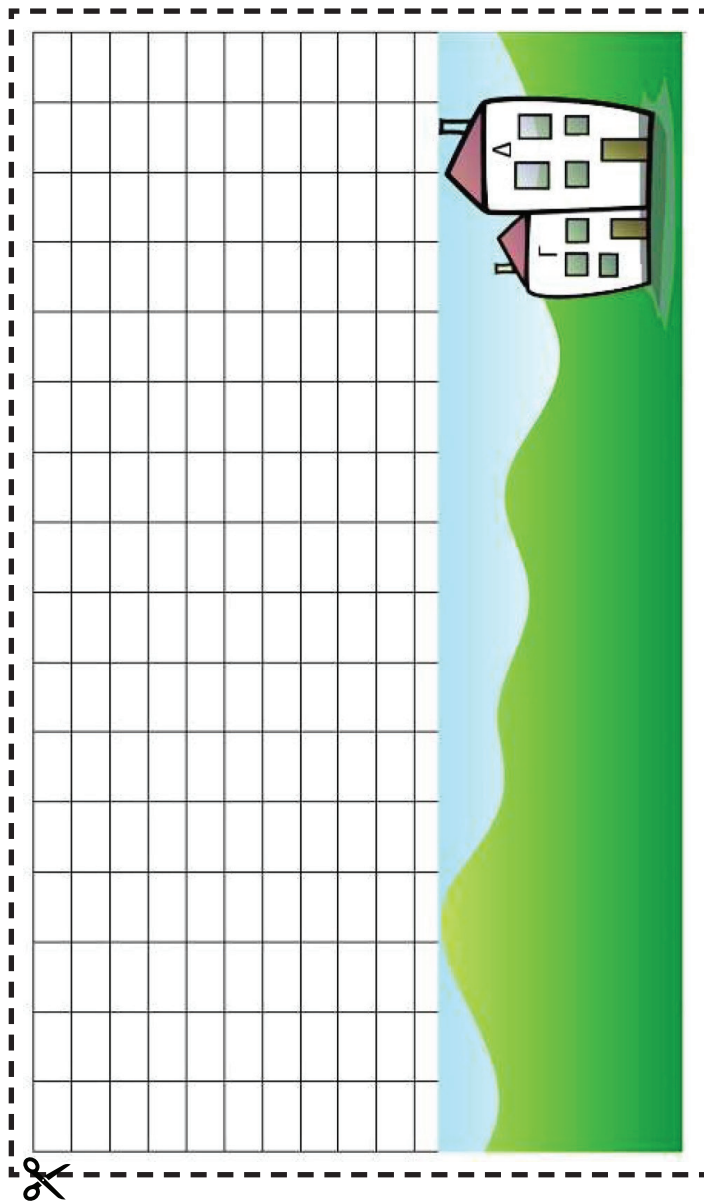
Παράρτημα 5.7

Καρτέλα 7^η: ΚΑΡΤΕΛΑ ΑΒ

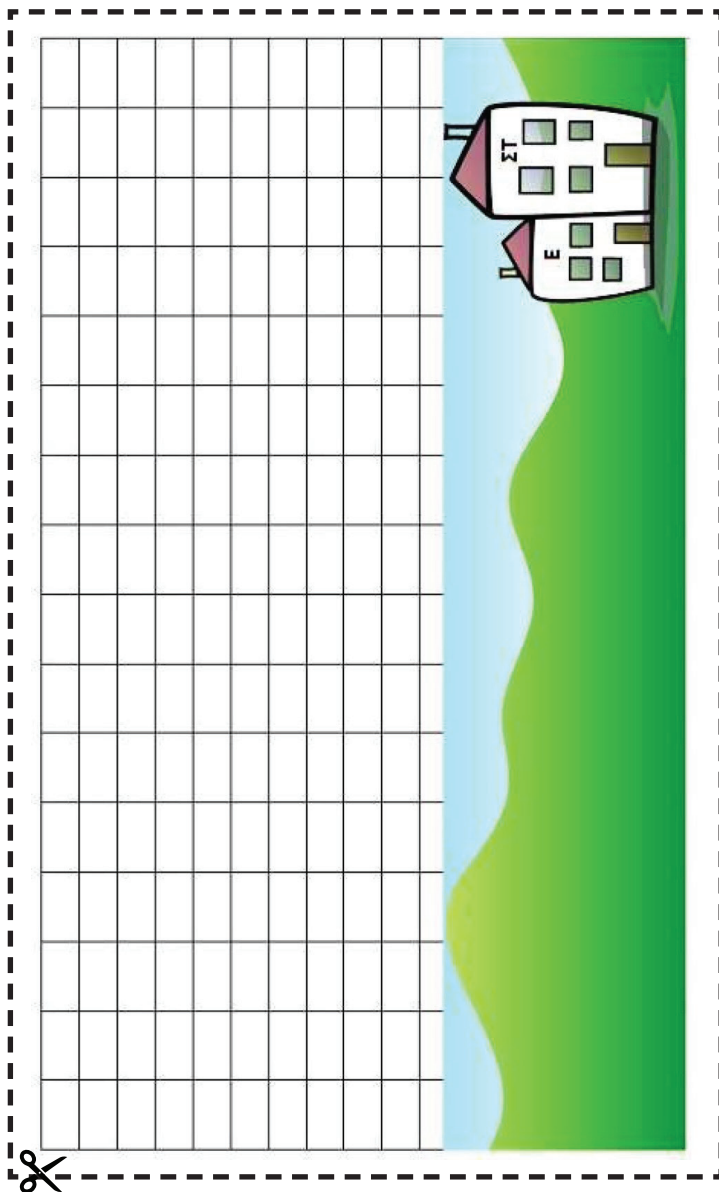
Παράρτημα 5.8

Καρτέλα 8^η: ΚΑΡΤΕΛΑ ΓΔ

Παράρτημα 5.9

Καρτέλα 9^η: ΚΑΡΤΕΛΑ ΕΣΤ

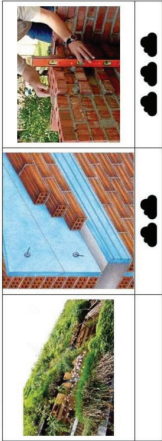
Παράρτημα 5.10

Καρτέλα 10^η: ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

Στοιχεία για το κάθε σπίτι

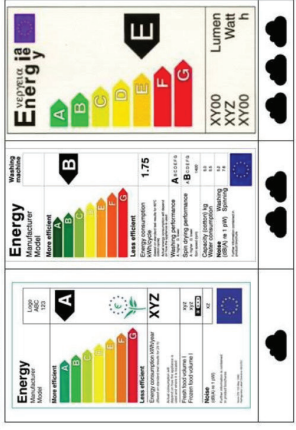
Θερμολόνωση

Φωτισμός

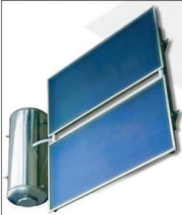
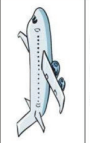
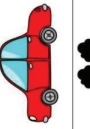
Ηλεκτρικές Συσκευές

Παράθυρα

Ζεστό νερό	Διατροφή	Μετακινήσεις	Άλλο ; (σχεδιάστε)
  	 	 	
  	 	 	

Στοιχεία της περιοχής

Ενέργεια

Χρήσεις Γης

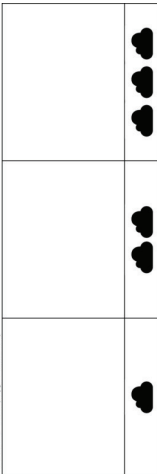
Χρήσεις Γης

Χρήσεις Γης

Άλλο : (σχεδιάστε)

Χρήσεις Γης

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ & ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Πηγές εικόνων

- 123RF - https://es.123rf.com/photo_29131774_pared-verde-en-un-edificio-ecol-gico-arquitectura-sostenible.html
- allaboutelectrics - <http://www.allaboutelectrics.co.uk/media/image/lampsrip/energyratinggraph.gif>
- AmazingPict - <https://amazingpict.com/hd-wallpapers-background-images/cartoon-factory/>
- Barida Electrical Company - <http://baridaelc.com/product/led-light-model-9/>
- Batteries + Bulbs - <https://www.batteriesplus.com/content/images/product/large/245118.jpg>
- Brianlemay - <http://www.brianlemay.com/gifs/ACF3.gif>
- Central Clima - <https://www.centralclima.gr/mixanimata/iliaka/iliaka-offer/θερμοσιφωνασ-παταριου-ηλεκτρικοσ-10λ-373-detail.html>
- Ceramic Sun Blog - https://ceramicsun.files.wordpress.com/2012/07/20120602_1136462.jpg
- Clipart Library - <http://clipart-library.com/clipart/rTnrpdppc.htm>
- Clipart Library - <http://clipart-library.com/clipart/yTkrqbggc.htm>
- Clipart Library - <http://clipart-library.com/images/8cxKqXjKi.png>
- Clipart Panda - http://www.clipartpanda.com/clipart_images/coal-clipart-67797620
- Clipart Panda - http://www.clipartpanda.com/clipart_images/electric-car-clipart-28091932
- Clipart Panda - http://www.clipartpanda.com/clipart_images/mobileme-logo-of-black-cloud-34698940
- Clipartsgram - <https://www.clipartsgram.com/image/1305103341-building-20clipart-apartmentbuilding.png>
- CLIPATRIX - <http://clipartix.com/bike-clip-art-image-4666/>
- CLKER - <http://www.clker.com/clipart-forest-3.html>
- Depositphotos - <https://depositphotos.com/14569631/stock-illustration-funny-fruit-cartoon.html>
- DOW – Building Solutions - <http://building.dow.com/europe/el/applications/thermal/int/>
- Free Stock Photos - <http://www.freestockphotos.biz/stockphoto/15685>
- Le Roi de la Bricole - <http://leroidelabricole.fr/wp-content/uploads/2015/01/Construire-un-barbecue-300x225.jpg>
- MrReid - <http://wordpress.mrreid.org/wp-content/uploads/2013/02/standby-light.jpg>
- No Fracking Way - <http://www.nofrackingway.us/wp-content/uploads/2013/01/DEP-cartoon.jpg>
- ODYSSEY - <https://www.theodysseyonline.com/25-things-would-rather-vote-for-than-anyone-running-right-now>
- Pixabay - <https://pixabay.com/el/παράθυρο-παλιό-παράθυρο-κτίριο-176187/>
- Research the Topic Wiki - <https://researchthetopic.wikispaces.com/file/view/light%20bulb%201.jpg/369175092/light%20bulb%201.jpg>
- Service Clima - <http://serviceclima.gr/data/imagegallery/bedde474-40a4-850c-4bdc-81175ad19cc3/adf52b70-ba51-7826-91cd-02588f74a51e.jpg>
- Sweet Clip Art - http://sweetclipart.com/multisite/sweetclipart/files/imagecache/middle/nature_settings_simple_landscape_2.png

- The Financial Gazette - <http://www.financialgazette.co.zw/swiss-company-signs-solar-power-deal-with-zinwa/>
- The-Blueprints - https://www.the-blueprints.com/blueprints/cars/hummer/38133/view/hummer_h2_back%2C_front_and_side_view/
- Topline - <http://www.topline.ie/garden-outdoors/lawn-garden/composting/composters/garden-compost-bin-220-litre>
- weclipart - <http://weclipart.com/healthy+food+pyramid+clipart>
- Γ. & Κ. ΣΤΟΥΠΑΣ – EUROPA - http://www.stoupasmetal.gr/view_profile_prd.php?prd_id=136
- Όλα τα Ψάχνω - http://www.olatapsaxno.gr/ign_images/content/home/electricity/eu_energy_label.png

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 6

Εισαγωγή στη μετανάστευση

Ηλικίες : 10-15 χρονών

Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης: 1 διδακτική ώρα

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΑ ΜΕΣΑ & ΥΛΙΚΑ

- Το Φύλλο Εργασίας 6.1
- Το Παράρτημα 6.1

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ & ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ

Πρόκειται για μια δραστηριότητα που περιλαμβάνει έναν καταιγισμό ιδεών και τη συμπλήρωση ενός ερωτηματολογίου μέσω της οποίας αποσαφηνίζονται οι έννοιες του πρόσφυγα και του μετανάστη, καθώς και άλλες σχετικές έννοιες. Η αποσαφήνιση βασίζεται στους ορισμούς του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης. Οι έννοιες αυτές αποτελούν μια κοινή βάση κατανόησης της μεταναστευτικής ορολογίας. Ωστόσο ενδέχεται να επιδέχονται περαιτέρω εξειδίκευση ανάλογα με το χωρικό/χρονικό πλαίσιο. Για παράδειγμα, κάθε χώρα μπορεί να τις ενσωματώνει με κάπως διαφορετικό τρόπο στο εθνικό της δίκαιο και στις διαδικασίες αντιμετώπισης των μεταναστών ενώ μπορεί επίσης να εξελίσσονται με τον χρόνο στο πλαίσιο των διεθνών οργανισμών.

Βήμα 1°: Ο/Η εκπαιδευτικός ρωτάει τους/τις μαθητές/τριες ποιες ιδέες/έννοιες φέρνει στο μυαλό τους η λέξη "μετανάστης". Οι λέξεις που αναφέρονται από τους/τις μαθητές/τριες αναγράφονται στον πίνακα από τον/την εκπαιδευτικό και ταξινομούνται, με τη συμμετοχή των παιδιών σε επιμέρους ομάδες (π.χ. χαρακτηριστικά μεταναστών/προσφύγων, αίτια μετανάστευσης, προβλήματα που αντιμετωπίζουν).

Εάν έχουν προκύψει έννοιες όπως 'περιβάλλον', 'περιβαλλοντικά προβλήματα', 'κλιματική αλλαγή', 'περιβαλλοντικός μετανάστης' κ.λπ. ο/η εκπαιδευτικός τις τοποθετεί σε μια ξεχωριστή ομάδα και επισημαίνει ότι θα εστιάσουν σε αυτές αργότερα.

Βήμα 2°: Πραγματοποιείται συζήτηση στην ολομέλεια με τη βοήθεια των παρακάτω ερωτήσεων:

- Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του μετανάστη;
- Ποια είναι τα βασικά αίτια της μετανάστευσης;

- Ποια προβλήματα αντιμετωπίζουν οι μετανάστες (οικονομικά, κοινωνικά, πολιτικά κ.ά.);
- Έχετε ακούσει τη λέξη πρόσφυγας; Υπάρχει κάποια διαφορά ανάμεσα σε πρόσφυγες και μετανάστες;

Βήμα 3°: Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε ομάδες των 4-5 ατόμων. Δίνεται στις ομάδες από ένα ερωτηματολόγιο (Φύλλο Εργασίας 6.1) και τους ζητείται να το συμπληρώσουν συλλογικά. Στην περίπτωση που υπάρχουν ατομικές διαφορές στις απαντήσεις εντός της ομάδας, τα μέλη της συσκέπτονται και καταλήγουν στην τελική επιλογή απάντησης.

Γίνεται παρουσίαση στην ολομέλεια. Για κάθε ερώτημα δίνεται ο λόγος σε διαφορετική ομάδα. Οι άλλες ομάδες λένε αν συμφωνούν ή διαφωνούν με την απάντηση της ομάδας που έχει τον λόγο και γίνεται η σχετική συζήτηση.

Κατά την παρουσίαση των απαντήσεων και τη συζήτηση που ακολουθεί, εφόσον χρειαστεί, ο/η εκπαιδευτικός παρεμβαίνει και αναφέρει την ορθή απάντηση και την αιτιολόγησή της.

Στα Παραρτήματα 6.1 και 6.2 δίνονται ενδεικτικές σωστές απαντήσεις και ένας πίνακας ορισμών που μπορεί να βοηθήσουν τον/την εκπαιδευτικό.

Βήμα 4°: Ακολουθεί τελική συζήτηση/σύνοψη στην ολομέλεια με τη βοήθεια των παρακάτω ερωτήσεων:

- Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του μετανάστη και ποια του πρόσφυγα;
- Ποια είναι τα βασικά αίτια που οδηγούν έναν άνθρωπο να γίνει μετανάστης ή πρόσφυγας;
- Ποια προβλήματα αντιμετωπίζουν οι μετανάστες και ποια οι πρόσφυγες;

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ & ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- OHCHR (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights) (2017). Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Διαθέσιμο στο: <http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=grk>
- Βικιπαίδεια (2017). Σύμβαση για το καθεστώς των προσφύγων. Διαθέσιμο στο: https://el.wikipedia.org/wiki/Σύμβαση_για_το_καθεστώς_των_προσφύγων
- ΔΟΜ (Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης) (2017). Γλωσσάριο για τη Μετανάστευση. Διαθέσιμο στο: http://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_20.pdf

Φύλλο εργασίας 6.1

Ερωτηματολόγιο

Οι παρακάτω προτάσεις αναφέρουν χαρακτηριστικά του μετανάστη ή/και του πρόσφυγα. Επιλέξτε τη σωστή απάντηση.

Προσοχή: Η σωστή απάντηση μπορεί να είναι το ένα ή τα δύο ή κανένα από τα κουτάκια!

1. Αυτός που μετακινείται σε άλλον τόπο της ίδιας χώρας ή σε ξένη χώρα με σκοπό να βρει μια καλύτερη εργασία.

☐ Μετανάστης ☐ Πρόσφυγας

2. Αυτός που αναγκάζεται να φύγει από την πατρίδα του διότι διώκεται για τα πολιτικά, θρησκευτικά ή άλλα πιστεύω του.

☐ Μετανάστης ☐ Πρόσφυγας

3. Δεν μπορεί να επιστρέψει και να ζήσει με ασφάλεια στη χώρα του παρά μόνο αν αλλάξουν οι συνθήκες που τον ανάγκασαν να την εγκαταλείψει.

☐ Μετανάστης ☐ Πρόσφυγας

4. Εγκαταλείπει τη χώρα του επειδή αυτή βρίσκεται σε εμπόλεμη κατάσταση ή επειδή ο ίδιος ανήκει σε κάποια κοινωνική ομάδα που διώκεται και ζητάει προστασία από μια άλλη χώρα.

☐ Μετανάστης ☐ Πρόσφυγας

5. Πρέπει να προστατεύεται σύμφωνα με την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

☐ Μετανάστης ☐ Πρόσφυγας

6. Μπορεί να πάρει άσυλο στη χώρα υποδοχής.

☐ Μετανάστης

☐ Πρόσφυγας

7. Πρέπει να ακολουθεί τους νόμους της χώρας υποδοχής.

☐ Μετανάστης

☐ Πρόσφυγας

8. Ένας άνθρωπος που έρχεται στην Ευρώπη από το Αφγανιστάν και το Ιράκ μπορεί να είναι...

☐ Μετανάστης

☐ Πρόσφυγας

9. Εκεί που ζει είναι ασφαλής αλλά επιλέγει να μετακινηθεί σε μια άλλη περιοχή της χώρας του ή σε μια άλλη χώρα διότι εκεί βρίσκεται η υπόλοιπη οικογένειά του.

☐ Μετανάστης

☐ Πρόσφυγας

10. Μετακινείται σε μια άλλη χώρα επειδή στη δική του απειλείται με φυλάκιση διότι κατηγορείται για κάποιο αδίκημα (π.χ. κλοπή).

☐ Μετανάστης

☐ Πρόσφυγας

Παράρτημα 6.1

Απαντήσεις ερωτηματολογίου

1. Μετανάστης

Εφόσον δεν είναι αναγκασμένος να εγκαταλείψει τον τόπο του αλλά επιλέγει να φύγει για μια καλύτερη ζωή πρόκειται για μετανάστη. Θα μπορούσε να μείνει και να εργαστεί και στη χώρα του αλλά επιλέγει να αναζητήσει καλύτερες συνθήκες κάπου αλλού.

2. Πρόσφυγας

Εφόσον είναι αναγκασμένος να εγκαταλείψει τον τόπο του διότι διώκεται για μη ποινικούς λόγους αλλά για τις πεποιθήσεις του πρόκειται για πρόσφυγα. Ουσιαστικά δεν μπορεί να παραμείνει στον τόπο του διότι κινδυνεύει η ζωή του ή κινδυνεύει να υποστεί άλλες συνέπειες (π.χ. φυλάκιση, λιθοβολισμό, απαξίωση της προσωπικότητάς του κ.λπ.).

3. Πρόσφυγας

Πράγματι δεν μπορεί να επιστρέψει και να ζήσει εκεί με ασφάλεια μέχρι να αλλάξουν ουσιαστικά οι συνθήκες (πολιτικές, κοινωνικές κ.λπ.) διότι μπορεί να κινδυνεύει η ζωή ή η υπόστασή του. Ο μετανάστης συνήθως μπορεί εφόσον το θέλει να επιστρέψει προσωρινά ή μόνιμα χωρίς να υποστεί συνέπειες.

4. Πρόσφυγας

Εφόσον είναι αναγκασμένος να εγκαταλείψει τον τόπο του διότι κινδυνεύει η ζωή ή η υπόστασή του πρόκειται για πρόσφυγα.

5. Μετανάστης & Πρόσφυγας

Όλοι οι άνθρωποι καλύπτονται και προστατεύονται από αυτήν τη Διακήρυξη. Και ιδιαίτερα εκείνοι που αποτελούν ευάλωτες κοινωνικές ομάδες ή διώκονται για μη ποινικούς λόγους. Η Διακήρυξη αυτή υπερασπίζεται τα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου, την αξιοπρέπεια, τα ίσα δικαιώματα και αποτελεί θεμέλιο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο. Αναλυτικότερα δες: **Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα**.

6. Πρόσφυγας

Το άσυλο είναι μια μορφή προστασίας που παρέχει στο έδαφός της μια χώρα, σε ένα άτομο που διώκεται ή επικαλείται βάσιμο ενδεχόμενο δίωξης έξω από αυτήν, όπως για παράδειγμα στην αλλοδαπή πατρίδα του. Η δίωξη από την οποία μπορεί να προστατεύεται με άσυλο κάποιος μπορεί να έχει ως αιτία τη φυλή του, την εθνικότητά του, τη θρησκεία του, τις πολιτικές του απόψεις ή τη συμμετοχή του σε μια ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα ή κοινωνικές δραστηριότητες. Το άσυλο παρέχεται υπό τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 στα σημεία που αυτή αφορά το «Καθεστώς των Προσφύγων». Αναλυτικότερα δες: **https://el.wikipedia.org/wiki/Σύμβαση_για_το_καθεστώς_των_προσφύγων**

7. Μετανάστης & Πρόσφυγας

Και ο πρόσφυγας και ο μετανάστης υπόκεινται στους νόμους της χώρας υποδοχής.

8. Μετανάστης & Πρόσφυγας

Ανάλογα με την κατάσταση στην οποία βρίσκεται η περιοχή της χώρας από την οποία έρχεται.

9. Μετανάστης

Εφόσον εκεί που ζει δεν διώκεται και δεν είναι αναγκασμένος να φύγει (αλλά το επιλέγει), είναι μετανάστης.

10. Κανένα από τα δύο

Πρόκειται ουσιαστικά για φυγά. Εκτός και αν έχει δεχτεί μια ψευδή κατηγορία αλλά και πάλι, εφόσον διαθέτει η χώρα του αξιόπιστη δικαιοσύνη, θα πρέπει να υπερασπιστεί τον εαυτό του στα δικαστήρια.

Παράρτημα 6.2

Πίνακας ορισμών

Όρος/έννοια	Ορισμός σύμφωνα με διεθνείς συνθήκες
Αιτούντες Άσυλο	Άτομα που έχουν ζητήσει άσυλο σε μια χώρα, και βρίσκονται σε αναμονή της απόφασης της αίτησής τους για να αποκτήσουν το καθεστώς του πρόσφυγα, υπό τις σχετικές διεθνείς και εθνικές οδηγίες. Σε περίπτωση αρνητικής απόφασης πρέπει να αναχωρήσουν από τη χώρα και ίσως και να απελαθούν, εκτός και αν η άδεια παραμονής τους έχει δοθεί για ανθρωπιστικούς ή άλλους σχετικούς λόγους.
Διεθνής προστασία	Νομική προστασία, βασισμένη στην εντολή, που παρέχεται από μια συνθήκη σε έναν οργανισμό, να διασφαλίσει τα δικαιώματα που αναγνωρίζουν έγγραφα, όπως είναι η Συνθήκη για τους Πρόσφυγες (1951), οι Συνθήκες της Γενεύης (1949) και τα Πρωτόκολλα (1977), οι Συνθήκες της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας και τα έγγραφα για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Βλ. επίσης de facto protection, protection.
Μετανάστης	Σε διεθνές επίπεδο, δεν υπάρχει ένας οικουμενικά αποδεκτός προσδιορισμός της έννοιας του «μετανάστη». Ο όρος συνήθως γίνεται κατανοητός, προκειμένου να καλύψει τις περιπτώσεις όπου η απόφαση για μετανάστευση λαμβάνεται ελεύθερα από το άτομο, δίχως την μεσολάβηση εξωγενών παραγόντων. Συνεπώς, αυτός ο όρος αναφέρεται στα άτομα και τα μέλη της οικογένειας που μετακινούνται σε μια άλλη χώρα ή περιοχή για να αναζητήσουν καλύτερες υλικές και κοινωνικές συνθήκες. Ο μετανάστης συνήθως καθοδηγείται από οικονομικούς παράγοντες ή θέλει να είναι κοντά στην οικογένειά του.

Όρος/έννοια	Ορισμός σύμφωνα με διεθνείς συνθήκες
Πρόσφυγας	Ο πρόσφυγας είναι αναγκασμένος να μετακινηθεί για λόγους όπως ο φόβος δίωξης του που οφείλεται σε πόλεμο, στη θρησκεία του, ή στις πολιτικές του πεποιθήσεις. Επίσης για περιβαλλοντικούς λόγους όπως η αποδάσωση, η παγκόσμια υπερθέρμανση, φυσικές καταστροφές, πυρηνικά και βιομηχανικά ατυχήματα. Πρόκειται για το άτομο το οποίο δικαιούται την προστασία των Ηνωμένων Εθνών - Ύπατη Αρμοστεία -, καθώς πληροί τις προϋποθέσεις του ψηφίσματος της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, ανεξάρτητα από το αν βρίσκεται σε μια χώρα που είναι μέλος της Σύμβασης ή του Πρωτοκόλλου περί του Καθεστώτος του Πρόσφυγα, 1951 και 1967 αντίστοιχα, ή από το αν έχει αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας από τη χώρα φιλοξενίας του.

Προσαρμογή από:
ΔΟΜ (Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης) (2017). Γλωσσάριο για τη Μετανάστευση.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 7

Ιχνηλατώντας τις προσφυγικές/ μεταναστευτικές ροές

Ηλικίες : 10-15 χρονών

Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης: 1 διδακτική ώρα

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΑ ΜΕΣΑ & ΥΛΙΚΑ

- Τα Παραρτήματα 7.1, 7.2, 7.3, 7.4, 7.5, 7.6 και 7.7
- Η/Υ με πρόσβαση στο διαδίκτυο.
- Βίντεο προβολέας

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ & ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ

Η δραστηριότητα αυτή, μέσα από τη μελέτη διαφόρων ειδών χαρτών και την κριτική ανάλυση άρθρων που παρουσιάζουν μελέτες περίπτωσης, επιδιώκει οι μαθητές/τριες να μελετήσουν τις προσφυγικές ροές προς τον ευρωπαϊκό χώρο και να προβληματιστούν για τα βαθύτερα αίτια που προκαλούν μαζικές μετακινήσεις πληθυσμών. Πριν ξεκινήσει η δραστηριότητα, προτείνεται ο/η εκπαιδευτικός να ενσωματώσει τις εικόνες του Παραρτήματος 7.1 σε διαφάνειες του PowerPoint και να φτιάξει έτσι μια παρουσίαση η οποία θα προβληθεί στην ολομέλεια.

Βήμα 1°: Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε ομάδες των 4-5 ατόμων. Ο/Η εκπαιδευτικός μοιράζει στις ομάδες τον χάρτη «Κύριες Μεταναστευτικές Ροές» τυπωμένο σε χαρτί A4 (Παράρτημα 7.2) για να τον μελετήσουν. Ταυτόχρονα προβάλλει τον ίδιο χάρτη, δηλαδή την 1η διαφάνεια από την παρουσίαση (Παράρτημα 7.1) και απευθύνει στην ολομέλεια τα ερωτήματα:

- «Ποια χώρα εμφανίζεται στον παρακάτω χάρτη με πιο έντονο χρώμα από τις άλλες και γιατί;» και
- «Από ποιες χώρες φαίνεται να φτάνουν οι περισσότεροι μετανάστες και πρόσφυγες στην Ευρώπη?».

Αφού οι ομάδες συζητήσουν σύντομα μεταξύ τους, ακολουθεί παρουσίαση των απαντήσεών τους, σχολιασμός και συζήτηση στην ολομέλεια.

Βήμα 2°: Ο/Η εκπαιδευτικός βοηθάει τους/τις μαθητές/τριες να εστιάσουν συγκεκριμένα στις ροές των προσφύγων/μεταναστών και ειδικότερα σε όσους ζητούν άσυλο σε ευρωπαϊκές χώρες. Για τον σκοπό αυτό προβάλλει τον ηλεκτρονικό χάρτη «Ροές των αιτούντων άσυλο στην Ευρώπη»

από τον ιστότοπο **LUCIFY** (βρίσκεται και στο Παράρτημα 7.3). Είναι σημαντικό ο/η εκπαιδευτικός να φροντίσει να χρησιμοποιήσει χαμηλή ταχύτητα (διακόπτης Speed) και να διευκρινίσει ότι στον χάρτη αυτόν φαίνονται όχι οι ακριβείς διαδρομές αλλά οι πορείες των προσφύγων, δηλαδή από πού ξεκινούν και πού καταλήγουν να ζητούν άσυλο. Για να αποφευχθούν οι καθυστερήσεις, ο/η εκπαιδευτικός επιλέγει το έτος 2014-2015 στον χρονοδιακόπτη, εκεί που οι ροές γίνονται πλέον εντονότερες. Έπειτα, ζητά έναν εκπρόσωπο από κάθε ομάδα για να πάει στον υπολογιστή και να επιλέξει μια χώρα και να παρουσιάσει στην ολομέλεια τις ροές από/προς αυτήν και τα σημερινά αθροιστικά νούμερα. Με την παρουσίαση κάθε χώρας ο/η εκπαιδευτικός προσπαθεί να προκαλέσει σχολιασμό και συζήτηση στην ολομέλεια.

Βήμα 3°: Ο/Η εκπαιδευτικός μοιράζει στις ομάδες τον χάρτη «Αφετηρίες Μεταναστευτικών Ροών προς την Ελλάδα» τυπωμένο σε χαρτί A4 (Παράρτημα 7.4). Ταυτόχρονα προβάλλει τη 2η διαφάνεια από την παρουσίαση (Παράρτημα 7.1). Στη συνέχεια ζητά από τους/τις μαθητές/τριες με τη βοήθεια του Παγκόσμιου Πολιτικού Χάρτη (έντυπου ή ηλεκτρονικού) να βρουν ποιες είναι οι χώρες που υπάρχουν μέσα στα μαύρα ορθογώνια παραλληλόγραμμα στον παραπάνω χάρτη.

Βήμα 4°: Ο/Η εκπαιδευτικός δίνει σε κάθε ομάδα ένα από τα τρία άρθρα που βρίσκονται στα Παραρτήματα 7.5, 7.6 και 7.7. (εφόσον υπάρχει επαρκής χρόνος κάθε ομάδα μπορεί να πάρει και τα τρία άρθρα). Οι ομάδες το διαβάζουν, το αναλύουν και προσπαθούν να δώσουν απάντηση στο παρακάτω ερώτημα: «Ποιος ήταν ο λόγος που ανάγκασε πολλούς κατοίκους από αυτή τη χώρα να μετακινηθούν σε άλλες χώρες».

Ακολουθεί παρουσίαση των απαντήσεών τους, σχολιασμός και συζήτηση στην ολομέλεια.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ & ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Exandas Documentaries: <http://www.exandasdocumentaries.com/documentaries/chronologically/2009-2010/116-2010-04-10-16-44-19>
- Lucify - <http://www.lucify.com/the-flow-towards-europe/>
- Ηλεία LIVE (από econews.gr) - <https://www.ilialive.gr/περιβάλλον-μετεωρολογικά/περιβάλλον/item/οι-πρόσφυγες-από-τη-συρία-είναι-και-κλιματικοί.html>
- Κατρανάντος Τ. (2012). Η Ανθρωπιστική Κρίση στη Σομαλία: Το Υπόβαθρο, οι Αιτίες, το Ευρύτερο Περιβάλλον. Κείμενο Εργασίας Νο 30/2012. Αθήνα: ΕΛΙΑΜΕΠ. Διαθέσιμο στο <http://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2012/10/Working-Paper-3020121.pdf>
- Σαραντής Τ. (2015). Η κλιματική αλλαγή σκοτώνει. *Εφημερίδα των Συντακτών* (29/6/2015).

Πηγές εικόνων

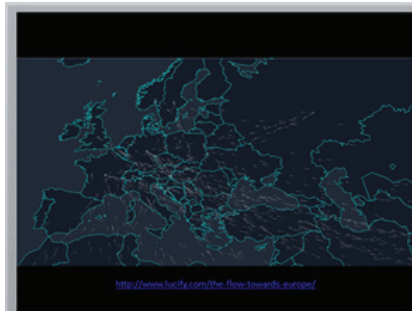
- National Geographic - <https://news.nationalgeographic.com/2015/09/150919-data-points-refugees-migrants-maps-human-migrations-syria-world/>
- Scoop - <https://www.scoop.com/2017/09/17/hungary-border-fences-cut-immigration-by-99/>

Παράρτημα 7.1

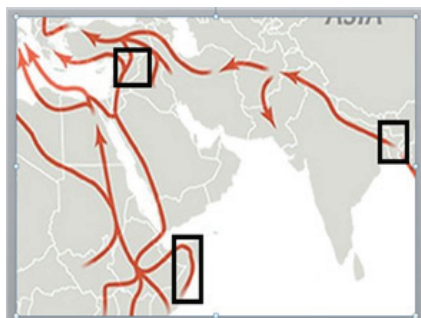
Παρουσίαση διαφανειών

<https://www.scoop.com/2017/09/17/hungary-border-fences-cut-immigration-by-99/>

<http://www.lucify.com/the-flow-towards-europe/>

<https://news.nationalgeographic.com/2015/09/150919-data-points-refugees-migrants-maps-human-migrations-syria-world/>

Παράρτημα 7.2

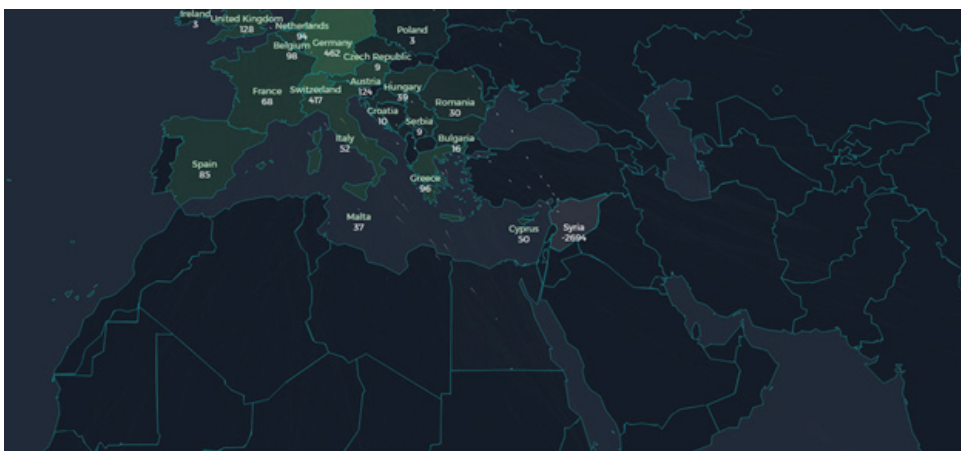
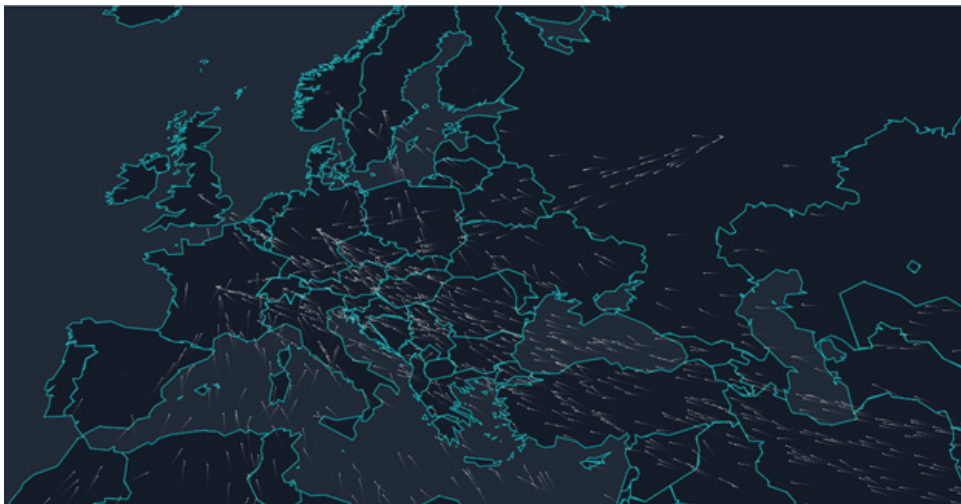
Χάρτης κύριων μεταναστευτικών ροών

Πηγή: <https://www.scoop.com/2017/09/17/hungary-border-fences-cut-immigration-by-99/>

Παράρτημα 7.3

Ηλεκτρονικός χάρτης 'Ροές των αιτούντων άσυλο στην Ευρώπη'

Πηγή: <http://www.lucify.com/the-flow-towards-europe/>

Παράρτημα 7.4

Χάρτης αφετηριών μεταναστευτικών ροών προς την Ελλάδα

Πηγή:

<https://news.nationalgeographic.com/2015/09/150919-data-points-refugees-migrants-maps-human-migrations-syria-world/>

Παράρτημα 7.5

Όταν βυθίζεται ο κόσμος

Όταν βυθίζεται ο κόσμος ... Μπαγκλαντές σημείο 0...

Οι επιστήμονες θεωρούν το Μπαγκλαντές, μια από τις πιο ευάλωτες χώρες στον κόσμο, ως το σημείο 'μηδέν' της κλιματικής αλλαγής. Οι πάγοι λιώνουν, η στάθμη των θαλασσών ανεβαίνει κι αυτή η χώρα βυθίζεται. Στο Μπαγκλαντές, περίπου 20 εκατομμύρια άνθρωποι υπολογίζεται ότι πρόκειται να εγκαταλείψουν τις εστίες τους μέχρι το 2050 και να γίνουν περιβαλλοντικοί πρόσφυγες. Πρόκειται για έναν νέο και σχεδόν άγνωστο όρο που δείχνει όμως το πραγματικό πρόσωπο της κλιματικής αλλαγής.

«Ακόμα και αν όλος ο κόσμος άρχιζε να μοιάζει ξαφνικά αγγελικά πλασμένος, η άνοδος της στάθμης της θάλασσας δεν σταματά. Η κλιματική αλλαγή έχει αρχίσει, είναι ήδη εδώ». Οι κάτοικοι του Μπαγκλαντές το γνωρίζουν πολύ καλά. Ένας στους 7 θα αναγκαστεί να εγκαταλείψει την κατοικία του μέχρι το 2050, σχεδόν 20 εκατομμύρια άνθρωποι. Καθώς ο χάρτης του κόσμου αρχίζει να αλλάζει, το μεγαλύτερο κύμα περιβαλλοντικών προσφύγων θα ξεκινήσει από εδώ.

Η άνοδος της στάθμης της θάλασσας σε συνδυασμό με την άνοδο της θερμοκρασίας φέρνουν τη χώρα αντιμέτωπη με ακραία καιρικά φαινόμενα, πιο συχνά και απρόβλεπτα από ποτέ. Το 2009 ο Κυκλώνας Άιλα χτύπησε το Μπαγκλαντές και την Ινδία με ανυπολόγιστες συνέπειες στις ζωές των κατοίκων. Οι μικρές περιουσίες τους (βάρκες, εργαλεία) καταστράφηκαν και ό, τι απέμεινε από τα νοικοκυριά τους το χρησιμοποιούν τώρα για να επιβιώσουν στους πρόχειρους καταυλισμούς στους οποίους συνωστίζονται κατά χιλιάδες. Όσοι ζούσαν από τα χωράφια, δεν έχουν πια δουλειά και αναγκάζονται να μετακινηθούν σε μεγαλουπόλεις, ο πληθυσμός των οποίων αυξάνεται δραματικά.

Ο Διεθνής Οργανισμός για τη Μετανάστευση (IOM) υπολογίζει ότι μέχρι το 2050 οι περιβαλλοντικοί πρόσφυγες θα ξεπεράσουν παγκοσμίως τα 250 εκατομμύρια... Κι όμως, το διεθνές δίκαιο δεν προστατεύει τους περιβαλλοντικούς πρόσφυγες. Ο όρος «Περιβαλλοντικός πρόσφυγας» δεν συμπεριλαμβάνεται στη Συνθήκη της Γενεύης για τους Πρόσφυγες του 1951. Ο αναπτυγμένος κόσμος που είναι υπεύθυνος και απολαμβάνει την ανάπτυξη πρέπει να φροντίσει αυτούς τους ανθρώπους, όποιο κι αν είναι το όνομα για αυτούς, πρόσφυγες ή κάτι άλλο... «Κανείς δε θα ξεφύγει από το πρόβλημα. Όπως σε μια βάρκα, ή όλοι μαζί θα καταφέρουμε να επιπλεύσουμε ή όλοι μαζί θα βυθιστούμε. Όταν χιλιάδες άνθρωποι αναγκαστούν να φύγουν από τις περιοχές τους, το ζήτημα δεν θα συγκρίνεται με την πυρηνική απειλή. Θα είναι ένας κόσμος διαφορετικός, κανείς δεν θα ζει σε ειρήνη»...

Προσαρμογή από:

<http://www.exandasdocumentaries.com/documentaries/chronologically/2009-2010/116-2010-04-10-16-44-19>

Παράρτημα 7.6

Η κλιματική αλλαγή και η ανθρωπιστική κρίση

Η κλιματική αλλαγή και η ανθρωπιστική κρίση

Οι άνθρωποι που έχασαν τη ζωή τους σε γεγονότα όπως καύσωνες, ξηρασίες και πλημμύρες, πρέπει να θεωρούνται θύματα της κλιματικής αλλαγής;

Η ξηρασία του 2011-2012 στην ανατολική Αφρική αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα που επιβεβαιώνει την παραπάνω άποψη. Κατά τη διάρκειά της σημειώθηκε μείωση των βροχοπτώσεων κατά 30% σε περιοχές της Σομαλίας και της Κένυας. Η μακροχρόνια ξηρασία των περιοχών αυτών επιδεινώθηκε με αποτέλεσμα οι καλλιέργειες να μην αποδίδουν πια κι έτσι να ξεσπάσει μια μεγάλη ανθρωπιστική κρίση. 50.000 έως 100.000 άνθρωποι πέθαναν εξαιτίας της ξηρασίας (πάνω από τους μισούς ήταν μικρά παιδιά) ενώ, ένας μεγάλος αριθμός ανθρώπων αναγκάστηκε να εγκαταλείψει τις περιοχές αυτές αναζητώντας τροφή και νερό.

Η ανθρωπιστική κρίση που ξέσπασε στις περιοχές αυτές με αφορμή την ξηρασία έγινε εντονότερη από τις γενικότερες συνθήκες ζωής που επικρατούν εκεί. Πρόκειται για ένα περιβάλλον ιδιαίτερα υποβαθμισμένο όπου οι άνθρωποι έρχονται αντιμέτωποι με μια σειρά προβλήματα όπως η μεγάλη αύξηση του πληθυσμού, ο συνωστισμός μεγάλου μέρους του πληθυσμού στα αστικά κέντρα, η έλλειψη υποδομών και οργάνωσης, ο θρησκευτικός φανατισμός, οι πολιτικές αναταραχές.

Μελέτες ειδικών επιστημόνων απέδειξαν ότι η αύξηση της θερμοκρασίας στην επιφάνεια της θάλασσας επιδείνωσε σημαντικά την ξηρασία αυτή. Η ξηρασία στην ανατολική Αφρική αποτελεί μόνο ένα από τα πολλά παραδείγματα των θανατηφόρων ξηρών περιόδων που αποδίδονται στην αλλαγή του κλίματος. Τα έντονα κύματα καύσωνα στην Ευρώπη το 2003, στη Ρωσία το 2010, στις Ηνωμένες Πολιτείες το 2012, καθώς και στην Αυστραλία, την Κίνα, την Ιαπωνία και την Κορέα το 2013, οι πλημμύρες στο Ηνωμένο Βασίλειο το 2011 και οι καταρακτώδεις βροχές σε Βρετανία και Ινδία το 2013 ήταν, επίσης, γεγονότα που αποδίδονται στην κλιματική αλλαγή.

Οι ξηρασίες, οι καύσωνες, οι πλημμύρες και οι τυφώνες γίνονται όλο και πιο συχνοί. Πρόκειται για τα εμφανή αποτελέσματα της κλιματικής αλλαγής. Η αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη κατά μερικούς βαθμούς θα έχει ανυπολόγιστες συνέπειες που είναι δύσκολο να τις προβλέψει κανείς με ακρίβεια. Η παγκόσμια υγεία, για παράδειγμα, θα υποστεί σημαντικές συνέπειες αφού είναι πολύ πιθανό να εξαπλωθούν λοιμώδη νοσήματα και θανατηφόρες ασθένειες που είχαν παλαιότερα εξαλειφθεί (π.χ χολέρα, δάγκειος πυρετός). Και οι περιοχές που θα πληγούν περισσότερο δεν θα είναι άλλες από εκείνες όπου οι άνθρωποι δεν έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας (νομαδικές, κτηνοτροφικές κοινωνίες).

Προσαρμογή από:

1. Σαραντής Τ. (2015). Η κλιματική αλλαγή σκοτώνει. Εφημερίδα των Συντακτών (29/6/2015).
2. Καρπατράντος Τ. (2012). Η Ανθρωπιστική Κρίση στη Σομαλία: Το Υπόβαθρο, οι Αιτίες, το Ευρύτερο Περιβάλλον. Κείμενο Εργασίας Νο 30/2012. Αθήνα: ΕΛΙΑΜΕΠ.

Παράρτημα 7.7

Άρθρο «Οι πρόσφυγες από τη Συρία είναι και κλιματικοί;»

Οι πρόσφυγες από τη Συρία είναι και «κλιματικοί»;

Στα ελληνικά νησιά του ανατολικού Αιγαίου εκτυλίσσεται ένα ανθρώπινο δράμα με χιλιάδες πρόσφυγες από τη Συρία που προσπαθούν να ξεφύγουν από την κόλαση του πολέμου αναζητώντας μια καλύτερη ζωή. Ακτιβιστές για τα ανθρώπινα δικαιώματα και ειδικοί μετανάστευσης προειδοποιούν ότι το μεταναστευτικό κύμα δεν πρόκειται να μειωθεί σύντομα.

Ωστόσο, δεν είναι μόνο ο πόλεμος και η φτώχεια που σπρώχνουν εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους από τη Μέση Ανατολή προς την Ευρώπη. Οι επιστήμονες επισημαίνουν ότι πίσω από τα προσφυγικά ρεύματα βρίσκεται και η κλιματική αλλαγή. Ενδεικτικά, από το 2006 έως το 2011, σε μεγάλα τμήματα της Συρίας εκδηλώθηκε ακραία ξηρασία που σε συνδυασμό με την πολιτική κατάσταση, οδήγησε στην αύξηση της φτώχειας και τη μετακίνηση δύο εκατομμυρίων ανθρώπων σε αστικές περιοχές. Αυτή η εσωτερική μετανάστευση αναγνωρίζεται ως μια από τις αιτίες της κοινωνικής αναταραχής που οδήγησε στον εμφύλιο πόλεμο και στη συνέχεια στη μαζική μετακίνηση πληθυσμών προς την Ευρώπη.

Το φαινόμενο αυτό είναι ιδιαίτερα πιθανό να επαναληφθεί και σε άλλες περιοχές της Μέσης Ανατολής αλλά και της Αφρικής. Οι αλλαγές στις καιρικές συνθήκες ενός τόπου οδηγούν αγρότες, ψαράδες και κτηνοτρόφους μακριά από τις περιοχές τους, όπως έχει ήδη συμβεί στη Συρία. Η κατάσταση γίνεται ακόμη χειρότερη όταν αντίπαλες κυβερνήσεις ή παραστρατιωτικές ομάδες συγκρούονται για την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων (π.χ. νερό, πετρέλαιο) οι οποίοι ολοένα και εξαντλούνται.

Ορισμένοι θεωρούν ότι η κλιματική αλλαγή δεν σχετίζεται καθόλου με το φαινόμενο της μαζικής μετακίνησης προς τη Δύση και μένουν μόνο στη βιαιότητα του εμφυλίου πολέμου στη Συρία και των άλλων συγκρούσεων που σημειώνονται στη Μέση Ανατολή. Όμως η πραγματικότητα βρίσκεται κάπου στη μέση. Τα ζητήματα που αφορούν στο φυσικό και πολιτικό περιβάλλον είναι περίπλοκα και συνδέονται μεταξύ τους. Η κλιματική αλλαγή μπορεί να μην είναι η προφανής αιτία της μετακίνησης αυτών των ανθρώπων αλλά δεν παύει να αποτελεί έναν σημαντικό παράγοντα που επηρέασε δραματικά τη ζωή των ανθρώπων σε διάφορα επίπεδα και έκανε πιο έντονες τις συγκρούσεις στην περιοχή αυτή.

Προσαρμογή από:

<https://www.ilialive.gr/περιβάλλον-μετεωρολογικά/περιβάλλον/item/οι-πρόσφυγες-από-τη-συρία-είναι-και-κλιματικοί.html>

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 8

Ιχνηλατώντας τις προσφυγικές/ μεταναστευτικές ροές

Ηλικίες : 10-15 χρονών

Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης: 2 διδακτικές ώρες

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΑ ΜΕΣΑ & ΥΛΙΚΑ

- Τα Παραρτήματα 8.1 και 8.2
- Η/Υ με πρόσβαση στο διαδίκτυο (μόνο για την προτεινόμενη επέκταση της δραστηριότητας)

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ & ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ

Οι μαθητές/τριες σε ομάδες των 4-5 ατόμων παρατηρούν μια σειρά από κάρτες με εικόνες από διάφορες περιοχές, οι οποίες αντιμετωπίζουν περιβαλλοντικά ζητήματα. Τίθεται το ερώτημα κατά πόσο οι κάτοικοι των περιοχών αυτών θα ήθελαν να τις εγκαταλείψουν εξαιτίας αυτών των ζητημάτων. Μετά από συζήτηση στην ομάδα γράφουν και παρουσιάζουν τις τεκμηριωμένες απαντήσεις τους. Στη συνέχεια καλούνται να ζωγραφίσουν και να παρουσιάσουν εικόνες που δείχνουν άλλες πιθανές αιτίες περιβαλλοντικής μετανάστευσης. Τέλος καλούνται να διερευνήσουν και να παρουσιάσουν τοπικές περιπτώσεις περιβαλλοντικών ζητημάτων που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μετανάστευση.

Βήμα 1^ο: Ο/Η εκπαιδευτικός καλεί τις ομάδες των μαθητών/τριων να παρατηρήσουν 8 εικόνες (Παράρτημα 8.1), τις οποίες έχει φωτοτυπήσει, κόψει και μοιράσει σε κάθε ομάδα. Στη συνέχεια ο/η εκπαιδευτικός ρωτά: «Πιστεύετε ότι οι άνθρωποι που μένουν στις περιοχές που παρουσιάζονται στις εικόνες θα ήθελαν να φύγουν από αυτές; Γιατί;».

Η κάθε ομάδα γράφει την απάντησή και την τεκμηρίωσή της στο πίσω μέρος κάθε κάρτας. Μέσω του εκπροσώπου της, την παρουσιάζει στην ολομέλεια και αναπτύσσεται διάλογος.

Σημείωση: Δεν είναι απαραίτητο οι μαθητές/τριες να αναφέρουν σε όλες τις περιπτώσεις ότι οι κάτοικοι μεταναστεύουν. Η επιλογή των εικόνων είναι τέτοια ώστε, πέρα από τις προφανείς περιπτώσεις που οδηγούν σε μετανάστευση, να αναπτυχθεί γόνιμος διάλογος κατά πόσο μια παρέμβαση είναι πράγματι αρνητική για το περιβάλλον και την τοπική κοινωνία και μπορεί να οδηγήσει σε περιβαλλοντική μετανάστευση. Είναι, για παράδειγμα, η δημιουργία ενός αιολικού πάρκου αρνητική για το περιβάλλον και την τοπική κοινωνία; Θα μπορούσε να οδηγήσει σε μετεγκατάσταση κατοίκων;

Βήμα 2°: Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από τις ομάδες να κόψουν ένα φύλλο σε 4 κομμάτια (Παράρτημα 8.2) και να φτιάξουν έτσι 4 λευκές κάρτες. Στη συνέχεια ζητά από τις ομάδες να προσπαθήσουν, σε όσες περισσότερες κάρτες μπορούν, να ζωγραφίσουν μια εικόνα που θα αναπαριστά κάποια άλλη αιτία περιβαλλοντικής μετανάστευσης, πέρα από αυτές που έχουν ήδη παρουσιαστεί. Στο πίσω μέρος κάθε κάρτας οι ομάδες επιχειρούν να γράψουν μια σύντομη επεξήγηση της ζωγραφιάς τους. Ακολουθεί και πάλι παρουσίαση και συζήτηση των νέων περιπτώσεων στην ολομέλεια.

Βήμα 3°: Ο/Η εκπαιδευτικός θέτει στην ολομέλεια τις παρακάτω ερωτήσεις:

«Υπάρχουν στην περιοχή σας κάποια περιβαλλοντικά προβλήματα που θα μπορούσαν να αναγκάσουν κάποιους κατοίκους να φύγουν από αυτή; Αν ναι, τι θα μπορούσαν να κάνουν για να τα αντιμετωπίσουν;». Αναπτύσσεται συζήτηση έτσι ώστε τα παιδιά αφενός να συνειδητοποιήσουν σε ποιον βαθμό το ζήτημα της περιβαλλοντικής μετανάστευσης μπορεί να αφορά τους ανθρώπους της περιοχής όπου ζουν και αφετέρου να σκεφτούν ιδέες για την πρόληψη ή αντιμετώπιση των προβλημάτων που μπορεί να οδηγούν δυνητικά σε μετανάστευση.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Αφού εντοπίσουν κάποια προβλήματα, ο/η εκπαιδευτικός προτείνει στις ομάδες να επιχειρήσουν να επισκεφθούν αυτές τις περιοχές και να τις φωτογραφίσουν ή εναλλακτικά να βρουν φωτογραφίες ερευνώντας στο διαδίκτυο. Επίσης μέσα από το διαδίκτυο μπορούν να βρουν και περισσότερες σχετικές πληροφορίες.

Τέλος ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τις ομάδες των μαθητών/τριών να προσπαθήσουν με τη βοήθεια του υπολογιστή να δημιουργήσουν μια παρουσίαση του προβλήματος και των προτάσεών τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ & ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Πηγές εικόνων

- Dharavi slums - <https://dharavislumindia.weebly.com/about-dharavi-slums.html>
- Discovering Tea - <http://www.discoveringtea.com/2010/09/21/deforestation-yunnan-dange>
- Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) - <http://www.fao.org/emergencies/emergency-types/drought/en/?page=2&ipp=10>
- Pakistan Today - <https://www.pakistantoday.com.pk/2017/10/10/2011-nuclear-disaster-fukushima-court-rules-tepcoco-govt-liable/>
- The Conversation - <http://theconversation.com/sea-level-rise-has-claimed-five-whole-islands-in-the-pacific-first-scientific-evidence-58511>
- Alfa image - <https://alfa-img.com/show/oil-drilling-on-land.html>
- Απόλλωνας Νάξου - <http://apollonasnaxou.blogspot.gr/2008/08/blog-post.html>
- Το κουτί της Πανδώρας - <http://www.koutipandoras.gr/article/50000000-tonoys-neroy-etisios-katanalonoyn-ta-lignitika-ergostasia-tis-dei>

Παράρτημα 8.1

Κάρτες

Άνοδος της στάθμης της θάλασσας, Νησιά Σολομώντα, Νότιος Ειρηνικός Ωκεανός

Έκρηξη στον πυρηνικό σταθμό της Φουκοσίμα, Ιαπωνία

Αποδάσωση για καλλιέργεια τσαγιού, επαρχία Γιουνάν, Κίνα

Θερμοηλεκτρικό εργοστάσιο ΔΕΗ, Πτολεμαΐδα, Ελλάδα

Χερσαία εξόρυξη πετρελαίου, Πολιτεία Οκλαχόμα, Η.Π.Α.

Ξεραμμένος ταμιευτήρας νερού, φράγμα Ιμποχαμάνε, Νίγηρας

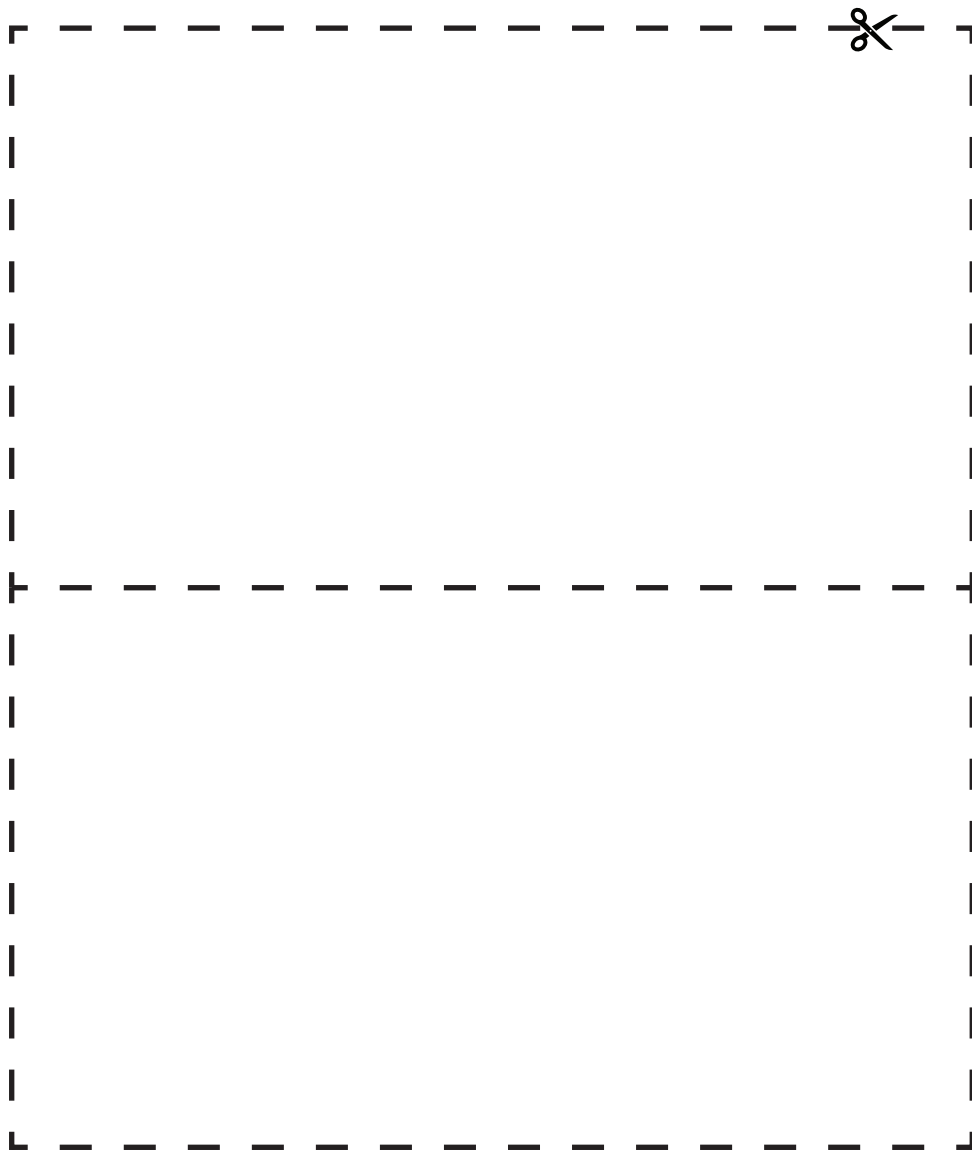
Αιολικό πάρκο Κορώνου Νάξου, Ελλάδα

Παραγκούπολη στη Βομβάη, Ινδία (πληθυσμός παραγκούπολης: 600.000 κάτοικοι)

Παράρτημα 8.2

Λευκές Κάρτες

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 9

Σχεδιασμός και υλοποίηση ψηφιακής αφήγησης για την περιβαλλοντική αδικία

Ηλικίες : 10-15 χρονών

Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης: 20+ διδακτικές ώρες

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΑ ΜΕΣΑ & ΥΛΙΚΑ

- Τα Φύλλα Εργασίας 9.1, 9.2, 9.3, 9.4 και 9.5
- Η/Υ με ηχεία και πρόσβαση στο διαδίκτυο
- Βιντεοπροβολέας
- Κατά τη διάρκεια ανάπτυξης της ψηφιακής αφήγησης είναι καλό να αξιοποιηθούν οι Η/Υ και τα διαθέσιμα περιφερειακά μηχανήματα (π.χ. εκτυπωτές, σαρωτές) του Σχολικού Εργαστηρίου.
- Φάκελοι για τη διατήρηση του έντυπου υλικού που δημιουργείται.
- Για τη δημιουργία ψηφιακής αφήγησης υπάρχουν πολλά ειδικά λογισμικά. Μια πρώτη ιδέα μπορείτε να πάρετε από την εργασία των Σεραφείμ & Φεσάκη (2010) «**Ψηφιακή αφήγηση: Επισκόπηση λογισμικών**».
- Επιπλέον, υπάρχουν πολλά άλλα λογισμικά τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν σε συνδυασμό για να δημιουργηθεί μια ψηφιακή αφήγηση. Παρακάτω παρουσιάζονται μερικά ενδεικτικά, τα οποία όμως έχουν χρησιμοποιηθεί με επιτυχία στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών εργαστηρίων του έργου SAME WORLD:

Λογισμικά δημιουργίας παρουσίασης (π.χ. Microsoft PowerPoint ή το αντίστοιχο ελεύθερο λογισμικό OpenOffice Impress), λογισμικά ζωγραφικής (π.χ. Microsoft Paint) και διαδικτυακά εργαλεία επεξεργασίας εικόνας (π.χ. GIMP, Pixlr Editor), λογισμικά δημιουργίας ταινίας (π.χ. Microsoft Movie Maker), λογισμικά επεξεργασίας ήχου (π.χ. Audacity), διαδικτυακά εργαλεία δημιουργίας κόμικς (π.χ. Pixton), διαδικτυακά εργαλεία δημιουργίας animation (π.χ. Moovly), γλώσσες προγραμματισμού για ανάπτυξη διαδραστικών animation και παιχνιδιών (π.χ. Scratch), διαδικτυακά εργαλεία βίντεο παρουσιάσεων (π.χ. SlideTalk), διαδικτυακά εργαλεία εννοιολογικής χαρτογράφησης (π.χ. Text2MindMap, Popplet) κ.ά.
- Προαιρετικά και κατά περίπτωση: μια φωτογραφική μηχανή, μια βίντεο κάμερα, μια συσκευή ηχογράφησης (π.χ. δημοσιογραφικό καταγραφικό ή μικρόφωνο με σύνδεση σε Η/Υ) ή ένα κινητό τηλέφωνο που να έχει ενσωματωμένες τις παραπάνω εφαρμογές.

✓ Στο πλαίσιο των εργαστηρίων με μαθητές/τριες του έργου SAME WORLD, στα οποία βασίζεται η περιγραφή της ψηφιακής αφήγησης που ακολουθεί, χρησιμοποιήθηκαν αρκετά το **Microsoft PowerPoint**, το **Microsoft Photo Story** και το **Windows Movie Maker**.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ & ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Digital Storytelling - Kathy Schrock - <http://www.schrockguide.net/digital-storytelling.html>
- Educational Uses of Digital Storytelling - University of Houston
<http://digitalstorytelling.coe.uh.edu/>
- Samantha Morra - <https://samanthamorra.com/digital-storytelling/>
- Storyconcepts - Jason Ohler - <http://storyconcepts.blogspot.gr/>
- Βασίλης Οικονόμου -
<https://economy.wordpress.com/εκπαιδευτικό-υλικό/αφήγηση-storytelling/>
- Σεραφείμ Κ., Φεσάκης Γ. (2010). Ψηφιακή αφήγηση: Επισκόπηση λογισμικών. Στο: Β. Κολτσάκης, Γ. Σαλονικίδης, Μ. Δοδοντσή (επ.), *Πρακτικά 2ου Πανελλήνιου Εκπαιδευτικού Συνεδρίου Ημαθίας «Ψηφιακές και Διαδικτυακές Εφαρμογές στην Εκπαίδευση»*, (σσ. 1558-1569), Βέροια & Νάουσα 23-25/4/2010. Διαθέσιμο στο <https://www.ekped.gr/praktika10/gen/138.pdf>
- Τσιγγίδου Σ., Τακουλίδου Μ., Βλαχοπούλου. (2014). Η τεχνική stop motion animation στο νηπιαγωγείο: μια πρόταση συνεργασίας νηπίων με διαφορετική μητρική γλώσσα. Στο Θ. Σαμαρά, Ε. Κουσιόγλου, Ι. Σαλονικίδης, Ν. Τζιμόπουλος (επ.), *Πρακτικά 3ου Πανελλήνιου Εκπαιδευτικού Συνεδρίου Ημαθίας*, (σσ. 441-451), Νάουσα 4-6/4/2014. Διαθέσιμο στο http://hmathia14.ekped.gr/praktika14/VolB/VolB_441_451.pdf

Εργαλεία για ανάπτυξη ψηφιακής αφήγησης (ενδεικτικά)

- Digital-Storytelling - <http://www.digitalstorytelling.info/tools-and-software/>
- Educational Technology and Mobile Learning - Med Kharbach
<http://www.educatorstechnology.com/2012/06/list-of-best-free-digital-storytelling.html>
- eLearning Industry - Christopher Pappas -
<https://elearningindustry.com/18-free-digital-storytelling-tools-for-teachers-and-students>

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ & ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ

Η διαδικασία σχεδιασμού και υλοποίησης ψηφιακής αφήγησης που προτείνεται παρακάτω έρχεται να ολοκληρώσει το παρόν εκπαιδευτικό υλικό και να οδηγήσει το σύνολο των δραστηριοτήτων που προηγήθηκαν σε ένα από τελικό μαθησιακό αποτέλεσμα. Η κεντρική θεματική/έννοια που πραγματεύεται το εκπαιδευτικό αυτό υλικό, και η ψηφιακή αφήγηση αντίστοιχα, είναι η περιβαλλοντική αδικία. Παρόλα αυτά ένας/μία εκπαιδευτικός μπορεί να συμβουλευτεί την παρακάτω προτεινόμενη διαδικασία για τη δημιουργία οποιασδήποτε ψηφιακής αφήγησης, ανεξαρτήτως του θέματος που πραγματεύεται με την ομάδα των μαθητών του/της. Επειδή η δραστηριότητα αυτή είναι πιο σύνθετη και μακροσκελής σε σχέση με όλες τις προηγούμενες, αναπτύσσεται σε στάδια, καθένα από τα οποία περιλαμβάνει επιμέρους βήματα και εργασίες.

1^ο Στάδιο: Εισαγωγή στην ψηφιακή αφήγηση

[Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης: 1 διδακτική ώρα]

Βήμα 1^ο: Ο/Η εκπαιδευτικός παρακινεί τους/τις μαθητές/τριες να ξεκινήσουν μαζί το ταξίδι της δημιουργίας μιας ψηφιακής αφήγησης με θέμα την περιβαλλοντική αδικία, η οποία θα προβληθεί στο σχολείο, στην κοινότητά τους ή ακόμα και στο διαδίκτυο. Διευκρινίζει στα παιδιά ότι μια τέτοια ιστορία μπορεί να περιέχει εικόνες και επιμέρους βίντεο, ζωγραφιές και σκίτσα και οτιδήποτε άλλο μπορούν να φανταστούν. Μπορεί να παρουσιάζει χαρακτήρες και διάλογο που θα γράψουν εκείνα ή να βασίζεται σε ένα δικό τους κείμενο - μήνυμα που θα ηχογραφήσουν ή να συνοδεύεται από μια ωραία μουσική. Ωστόσο το πιο σημαντικό είναι να υπάρχει μια πολύ ενδιαφέρουσα ιστορία που να παρουσιάζει μια περίπτωση περιβαλλοντικής αδικίας, να ευαισθητοποιήσει όσους/ες θα την δουν και να τους/τις παρακινήσει να συμβάλουν στη λύση της!

Βήμα 2^ο: Ο/Η εκπαιδευτικός ρωτάει τα παιδιά πώς φαντάζονται ότι μπορεί να μοιάζουν αυτές οι ιστορίες – ψηφιακές αφηγήσεις. Προβάλλει ψηφιακές αφηγήσεις από το διαδίκτυο για να πάρουν μια ιδέα τι είναι μια ψηφιακή αφήγηση και τι θα μπορούσαν να δημιουργήσουν τα ίδια. Μπορεί, ενδεικτικά, να χρησιμοποιήσει τις παρακάτω ψηφιακές αφηγήσεις για την περιβαλλοντική αδικία που έφτιαξαν άλλες μαθητικές ομάδες στο πλαίσιο των εργασιών του έργου SAME WORLD:

- Η Αωούπολη κινδυνεύει - <http://photodentro.edu.gr/ugc/r/8525/813>
- Ένα όνειρο που αλλάζει το αύριο - <http://photodentro.edu.gr/ugc/r/8525/792>
- Το ταξίδι δύο κινητών - <http://photodentro.edu.gr/ugc/r/8525/795>
- Μια περιβαλλοντική ιστορία... Κινητό & αδικία! - <http://photodentro.edu.gr/ugc/r/8525/811>
- Ο Οδυσσέας και η αιθαλομίχλη - <http://photodentro.edu.gr/ugc/r/8525/783>
- Οι φίλοι του δέντρου - <http://photodentro.edu.gr/ugc/r/8525/808>
- Απ' όλα έχει ο μπαχτσές - <http://photodentro.edu.gr/ugc/r/8525/822>
- Άλλα - <http://photodentro.edu.gr/ugc/simple-search?newQuery=yes&query=ψηφιακή αφήγηση>

Μετά την προβολή κάθε ψηφιακής αφήγησης, ακολουθεί συζήτηση με τα παιδιά. Η συζήτηση αυτή έχει σκοπό να τα βοηθήσει να κατανοήσουν ότι οι ψηφιακές αφηγήσεις δομούνται γύρω από ένα κεντρικό θέμα και στοχεύουν στη μετάδοση ενός ή περισσότερων μηνυμάτων για αυτό το θέμα. Το Φύλλο Εργασίας 9.1 μπορεί να βοηθήσει προς την κατεύθυνση της ανάλυσης των ψηφιακών αφηγήσεων που είδαν τα παιδιά.

Βήμα 3°: Το πρώτο στάδιο κλείνει με την υπόσχεση ότι στην επόμενη συνάντηση τα παιδιά θα ασχοληθούν με την αναζήτηση ενός θέματος για την ψηφιακή αφήγησή τους. Οι μαθητές/τριες καλούνται μέχρι την επόμενη συνάντηση να σκεφτούν θέματα σχετικά με την περιβαλλοντική αδικία που τους απασχολούν ή βρίσκουν ενδιαφέροντα. Άλλωστε, ο πρωταγωνιστικός ρόλος περνάει σε εκείνους/ες.

✓ **Ενδεικτικά ερωτήματα για τη συζήτηση**

- Τι ήθελαν να μας πουν οι μαθητές/τριες που έφτιαξαν αυτή την ιστορία;
- Ποιο ήταν το βασικό μήνυμα της ιστορίας;

2° Στάδιο: Επιλογή του θέματος

[**Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης:** 1 διδακτική ώρα]

Ο/Η εκπαιδευτικός αφιερώνει την ώρα αυτή στην αναζήτηση θέματος ή θεμάτων περιβαλλοντικής αδικίας που θα εμπνεύσουν την ψηφιακή αφήγηση. Προτεραιότητα δίνεται σε θέματα τοπικού ενδιαφέροντος (τα οποία προσφέρουν καλύτερη πρόσβαση σε πηγές και βιωματική προσέγγιση) ενώ, αν είναι δύσκολο να βρεθούν τέτοια, τα παιδιά μπορούν να επιλέξουν θέματα εθνικού ή διεθνούς ενδιαφέροντος τα οποία είναι γνωστά και για τα οποία προσφέρεται ποικιλία πηγών και υλικού.

Η επιλογή του θέματος μπορεί να γίνει μέσω καταιγισμού ιδεών και ελεύθερης συζήτησης. Προτείνεται η επιλογή ενός θέματος για όλη την τάξη. Αν δεν υπάρχει συμφωνία, θα μπορούσαν να επιλεγούν περισσότερα του ενός θέματα, με το καθένα από τα οποία θα ασχοληθούν διαφορετικές ομάδες μαθητών/τριών, οι οποίες θα δημιουργηθούν στη συνέχεια.

Ο/Η εκπαιδευτικός θα μπορούσε να ενθαρρύνει την ολομέλεια, με προβολή φωτογραφιών, άρθρων από τα ΜΜΕ κ.λπ., προς την κατεύθυνση της επιλογής ενός συγκεκριμένου θέματος περιβαλλοντικής αδικίας που θεωρεί ότι οι μαθητές/τριες μπορούν να διαχειριστούν με επιτυχία ή αντίστοιχα να αποθαρρύνει τα παιδιά από την επιλογή θεμάτων που θα είναι δύσκολο να διαχειριστούν.

- ✓ Η προσέγγιση που θα αποφασιστεί εδώ προσδιορίζει ουσιαστικά τη συγκρότηση των ομάδων εργασίας. Το θέμα αυτό αναλύεται διεξοδικά στο **4° Στάδιο**.

3° Στάδιο: Διαμόρφωση πλάνου εργασιών

[**Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης:** 1 διδακτική ώρα]

Σε συνεργασία με τους/τις μαθητές/τριες, ο/η εκπαιδευτικός φτιάχνει ένα αρχικό πλάνο εργασιών και το συζητά με τα παιδιά. Οι εργασίες που θα ακολουθήσουν αναλύονται, ώστε όλοι/ες να έχουν μια ξεκάθαρη εικόνα της πορείας (επόμενα στάδια) που θα ακολουθηθεί μέχρι την ολοκλήρωση της ψηφιακής αφήγησης. Οι εργασίες στο παρακάτω προτεινόμενο πλάνο ακολουθούν μεν μια λογική αλληλουχία αλλά χρονικά μπορεί και να επικαλύπτονται μεταξύ τους:

- Δημιουργία ομάδων εργασίας
- Διερεύνηση του θέματος
- Συγγραφή της ιστορίας
- Ανάπτυξη σεναρίου
- Δημιουργία ιστοριοπίνακα (storyboard) – οπτικοποίηση της ιστορίας
- Εξοικείωση με λογισμικά και διαδικτυακές εφαρμογές
- Αναζήτηση – δημιουργία οπτικοακουστικού υλικού

- Τεχνική ανάπτυξη της ψηφιακής αφήγησης
- Δημοσιοποίηση της ψηφιακής αφήγησης

Ο/Η εκπαιδευτικός συζητά με την ολομέλεια των μαθητών/τριών και διευκρινίζει ότι στόχος της ψηφιακής τους αφήγησης είναι η περίπτωση περιβαλλοντικής αδικίας που επιλέχθηκε να γίνει γνωστή σε μαθητές/τριες άλλων τάξεων και σχολείων αλλά και στην ευρύτερη κοινωνία, να αναδειχθούν τα αίτια της και να προταθούν λύσεις για την υπέρβασή της. Είναι σημαντικό ακόμα να διευκρινίσει ότι μέσω της ψηφιακής τους αφήγησης θα προσπαθήσουν να ευαισθητοποιήσουν συμμαθητές/τριες, γονείς και την ευρύτερη κοινωνία πάνω σε αυτό το θέμα αλλά και να πουν την άποψή τους γύρω από αυτό, δηλαδή να καταγράψουν τη δική τους οπτική.

4^ο Στάδιο: Δημιουργία ομάδων εργασίας

[**Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης:** 1 διδακτική ώρα]

Η ολομέλεια χωρίζεται σε ομάδες. Ο χωρισμός αυτός εξαρτάται από παράγοντες όπως: ο αριθμός των θεμάτων που έχουν επιλεγεί και ο αριθμός των ψηφιακών αφηγήσεων που πρόκειται να δημιουργηθούν, ο συνολικός αριθμός των μαθητών/τριών, τα διαθέσιμα μέσα (π.χ. οι λειτουργούντες Η/Υ), η δυνατότητα κατάλληλου συντονισμού και παρακολούθησης των ομάδων από τον/την εκπαιδευτικό κ.λπ.

✓ Ως προς τη σύνθεση των ομάδων, καλό είναι βέβαια αυτές να αποτελούνται από μαθητές/τριες διαφορετικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων.

Συγκεκριμένα, υπάρχουν οι εξής δυνατότητες:

1. Μια περίπτωση περιβαλλοντικής αδικίας – μια κοινή ψηφιακή αφήγηση για όλη την τάξη. Σε αυτή την περίπτωση οι αρμοδιότητες της κάθε ομάδας είτε προσδιορίζονται σε κάθε στάδιο ανάλογα με τις ανάγκες που προκύπτουν, είτε προσδιορίζονται από την αρχή με βάση συγκεκριμένες δραστηριότητες που προϋποθέτει η ανάπτυξη μιας ψηφιακής αφήγησης (π.χ. η μία ομάδα αναλαμβάνει τη συλλογή πληροφοριών, άλλη την ανάπτυξη του σεναρίου, άλλη το χειρισμό Η/Υ).
2. Μια περίπτωση περιβαλλοντικής αδικίας – δυο έως τέσσερις ψηφιακές αφηγήσεις από αντίστοιχο αριθμό ομάδων. Σε αυτή την περίπτωση κάθε ομάδα μπορεί να δουλέψει πάνω σε όλες τις φάσεις (εργασίες) ανάπτυξης της αφήγησης και δημιουργεί τη δική της εκδοχή/ιστορία για την περιβαλλοντική αδικία.
3. Αν πάλι έχουν επιλεγεί περισσότερα του ενός θέματα, η ολομέλεια μπορεί να χωριστεί σε επιμέρους ομάδες ανάλογα με το θέμα και πάλι κάθε ομάδα να δουλέψει πάνω σε όλες τις φάσεις (εργασίες) ανάπτυξης της αφήγησης.

Και στις τρεις περιπτώσεις όμως ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει να φροντίσει ώστε όλες οι ομάδες να έχουν αντικείμενο εργασίας καθ' όλη τη διάρκεια ανάπτυξης της αφήγησης και να μην υπάρξει κάποια ομάδα που τελειώνει την εργασία της και μετά δεν έχει αντικείμενο.

Καλό είναι οι ομάδες να μην είναι ούτε ιδιαίτερα πολυμελείς, διότι μπορεί να υπάρξει δυσκολία συνεργασίας (π.χ. στην ανάπτυξη του σεναρίου ή στο να καθίσουν γύρω από τους Η/Υ) αλλά ούτε και ιδιαίτερα ολιγομελείς πράγμα που μπορεί να οδηγήσει σε μεγάλο φόρτο εργασίας. Ένα εύρος μελών που φαίνεται να λειτουργεί καλά είναι 4-6 μαθητές/τριες ανά ομάδα. Ενθαρρύνονται επίσης οι ομάδες να επιλέξουν από ένα όνομα και πιθανόν ένα σύμβολο, στοιχεία που βοηθούν ιδιαίτερα στο δέσιμο της ομάδας.

***Σημείωση:** Ο τρόπος εργασίας που προτείνεται παρακάτω είναι ανεξάρτητος από την προσέγγιση που θα επιλεγεί ως προς τον χωρισμό σε ομάδες.*

5^ο Στάδιο: Διερεύνηση του ζητήματος της περιβαλλοντικής αδικίας

[Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης: 3 διδακτικές ώρες]

Η διερεύνηση του ζητήματος είναι από τα πιο κρίσιμα σημεία της συνολικής διαδικασίας και τα παιδιά μπορούν να επανέλθουν και να διερευνήσουν διάφορες πτυχές σε διαφορετικά στάδια.

✓ Και οι τρεις αυτές εναλλακτικές προσεγγίσεις έχουν δοκιμαστεί και λειτουργούν αποτελεσματικά. Σε κάθε περίπτωση, από την εμπειρία της ανάπτυξης σχετικών ψηφιακών αφηγήσεων σε τελευταίες τάξεις δημοτικού και γυμνασίου, προκύπτει ότι για τα παιδιά είναι σημαντικό να συμμετέχουν τόσο στη διαμόρφωση του σεναρίου όσο και στην ανάπτυξη του ψηφιακού μέρους της αφήγησης.

Βήμα 1^ο Αρχικά γίνεται μια πρώτη διερεύνηση σχετικά με το πώς αντιλαμβάνονται τα παιδιά την περιβαλλοντική αδικία που θα αποτελέσει το θέμα της ψηφιακής αφήγησης. Στόχος είναι να αναδειχθεί:

- τι γνωρίζουν ήδη οι μαθητές/τριες για το θέμα,
- ποιες πιστεύουν ότι είναι οι περιβαλλοντικές, κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές και άλλες διαστάσεις της,
- ποια θεωρούν ότι είναι τα αίτια, οι συνέπειες και οι τρόποι αντιμετώπισης της συγκεκριμένης περιβαλλοντικής αδικίας.

Η αξιοποίηση του καταιγισμού ιδεών και της χαρτογράφησης εννοιών μπορεί να βοηθήσει σε αυτή την προσπάθεια. Από αυτό το βήμα θα αναδειχθούν πιθανώς ερωτήματα, προβληματισμοί και επιμέρους πτυχές του θέματος που δεν είναι γνωστές και οι οποίες θα πρέπει να διερευνηθούν σε βάθος.

Βήμα 2^ο: Οι ομάδες ενθαρρύνονται να αναζητήσουν, είτε στο διαδίκτυο, είτε με επιτόπια έρευνα (π.χ. επισκέψεις σε φορείς, συνεντεύξεις με άτομα που θίγονται από την αδικία), πληροφορίες που σχετίζονται με τις περιβαλλοντικές, κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές και άλλες διαστάσεις του θέματος. Με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού θα πρέπει να συμπληρώσουν τα αίτια, τις συνέπειες και τους πιθανούς τρόπους αντιμετώπισης του θέματος που καταγράφηκαν στο προηγούμενο βήμα.

Για το στάδιο αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί και η κατευθυνόμενη ιστοεξερεύνηση (**WebQuest**) με σχετικό υλικό που έχει ετοιμάσει εκ των προτέρων ο/η εκπαιδευτικός ή η κριτική ανάγνωση έτοιμου σχετικού έντυπου υλικού.

✓ Αν έχει επιλεγεί ένα θέμα για την τάξη, σε αυτό το στάδιο οι ομάδες μπορούν να αναλάβουν να αναζητήσουν και να παρουσιάσουν στην ολομέλεια ένα από τα απαιτούμενα, π.χ. αιτίες, συνέπειες, τρόποι αντιμετώπισης.

6^ο Στάδιο: Συγγραφή της ιστορίας

[Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης: 2 διδακτικές ώρες]

Βήμα 1^ο: Ο/Η εκπαιδευτικός μοιράζει το Φύλλο Εργασίας 9.2 και εξηγεί στους/στις μαθητές/τριες ότι

συμπληρώνοντάς το θα μπορέσουν ευκολότερα να προσδιορίσουν τα βασικά σημεία της ιστορίας τους.

Το πρώτο συννεφάκι ζητά από την ομάδα να καταγράψει τον βασικό ήρωα/πρωταγωνιστή της ιστορίας. Οι μαθητές/τριες μπορούν να φανταστούν έναν ήρωα ή και περισσότερους. Μπορεί ο χαρακτήρας να είναι ένας ενήλικας ή μια υπερηρωίδα ή ένα παιδί ή ακόμα και ένα ζώο. Μπορεί επίσης οι χαρακτήρες να είναι οι ίδιοι οι μαθητές που αντιμετωπίζουν ένα πραγματικό πρόβλημα. Ο μόνος περιορισμός είναι... η φαντασία τους.

Το δεύτερο συννεφάκι ζητά από την ομάδα να προσδιορίσει το πρόβλημα / το ερώτημα / την πρόκληση που αντιμετωπίζει ο ήρωας ή οι ήρωες σε σχέση με την περιβαλλοντική αδικία. Σε κάθε καλή ιστορία υπάρχει ένα πρόβλημα που προκαλεί τη δράση. Το πρόβλημα, όπως ήδη επισημάνθηκε, καλύτερα να αναφέρεται σε κάποια αδικία τοπικού ενδιαφέροντος αλλά μπορεί να είναι επίσης εθνικού ή διεθνούς ενδιαφέροντος. Η διερεύνηση που έγινε στο 5ο στάδιο για να γίνει κατανοητό το θέμα σε όλες τις διαστάσεις του (περιβαλλοντικές, κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές και άλλες) καθώς και τα αίτια και οι συνέπειές του, θα αξιοποιηθεί για την καλύτερη παρουσίαση του προβλήματος στο πλαίσιο της ιστορίας.

Το τρίτο συννεφάκι ζητά από την ομάδα να προσδιορίσει πώς ο ήρωας (ή οι ήρωες) θα προσπαθήσει να λύσει το πρόβλημα ή να αντιμετωπίσει την πρόκληση. Η διερεύνηση που έγινε με την ολομέλεια στο 5ο στάδιο σχετικά με τους τρόπους αντιμετώπισης της περιβαλλοντικής αδικίας, θα αξιοποιηθεί στην περιγραφή της δράσης του ήρωα.

Το τέταρτο συννεφάκι ζητά από τους/τις μαθητές/τριες να σκεφτούν πότε έρχεται η αλλαγή για τον ήρωα και με ποιον τρόπο. Η αλλαγή αυτή μπορεί να γίνει στο εναρκτήριο σημείο του «ταξιδιού» του ήρωα ή κλιμακωτά στα πλαίσια της ιστορίας ή μπορεί να συμβεί συνολικά στο τέλος. Σε κάθε ιστορία ο ήρωας θα πρέπει να μετασηματιστεί στο «ταξίδι» του, να έχει κατακτήσει (συνηδαιοποιήσει, ανακαλύψει, δημιουργήσει) κάτι έως το τέλος. Αρκετές φορές αυτό που έχει κατακτήσει, π.χ. μια νέα γνώση, μπορεί να το μεταλαμπαδεύσει σε άλλους ανθρώπους και σε όλους εμάς τους θεατές (το στάδιο αυτό αποκαλείται και «επιστροφή του ήρωα με το ελιξίριο»).

Το πέμπτο και τελευταίο συννεφάκι ζητά από τα παιδιά να φανταστούν με ποιον τρόπο ολοκληρώνεται η ιστορία και πώς λύνει το πρόβλημα ή αντιμετωπίζει την πρόκληση ο ήρωας ή οι ήρωες. Ποιο είναι το «ελιξίριο» και τι κάνουν οι άνθρωποι με αυτό; Προτείνεται το τέλος να είναι αισιόδοξο, μπορεί όμως να είναι ανοικτό, λειτουργώντας ως αρχή για μια νέα αναζήτηση.

Βήμα 2^ο: Ο/Η εκπαιδευτικός μοιράζει το Φύλλο Εργασίας 9.3 και εξηγεί στους/στις μαθητές/τριες ότι συμπληρώνοντάς το θα μπορέσουν ευκολότερα να προσδιορίσουν το είδος και το ύφος της αφήγησης. Με απλά λόγια, περνάμε από το «τι» στο «πώς» της ιστορίας μας.

✓ **Φτιάξε έναν φάκελο!**

Είναι σημαντικό οι μαθητές/τριες ή ο/η εκπαιδευτικός να κρατήσουν (π.χ. σε έναν φάκελο) τα συμπληρωμένα Φύλλα Εργασίας, για να μην χαθούν. Αυτά θα τροφοδοτήσουν στη συνέχεια τη συγγραφή της ιστορίας, την ανάπτυξη του σεναρίου κ.ο.κ.

Ο πρώτος πάπυρος ζητά από τους/τις μαθητές/τριες να προσδιορίσουν αν θα υπάρχει αφηγητής στην ιστορία τους και, αν ναι, ποιος θα είναι αυτός. Κάποιοι που συμμετέχει στην ιστορία (π.χ. ο ήρωας ή ένας άλλος χαρακτήρας) ή κάποιος που τη διηγείται, χωρίς όμως να αποτελεί μέρος της (π.χ. ένας εξωτερικός παρατηρητής ή οι ίδιοι οι δημιουργοί – μαθητές/τριες);

✓ Όπως θα εξηγηθεί και αργότερα, η αφήγηση μπορεί να γίνεται με ηχογράφηση ή με σύντομο κείμενο που θα παρεμβάλλεται στην ιστορία.

Ο δεύτερος πάπυρος ζητά από τα παιδιά να προσδιορίσουν αν η ιστορία τους θα έχει μια διήγηση σαν παραμύθι (που συνοδεύει σκίτσα ή εικόνες) ή μια περιγραφή (που συνοδεύει πραγματικές φωτογραφίες), ή διάλογο όπως σε μια ταινία ή μονόλογο από τον βασικό χαρακτήρα ή από τα ίδια τα παιδιά.

Ο τρίτος πάπυρος ζητά από τους/τις μαθητές/τριες να προσδιορίσουν σε ποιους θα ήθελαν να απευθύνεται η ιστορία: Σε συνομήλικα παιδιά; Σε μικρότερα; Σε ενήλικες; Ανάλογα θα πρέπει να προσαρμοστεί το ύφος, το περιεχόμενο της ιστορίας και ο λόγος που θα χρησιμοποιηθεί.

✓ **Συμπλήρωσε τον φάκελο!**

Και αυτά τα συμπληρωμένα Φύλλα Εργασίας διατηρούνται στον ίδιο φάκελο για να τροφοδοτήσουν τη συνέχεια.

Βήμα 3^ο: Τα παιδιά είναι πλέον έτοιμα να γράψουν την ιστορία. Η ιστορία δεν είναι τίποτα άλλο από ένα σύντομο κείμενο, χωρίς λεπτομέρειες, διαλόγους κ.λπ., παρά μόνο με τα βασικά στοιχεία/σημεία που ουσιαστικά συνθέτουν όσα αναφέρθηκαν στο Φύλλο Εργασίας 9.2 και λειτουργούν ως πυξίδα και βοήθημα στην ανάπτυξη του σεναρίου που ακολουθεί. Το σενάριο, στη συνέχεια, θα περιέχει όλες τις λεπτομέρειες της αφήγησης. Ο/Η εκπαιδευτικός μοιράζει το Φύλλο Εργασίας 9.4 και τα παιδιά γράφουν την ιστορία.

✓ **ΠΡΟΣΟΧΗ στη διάρκεια που θα έχει η ψηφιακή αφήγηση!**

Η ψηφιακή αφήγηση (δηλαδή το τελικό προϊόν) δεν θα πρέπει να είναι μεγαλύτερη από 3-5'. Αυτό θα πρέπει να το προσέξουν τα παιδιά ήδη από τη φάση συγγραφής της ιστορίας και, μετά, του σεναρίου.

7^ο Στάδιο: Ανάπτυξη σεναρίου

[Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης: 2 διδακτικές ώρες]

Βήμα 1^ο: Αφού έχουμε ολοκληρώσει με επιτυχία τα προηγούμενα στάδια, η ομάδα μπορεί να περάσει στο στάδιο της ανάπτυξης του σεναρίου. Το σενάριο περιέχει την αφήγηση σε όλες τις λεπτομέρειές της και με το ύφος που έχει ήδη επιλεγεί. Πρόκειται για την εκτεταμένη μορφή της ιστορίας, με όλα τα λόγια που θα παρουσιάζονται στην τελική ψηφιακή αφήγηση (μονόλογος, διάλογοι, ιδιαίτερος τρόπος έκφρασης κ.λπ.) και την περιγραφή των καταστάσεων που αναπαριστούν τη δράση των ηρώων. Στο σενάριο δεν περιλαμβάνονται εικόνες αλλά αδρές περιγραφές των καταστάσεων-σκηνών και της δράσης. Το σενάριο θα χωριστεί σε επιμέρους σκηνές στο επόμενο στάδιο, στον ιστοριοπίνακα, ο οποίος θα οπτικοποιηθεί πλέον προσθέτοντας εικόνες ή σκίτσα.

Βήμα 2^ο: Μετά τη συγγραφή του, το σενάριο ξαναδιαβάζεται και τα παιδιά προσπαθούν να συνειδητοποιήσουν αν είναι λειτουργικό, να εντοπίσουν πιθανά λάθη ή κενά που πρέπει να αναπροσαρμοστούν. Λάθη που υπάρχουν στο σενάριο μπορεί να δημιουργήσουν σημαντικά προβλήματα στο στάδιο της τεχνικής κατασκευής και ολοκλήρωσης της ψηφιακής αφήγησης. Καλό είναι επίσης το σενάριο να περάσει από έναν διακριτικό ορθογραφικό και συντακτικό έλεγχο. Ζητούμε επίσης από τα παιδιά να μας πουν με λίγες λέξεις ποιο είναι το κεντρικό μήνυμα της ιστορίας τους. Αν αυτό είναι σαφές, είναι ένα καλό σημάδι.

✓ Παραδείγματα λαθών και προβλημάτων

☞ Είναι πιθανό μία από τις προτεινόμενες λύσεις για το πρόβλημα της ιστορίας να περιλαμβάνει βία. Αυτό δεν το επιθυμούμε στο πλαίσιο των στόχων της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, ειδικά για μια ψηφιακή αφήγηση φτιαγμένη από μαθητές/τριες. Αν, για παράδειγμα, προταθεί η διαδήλωση ως μορφή διαμαρτυρίας για να αντιμετωπιστεί η περιβαλλοντική αδικία, πρέπει να τονιστεί ότι θα είναι ειρηνική, θα «ακουστούν» σε αυτήν επιχειρήματα και παράλληλα να προταθούν και άλλες λύσεις τόσο σε κοινωνικό όσο και ατομικό επίπεδο.

☞ Είναι πιθανό να μην υπάρχει λογική αλληλουχία μεταξύ των αιτιών της περιβαλλοντικής αδικίας που εξετάζεται, των δράσεων και των διαλόγων, έως και την επίλυσή της. Είναι επίσης πιθανό να έχουν παρουσιαστεί στοιχεία που δεν ισχύουν και αποπροσανατολίζουν. Εδώ δεν αναφερόμαστε σε στοιχεία της μυθοπλασίας που είναι αναμενόμενο να προκύψουν, αλλά σε στοιχεία που αφορούν την παρουσίαση του ίδιου του περιβαλλοντικού ζητήματος.

Παράδειγμα 1: Οι μαθητές γράφουν: «Ο ήρωας με ένα μαγικό ραβδί λύνει το πρόβλημα της κλιματικής αλλαγής». Αυτό είναι λάθος. Μια καλύτερη λύση θα ήταν: ο ήρωας πείθει τους πολίτες να λάβουν συγκεκριμένα μέτρα για να συνεισφέρουν στην αντιμετώπιση του προβλήματος, ακόμα και αν στην αρχή οι πολίτες ήταν υπό την επήρεια μαγείας και δεν συνειδητοποιούσαν τι έκαναν. Τα παιδιά θα πρέπει να συνειδητοποιήσουν ότι δεν υπάρχει 'μαγική' λύση για τα ζητήματα του περιβάλλοντος και της αειφορίας και ότι απαιτείται συλλογική προσπάθεια για την αντιμετώπισή τους.

Παράδειγμα 2: Οι μαθητές γράφουν: «Η ρύπανση στην πόλη προκλήθηκε επειδή ένας κακός έφτιαξε μια μηχανή ρύπανσης για να εκδικηθεί τους κατοίκους και πρέπει να σκοτώσουν τον κακό». Αυτό είναι λάθος. Δεν θα ήταν καλό να σκοτωθεί κάποιος, ίσως να πάει στο δικαστήριο ή καλύτερα να συνειδητοποιήσει το λάθος του βλέποντας τις συνέπειες των πράξεων του στο περιβάλλον και τους ανθρώπους. Οι πολίτες πρέπει να έχουν κάποια ευθύνη για την πρόκληση της ρύπανσης. Ο ήρωας μπορεί να πολεμάει έναν 'κακό', αλλά στο κοινωνικοπολιτικό και οικονομικό πεδίο. Ο κακός μπορεί να θέλει να καταστρέψει όλα τα δάση για να φτιάξει ένα πύργο ή να ζεστάνει το τζάκι του, αλλά οι πολίτες με τη βοήθεια του ήρωα συνειδητοποιούν την αξία του δάσους και βρίσκουν τρόπο να αντιμετωπίσουν τέτοιες αυθαιρεσίες στα πλαίσια του νόμου. Δεν διώχνουν ή σκοτώνουν απλώς τον κακό, χωρίς να συνειδητοποιήσουν ή να αλλάξουν κάτι. Ενώ θέλουμε να υπάρχει δράση, πρέπει να αποτρέψουμε την τάση να μετατραπεί η ιστορία σε μία ταινία δράσης, χωρίς ένα αξιόλογο μήνυμα.

☞ Ένα άλλο πρόβλημα που μπορεί να προκύψει και πρέπει να διορθωθεί από την αρχή είναι ότι τα παιδιά μπορεί να έχουν γράψει ένα σενάριο με ήρωα π.χ. τον Μπάτμαν, ή τον Ράμπο ή τον Homer Simpson, και να μην μπορείτε, λόγω πνευματικών δικαιωμάτων, ή να μην επιθυμείτε να χρησιμοποιήσουν αυτοί οι χαρακτήρες στην ιστορία που θα δημοσιευτεί. Μπορούν αυτοί οι αναγνωρίσιμοι χαρακτήρες να υποκατασταθούν από παρόμοιους δικής τους έμπνευσης, ή να υποκατασταθούν από πραγματικούς ήρωες: εμάς που αντιλαμβανόμαστε τη δύναμη που έχουμε ως πολίτες.

8^ο Στάδιο: Δημιουργία ιστοριοπίνακα (storyboard) – οπτικοποίηση της ιστορίας

[Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης: 1-2 διδακτικές ώρες]

Ανάλογα πώς το βλέπει κανείς, η δημιουργία ιστοριοπίνακα είναι το τελευταίο στάδιο της συγγραφής του σεναρίου ή το πρώτο βήμα της τεχνικής κατασκευής της ψηφιακής αφήγησης. Είναι ένα απαραίτητο στάδιο που δεν πρέπει να παραλειφθεί. Οι μαθητές/τριες θα πουν την ιστορία τους με εικόνες και σκίτσα, δηλαδή θα προσπαθήσουν να σκηνοθετήσουν το σενάριό τους, πρώτα στο χαρτί, όπως συμβαίνει σε ανάλογες δημιουργικές διαδικασίες. Θα χρησιμοποιήσουν τον ιστοριοπίνακα ως οδηγό για τα επόμενα στάδια της εργασίας τους. Ο/Η εκπαιδευτικός αναπαράγει όσες φορές χρειάζεται και μοιράζει το Φύλλο Εργασίας 9.5. Εξηγεί στους/στις μαθητές/τριες τι θα κάνουν: πρώτα το σενάριο που ήδη έφτιαξαν χωρίζεται σε επιμέρους σκηνές και κάθε σκηνή αναλύεται σε επιμέρους πλάνα (μπορεί μία σκηνή να αποτελείται από ένα ή περισσότερα πλάνα). Η περιγραφή και οι διάλογοι κάθε πλάνου μεταφέρονται σε μια γραμμή του ιστοριοπίνακα και δίπλα ζωγραφίζεται τι περίπου θα βλέπει σε μια οθόνη ο θεατής της ιστορίας τους, από την αρχή έως το τέλος. Ο/Η εκπαιδευτικός τονίζει ότι οι εικόνες και τα σκίτσα που θα φτιάξουν δεν χρειάζεται να είναι λεπτομερή, αλλά απλά σκαριφήματα.

Η δημιουργία του ιστοριοπίνακα είναι ένα πολύ σημαντικό στάδιο για το στήσιμο της ψηφιακής μας αφήγησης.

✓ Πώς φτιάχνεται ο ιστοριοπίνακας: ένα απλό παράδειγμα

Σύμφωνα με το σενάριο σε ένα σημείο της ιστορίας, ο ήρωας πηγαίνει από τη χωματερή στο δημαρχείο όπου συνομιλεί με τη δήμαρχο (μία σκηνή).

Αυτό στον ιστοριοπίνακα μπορεί να σημαίνει τρία διαδοχικά πλάνα ή πλαίσια (frames):

- 1^ο πλαίσιο: μια εικόνα με τον ήρωα να στέκεται κοντά σε μια χωματερή.
- 2^ο πλαίσιο: μια εικόνα με τον ήρωα έξω από ένα κτίριο που έχει ταμπέλα ΔΗΜΑΡΧΕΙΟ.
- 3^ο πλαίσιο: μια εικόνα με τον ήρωα να μιλάει στη δήμαρχο που κάθεται στο γραφείο της.

Αν θέλουμε λιγότερες εικόνες, μπορούμε να παραλείψουμε το μεσαίο πλαίσιο και να πάμε κατευθείαν στο τρίτο, παρουσιάζοντας τον ήρωα να μιλάει στη δήμαρχο στο γραφείο της οποίας υπάρχει μια καρτέλα ΔΗΜΑΡΧΟΣ.

Αν πάλι στο σενάριό μας ο ήρωας ξαφνιάζεται από κάτι που ακούει από την δήμαρχο, μπορούμε να παρεμβάλουμε σε ένα νέο πλαίσιο με μια εικόνα μόνο με το πρόσωπο του ήρωα, αυτό που λέμε «κοντινό» ή «πολύ κοντινό» πλάνο στη γλώσσα του κινηματογράφου. Έτσι οι μαθητές/τριες θα γνωρίζουν ότι στη σκηνή στο δημαρχείο, καθώς θα ακούγεται ο ηχογραφημένος διάλογος, σε κάποιο κατάλληλο σημείο θα φτιάξουν μια εικόνα (δηλ. ένα πλάνο-πλαίσιο) με το πρόσωπο του ήρωα, για να μεταφέρουν οπτικά τη συναισθηματική του αντίδραση ή τη γενική ένταση της στιγμής.

Ο διάλογος δεν γράφεται με συννεφάκια ομιλίας (speech bubbles) όπως εμφανίζεται ο διάλογος στα κόμικς, αλλά σημειώνεται δίπλα στο πλαίσιο. Εάν, επίσης, ο διάλογος είναι εκτενής, μπορούν απλά να γίνουν παραπομπές (π.χ. με αρίθμηση ή αστεράκια) στο σενάριο.

Όπως και με το σενάριο, έτσι και ο ιστοριοπίνakas καλό είναι στο τέλος να παρουσιαστεί ξανά, για να ελεγχθεί η λειτουργικότητά του και να εντοπιστούν τα κενά ή τα σημεία τα οποία χρειάζεται να βελτιωθούν.

✓ Συμπλήρωσε τον φάκελο!

Μην τα λέμε ξανά... Κρατάμε όλο το υλικό που έχουμε δημιουργήσει!

9^ο Στάδιο: Εξοικείωση με λογισμικά και διαδικτυακές εφαρμογές

[Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης: 1 διδακτική ώρα]

Παρακάτω περιγράφονται τα επόμενα βήματα/στάδια με το δεδομένο ότι υπάρχουν διαθέσιμοι Η/Υ.

Ο/Η εκπαιδευτικός διερευνά αν υπάρχουν μαθητές/τριες που είναι εξοικειωμένοι/ες με τους περιηγητές (browsers) που είναι εγκατεστημένοι στους Η/Υ (π.χ. Mozilla Firefox, Chrome), με τη λειτουργία των μηχανών αναζήτησης (π.χ. Google), και με τις βασικές λειτουργίες του Η/Υ (π.χ. αποθήκευση αρχείου, αντιγραφή – επικόλληση, άνοιγμα μιας εφαρμογής, κ.λπ.).

Επίσης διερευνά αν στις ομάδες υπάρχουν μαθητές/τριες που είναι εξοικειωμένοι/ες με το προ-εγκατεστημένο δωρεάν πρόγραμμα της ζωγραφικής (Microsoft Paint). Σε Η/Υ που δεν έχουν εγκατεστημένα τα Windows, π.χ. Mac, υπάρχουν άλλα παρόμοια προγράμματα.

Σε κάθε περίπτωση, ο/η εκπαιδευτικός προτείνεται να κάνει μια σύντομη εισαγωγή-επίδειξη ορισμένων κατάλληλων εφαρμογών για την ανάπτυξη ψηφιακής αφήγησης, τις οποίες εκείνος/η έχει επιλέξει και γνωρίζει ήδη (π.χ. Photo Story, PowerPoint, Movie Maker). Σίγουρα εδώ η παρουσία εκπαιδευτικού Πληροφορικής θα ήταν καταλυτική (χωρίς όμως να υποκαταστήσει τον ρόλο των παιδιών).

Για τη δημιουργία της ψηφιακής αφήγησης μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε αρκετά λογισμικά, όπως αυτά που αναφέρθηκαν στα Εκπαιδευτικά Μέσα στην αρχή της

✓ Καλές ψηφιακές αφηγήσεις με ελάχιστα ψηφιακά μέσα...

Οι μαθητές/τριες, αντί να αναζητήσουν και να δημιουργήσουν εικόνες στον Η/Υ, μπορούν κάλλιστα να τις ζωγραφίσουν. Μπορούν να ζωγραφίσουν τους χαρακτήρες σε διάφορες στάσεις και να τους τοποθετούν σε κατάλληλα σημεία (ανάλογα με τη σκηνή) πάνω σε εικόνες-τοπία (background) τα οποία επίσης έχουν ζωγραφίσει οι ίδιοι/ες. Μπορούν ακόμα να προσθέσουν κοντά στους χαρακτήρες συννεφάκια με γραμμένο διάλογο και, στη συνέχεια, να φωτογραφίσουν τις διαδοχικές σκηνές.

Μπορούν ακόμα να κάνουν χειροτεχνίες και κατασκευές και με την τεχνική του [stop motion animation](#) να δημιουργήσουν πολύ ενδιαφέρουσες οπτικά ψηφιακές αφηγήσεις. Το κινητό του/της εκπαιδευτικού αρκεί για να τραβηχτούν οι φωτογραφίες. Για τέλειο αποτέλεσμα προσέξτε ο φωτισμός να είναι επαρκής και ενιαίος για τις συνεχόμενες εικόνες που θα αποτελέσουν μια σκηνή.

Οι διαδοχικές σκηνές μπορούν έπειτα να τοποθετηθούν σε μια σειρά με τη βοήθεια λογισμικού, π.χ. PowerPoint ή Photo Story.

Η ηχογράφηση μπορεί επίσης να γίνει με κινητό και να συγχρονιστεί μέσω του PowerPoint ή του Photo Story. Η τεχνολογία ή μάλλον η έλλειψή της δεν μας δίνει τα χέρια και κυρίως το μεράκι και τη φαντασία!

δραστηριότητας. Πάντως, υπάρχει μια μεγάλη λίστα λογισμικών δημιουργίας ψηφιακών αφηγήσεων και διαδικτυακών εργαλείων διαφορετικών δυνατοτήτων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν δωρεάν, άλλα που απαιτούν εγγραφή και άλλα επί πληρωμή. Προτείνεται ο/η εκπαιδευτικός, από τα λογισμικά στα οποία έχει πρόσβαση, να χρησιμοποιήσει εκείνο/α που κρίνει ότι μπορεί να χειριστούν με ευκολία οι μαθητές/τριες.

Από την εμπειρία ανάπτυξης τέτοιων αφηγήσεων προκύπτει ότι οι μαθητές, επειδή έχουν ιδιαίτερα ανεπτυγμένη οπτικοακουστική παιδεία, θα καταλάβουν εύκολα αυτή τη διαδικασία σχεδίασης και θα μπορέσουν εύκολα να συνθέσουν την παρουσίαση-ιστορία τους.

✓ Οδηγοί ανάπτυξης ψηφιακής αφήγησης

- [*Basic Steps to Digital Storytelling*](#)
- [*Photo Story 3 Basic Digital Story*](#)
- [*Digital Storytelling: An Introduction*](#)
- [*Digital Storytelling in Plain English*](#)

10^ο Στάδιο: Αναζήτηση - Δημιουργία οπτικοακουστικού υλικού

[**Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης:** 1-2 διδακτικές ώρες ή περισσότερες παράλληλα με τα παρακάτω στάδια]

Το στάδιο αυτό ουσιαστικά μπορεί να διατρέχει όλη την περίοδο ανάπτυξης της ψηφιακής αφήγησης. Ανάλογα με τις διαθέσιμες τεχνικές επιλογές (π.χ. αριθμός και κατάσταση Η/Υ, σύνδεση στο διαδίκτυο), οργανώνεται η αναζήτηση και η δημιουργία του οπτικοακουστικού υλικού. Μπορεί επίσης, και μάλιστα είναι ιδιαίτερα σημαντικό, να αξιοποιηθεί το υλικό που συνέλεξαν τα παιδιά στο Στάδιο 5 (φωτογραφίες, βίντεο κ.λπ.).

➡ Ο/Η εκπαιδευτικός και οι μαθητές/τριες που δεν έχουν καθόλου πρόσβαση σε Η/Υ και σύνδεση στο διαδίκτυο θα πρέπει να οργανώσουν έτσι τη διαδικασία και τα υλικά, ώστε η εργασία να γίνει με συμβατικό τρόπο μέσα στην τάξη, όπως αναφέρθηκε στο προηγούμενο στάδιο.

➡ Ο/Η εκπαιδευτικός και οι μαθητές/τριες που έχουν πρόσβαση σε Η/Υ και σύνδεση στο διαδίκτυο περνούν, έπειτα από την ολοκλήρωση του ιστοριοπίνακα, στους υπολογιστές. Εάν υπάρχει διαθέσιμο Εργαστήριο Η/Υ, σε κάθε υπολογιστή προτείνεται να δουλεύουν 2-3 παιδιά. Έτσι, μια ομάδα 4-6 μαθητών/τριών μπορούν να αξιοποιούν δύο ή τρεις διπλανούς υπολογιστές. Οι μαθητές αναζητούν στο διαδίκτυο τις κατάλληλες εικόνες που αφορούν την ιστορία τους και θα ήθελαν να χρησιμοποιήσουν. Η αναζήτηση γίνεται με χρήση κατάλληλων λέξεων κλειδιών.

Οι μαθητές μπορούν επίσης να δημιουργήσουν

✓ **Διαλέγουμε ελεύθερες εικόνες!**

Είναι σημαντικό οι μαθητές να χρησιμοποιήσουν μόνο εικόνες που διατίθενται δωρεάν ή με την άδεια χρήσης Creative Commons. Με κατάλληλες λέξεις κλειδιά, όπως π.χ. "house cartoon free to use" ή "forest creative commons", ή με κατάλληλα κριτήρια αναζήτησης (π.χ. Εικόνες – Εργαλεία – Δικαιώματα χρήσης – Με επισήμανση για εκ νέου χρήση), ή με αναζήτηση σε συγκεκριμένους ιστότοπους (π.χ. Wikimedia Commons), μπορούν να βρουν τέτοιες εικόνες ή αναπαραστάσεις χαρακτήρων. Οι επιλογές όμως σε αυτή την περίπτωση είναι σχετικά περιορισμένες.

Πάντως εδώ μπορούν να βοηθήσει επίσης το [*Flickr*](#) και το [*Pixabay*](#).

δικές τους εικόνες και χαρακτήρες ή να τροποποιήσουν τις εικόνες και τους χαρακτήρες που θα βρουν στο διαδίκτυο με το λογισμικό επεξεργασίας εικόνας. Το πιο εύκολο είναι η Ζωγραφική (Microsoft Paint) και το πιο εξειδικευμένο ελεύθερο λογισμικό είναι το GIMP. Είναι καλό οι εικόνες, όπως και τα υπόλοιπα αρχεία, να αποθηκεύονται σε έναν φάκελο για μεγαλύτερη ευκολία στη συνέχεια της εργασίας ενώ προτείνεται ο/η εκπαιδευτικός, έπειτα από κάθε συνάντηση της ομάδας, να κρατά ένα αντίγραφο του φακέλου αυτού σε ένα usb στικάκι (portable flash drive).

✓ Αποθήκευση στο sch.gr

Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να αποθηκεύσει και οργανώσει όλα τα ψηφιακά αρχεία στον προσωπικό του λογαριασμό στο ΠΣΔ και συγκεκριμένα στην υπηρεσία 'Τα αρχεία μου' (<http://myfiles.sch.gr/>).

11^ο Στάδιο: Τεχνική ανάπτυξη της ψηφιακής αφήγησης

[Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης: 8-10 διδακτικές ώρες]

Το στάδιο αυτό είναι χρονικά το πιο εκτεταμένο αλλά ταυτόχρονα και πολύ διασκεδαστικό για τα παιδιά. Εφόσον όλες οι προηγούμενες εργασίες (στάδια) έχουν υλοποιηθεί όπως πρέπει, τα παιδιά δεν θα δυσκολευτούν να συνθέσουν τεχνικά την ψηφιακή τους αφήγηση. Απεναντίας... θα το απολαύσουν!

Βήμα 1^ο: Οι μαθητές εργάζονται στους Η/Υ και φτιάχνουν την ψηφιακή τους αφήγηση, με βάση το σενάριο και χρησιμοποιώντας ως οδηγό τον ιστοριοπίνακα που έφτιαξαν. Όλα τα υλικά που έχουν δημιουργηθεί ή συλλεχθεί μέχρι αυτό το σημείο (π.χ. σκίτσα, ζωγραφιές, φωτογραφίες, κειμενάκια και ατάκες), τώρα θα ενσωματωθούν σε μια ενιαία σύνθεση... την ψηφιακή αφήγηση.

Μερικά ενδεικτικά και απλά παραδείγματα εργασίας με τη χρήση του PowerPoint:

- Αν τα παιδιά εργαστούν μόνο με το PowerPoint, και εφόσον το βασικό υλικό που έχουν είναι φωτογραφίες, τις τοποθετούν σε μία σειρά, με τους τίτλους αρχής και τέλους στις αντίστοιχες διαφάνειες. Αν θέλουν, παρεμβάλλουν ανάμεσα στις φωτογραφίες διαφάνειες με κείμενο και αποθηκεύουν το αρχείο ως ταινία. Σε αυτή μπορεί να προστεθεί πριν ή μετά την αποθήκευση ηχητικό αρχείο, το οποίο μπορεί να είναι ηχογράφηση της φωνής των παιδιών που διαβάζουν το κείμενο ή μουσική ή και τα δύο (βλέπε το επόμενο βήμα: Ηχογράφηση – Μουσική επένδυση).
- Αν πάλι θέλουν να αναπαραστήσουν χαρακτήρες που δρουν και συνδιαλέγονται, μπορούν να εργαστούν ως εξής:
Αξιοποιώντας τις βασικές αρχές σχεδίασης κινουμένων σχεδίων μπορούν να φτιάξουν ένα αρχείο PowerPoint με πολλές διαφάνειες και σε κάθε μία να βάλουν μια σχετική εικόνα για φόντο (background) και τις εικόνες των χαρακτήρων ως αντικείμενα πάνω στη διαφάνεια, καθώς και συννεφάκια ομιλίας. Στην επόμενη διαφάνεια, μπορούν να κρύψουν το ένα συννεφάκι ομιλίας και να εμφανίσουν άλλο ή να μετακινήσουν τους χαρακτήρες εντός της εικόνας που μπορεί να αντιπροσωπεύει ένα δωμάτιο σπιτιού. Μπορούν, αφού φτιάξουν τις διαφάνειες, να αποθηκεύσουν την παρουσίαση ως ταινία.
- Αν θέλουν να αναπαραστήσουν μια κίνηση του χαρακτήρα από το σημείο Α στο Β, και θέλουν αυτή η κίνηση να φαίνεται καλύτερα, δηλ. πιο ομαλά, στην ψηφιακή αφήγησή τους, δεν θα χρησιμοποιήσουν δύο διαφάνειες όπου ο χαρακτήρας στην πρώτη θα βρίσκεται στο σημείο Α και στην επόμενη στο σημείο Β. Θα χρησιμοποιήσουν περισσότερες διαφάνειες όπου από

την πρώτη έως την τελευταία διαφάνεια, με αντιγραφή και επικόλληση στο ίδιο φόντο, θα τοποθετούν τον χαρακτήρα σε διαφορετικό σημείο στη διαφάνεια πάνω στη νοητή γραμμή μεταξύ του σημείου Α και Β, δηλ. θα τον μετακινούν λίγο λίγο προς το σημείο Β στο οποίο θα φτάσει στην τελευταία διαφάνεια. Εναλλακτικά υπάρχει και η δυνατότητα της δημιουργίας κίνησης στοιχείων μέσα στην ίδια διαφάνεια. Όταν θα «τρέξει» η εναλλαγή των διαφανειών, ή θα δημιουργηθεί η ταϊνία από το PowerPoint, η κίνηση θα είναι σχετικά ομαλή. Αν θέλουν να πει κάτι ο χαρακτήρας στο σημείο Β, στην τελευταία διαφάνεια δημιουργούν και ένα συννεφάκι ομιλίας ή εισάγουν ένα αρχείο ήχου με τη φωνή των μαθητών, κ.ο.κ.

- Αν έχουν φτιάξει επιμέρους κομμάτια της αφήγησης με άλλα λογισμικά (π.χ. κομμάτια κόμικς με το Pixton) και πάλι με το PowerPoint μπορούν να συνθέσουν τα κομμάτια αυτά σε μια ενιαία παρουσίαση και να προσθέσουν τις κατάλληλες κινήσεις/εναλλαγές των αντικειμένων και των διαφανειών.

Βήμα 2°: Σε αυτό το σημείο πραγματοποιείται η ηχογράφιση – μουσική επένδυση. Οι μαθητές/τριες μπορεί για την ψηφιακή τους αφήγηση να χρειαστούν ηχογράφιση μιας διήγησης, μονολόγου ή διαλόγου. Μπορεί να επιτευχθεί καλό αποτέλεσμα με ένα δημοσιογραφικό μικροφωνάκι ή ένα κινητό σε έναν ήσυχο χώρο. Η ηχογράφιση μπορεί να γίνει και με τη βοήθεια του λογισμικού (π.χ. Photo Story).

Τα ηχητικά αυτά κομμάτια μπορεί να είναι τέτοια ώστε να ταιριάζουν στην εναλλαγή των σκηνών στο PowerPoint ή Movie Maker ή Photo Story. Για παράδειγμα, σε μια διαφάνεια που αναπαριστά μια σκηνή στο γραφείο της δημάρχου η οποία συζητά με τον ήρωα, επικολλούμε το μικρό κομμάτι διαλόγου που αντιστοιχεί σε αυτήν τη

✓ Πώς να φτιάξω animation με το PowerPoint;

Τελικά, και μόνο με το PowerPoint μπορούμε να δημιουργήσουμε καταπληκτικά εφέ. Δείτε τους σχετικούς οδηγούς:

- [Digital Storytelling: Animated PowerPoint Tutorial](#)
- [Creating a Digital Story Using PPT 2013](#)
- [Convert a Power Point to a Photo Story](#)
- [Storytelling using PowerPoint](#)
- [The Teacher | Realistic Animated Walk Cycle in PowerPoint 2016 Tutorial](#)

✓ Μικρές αλλά κρίσιμες τεχνικές συμβουλές

Αν υπάρχουν πολλοί διάλογοι, είναι σχεδόν απίθανο να ηχογραφηθούν από την αρχή μέχρι το τέλος, όσες φορές και αν προσπαθήσουμε. Τα παιδιά αμήχανα με τη διαδικασία της ηχογράφησης φυσιολογικά θα γελάσουν, θα διαβάσουν κάτι λάθος, ίσως ντραπούν, αλλά ακόμα και αν αυτά δεν γίνουν, κάποια δυνατή φωνή θα ακουστεί έξω από την ήσυχη αίθουσα ή κάποιο θρανίο θα σπρωχτεί εντός της αίθουσας.

Μια λύση είναι να ηχογραφηθεί η διήγηση ή ο διάλογος σε κομμάτια. Ο διάλογος μπορεί να ηχογραφηθεί ανά χαρακτήρα, δηλ. ο κάθε χαρακτήρας – το ένα παιδί – να ηχογραφήσει μία τις ατάκες του και να συντεθούν αργότερα στον Η/Υ ή πιο εύκολα, αν γίνεται, να ηχογραφηθεί ανά χρονολογική σειρά όσο πηγαίνει καλά έως ότου χαλάσει, δηλ. δύο χαρακτήρες να πουν ένα σύντομο κομμάτι διαλόγου, έπειτα το επόμενο κ.ο.κ.

σκηνή. Στην επόμενη διαφάνεια βάζουμε το επόμενο σύντομο ηχητικό κ.ο.κ.

Η μουσική μπορεί να προστεθεί με τον ίδιο τρόπο κατά κομμάτια σε κάθε διαφάνεια ή σύνολο διαφανειών και μπορεί να συνδυαστεί με τα ηχητικά του διαλόγου.

12° Στάδιο: Δημοσιοποίηση της ψηφιακής αφήγησης

Αφού ολοκληρωθεί η ψηφιακή αφήγηση

σε ένα ενιαίο αρχείο, μπορεί να ανέβει στον Εθνικό Συσσωρευτή Εκπαιδευτικού Περιεχομένου 'Φωτόδεντρο' (<http://photodentro.edu.gr/>) ή στο YouTube για να είναι προσβάσιμη από την ευρύτερη εκπαιδευτική κοινότητα και... ολόκληρο τον κόσμο. Ωστόσο, θα ήταν εξίσου σημαντικό να οργανωθούν σχετικές παρουσιάσεις στο σχολείο αλλά και στην τοπική κοινότητα για να ενημερωθούν οι μαθητές/τριες, οι εκπαιδευτικοί και οι πολίτες για ένα θέμα περιβαλλοντικής αδικίας το οποίο πιθανότατα τους αφορά αλλά δεν το γνωρίζουν.

Με αυτό τον τρόπο μια μικρή μαθητική ομάδα ΜΠΟΡΕΙ να βάλει ένα σημαντικό λιθαράκι για την αντιμετώπιση ενός περιβαλλοντικού-κοινωνικού ζητήματος! Αυτός είναι άλλωστε ο απώτερος στόχος της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για την Αειφορία!

✓ Διαλέγουμε ελεύθερη μουσική!

Ο/Η εκπαιδευτικός πρέπει να σκεφτεί αν επιθυμεί η μουσική που θα χρησιμοποιηθεί θα είναι ελεύθερη για χρήση (Royalty Free).

Το καταλληλότερο λογισμικό για τη σύνθεση και επεξεργασία του ήχου είναι το ελεύθερο **Audacity**.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ & ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Digital Storytelling - Kathy Schrock - <http://www.schrockguide.net/digital-storytelling.html>
- Educational Uses of Digital Storytelling - University of Houston - <http://digitalstorytelling.coe.uh.edu/>
- Samantha Morra - <https://samanthamorra.com/digital-storytelling/>
- Storyconcepts - Jason Ohler - <http://storyconcepts.blogspot.gr/>
- Βασίλης Οικονόμου - <https://economy.wordpress.com/εκπαιδευτικό-υλικό-αφήγηση-storytelling/>
- Σεραφείμ Κ., Φεσάκης Γ. (2010). Ψηφιακή αφήγηση: Επισκόπηση λογισμικών. Στο: Β. Κολτσάκης, Γ. Σαλονικίδης, Μ. Δοδοντσή (επ.), *Πρακτικά 2ου Πανελληνίου Εκπαιδευτικού Συνεδρίου Ημαθίας «Ψηφιακές και Διαδικτυακές Εφαρμογές στην Εκπαίδευση»*, (σσ. 1558-1569), Βέροια & Νάουσα 23-25/4/2010. Διαθέσιμο στο <https://www.ekped.gr/praktika10/gen/138.pdf>
- Τσιγγίδου Σ., Τακουλίδου Μ., Βλαχοπούλου. (2014). Η τεχνική stop motion animation στο νηπιαγωγείο: μια πρόταση συνεργασίας νηπίων με διαφορετική μητρική γλώσσα. Στο Θ. Σαμαρά, Ε. Κουσλόγλου, Ι. Σαλονικίδης, Ν. Τζιμόπουλος (επ.), *Πρακτικά 3ου Πανελληνίου Εκπαιδευτικού Συνεδρίου Ημαθίας*, (σσ. 441-451), Νάουσα 4-6/4/2014. Διαθέσιμο στο http://hmathia14.ekped.gr/praktika14/VolB/VolB_441_451.pdf

Εργαλεία για ανάπτυξη ψηφιακής αφήγησης (ενδεικτικά)

- Digital-Storytelling - <http://www.digitalstorytelling.info/tools-and-software/>
- Educational Technology and Mobile Learning - Med Kharbach - <http://www.educatorstechnology.com/2012/06/list-of-best-free-digital-storytelling.html>
- eLearning Industry - Christopher Pappas <https://elearningindustry.com/18-free-digital-storytelling-tools-for-teachers-and-students>

Φύλλο εργασίας 9.1

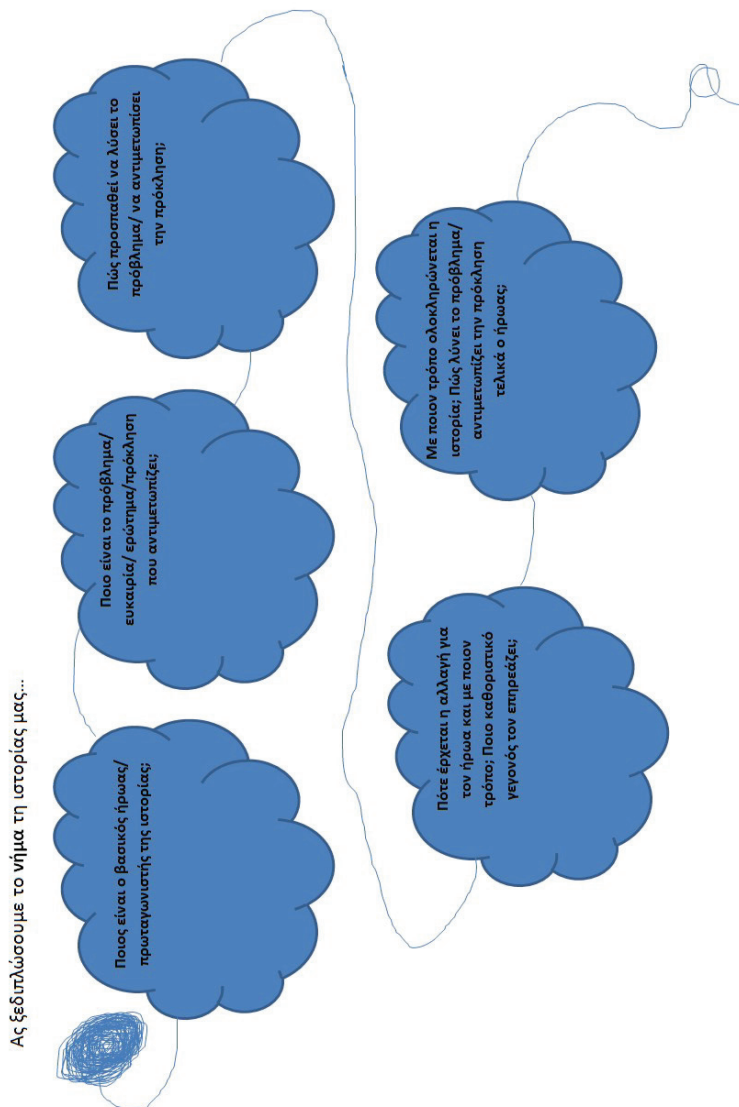
Τα μυστικά της ψηφιακής αφήγησης

	Αφήγηση	Μουσική	Εικόνες	Ιστορία
1° Video Τίτλος/θέμα: Δημιουργός:				
2° Video Τίτλος/θέμα: Δημιουργός:				
3° Video Τίτλος/θέμα: Δημιουργός:				

Φύλλο εργασίας 9.2

Τα βασικά στοιχεία της ιστορίας μας

Φύλλο εργασίας 9.3

Το ύφος της αφήγησής μας

ΠΩΣ ΘΑ ΑΦΗΓΗΘΟΥΜΕ την ιστορία μας...;

Ποιος αφηγείται την ιστορία;
(συμμετέχει στην ιστορία/
είναι εξωτερικός αφηγητής)

Σε ποιον θέλουμε να
απευθύνεται η
αφήγησή μας; (σε
παιδιά/ σε μεγάλους)

Ποιο είδος αφήγησης θα
χρησιμοποιήσουμε;
(διήγηση, περιγραφή,
διάλογος, μονόλογος κλπ)

Η ιστορία μας

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Φύλλο Εργασίας 9.5

Ιστοριοπίνακας

Θέμα:

Όνομα ομάδας:

α/α	σχέδιο πλάνου	περιγραφή πλάνου
		
		
		
		
		